

---

4 Shrimaddevibhagavatamahapurane Chaturthah Skandhah

ॐ శ్రీమద్దేవీభాగవతమహాపురాణే చతుర్థః స్కంధః

Document Information

Text title : Devi Bhagavata Mahapurana Skandha 04

File name : devIbhAgavatam04.itx

Category : purana, devI, devii, devibhagavatam

Location : doc_purana

Transliterated by : Vishwas Bhide, satsangdhara.net

Proofread by : Vishwas Bhide, satsangdhara.net

Latest update : March 30, 2024

Send corrections to : sanskrit at cheerful dot c om

This text is prepared by volunteers and is to be used for personal study and research. The file is not to be copied or reposted without permission, for promotion of any website or individuals or for commercial purpose.

Please help to maintain respect for volunteer spirit.

Please note that proofreading is done using Devanagari version and other language/scripts are generated using **sanscript**.

March 31, 2024

sanskritdocuments.org

---

౪ శ్రీమద్దేవీభాగవతమహాపురాణే చతుర్థః స్కంధః

౪.౧ ప్రథమోఽధ్యాయః | జనమేజయప్రశ్నాః |

జనమేజయ ఉవాచ |

వాసవేయ మునిశ్రేష్ఠ సర్వజ్ఞాననిధేఽనఘ |

ప్రప్థుమిచ్ఛామ్యహం స్వామిన్నస్మాకం కులవర్ధన || ౧||

శూరసేనసుతః శ్రీమాన్వసుదేవః ప్రతాపవాన్ |

శ్రుతం మయా హరిర్యస్య పుత్రభావమవాప్తవాన్ || ౨||

దేవానామపి పూజ్యోఽభూన్నామ్నా చానకదున్దుభిః |

కారాగారే కథం బద్ధః కంసస్య ధర్మతత్పరః || ౩||

దేవక్యా భార్యయా సార్ధం కిమాగః కృతవానసౌ |

దేవక్యా బాలషట్కస్య వినాశశ్చ కృతః పునః || ౪||

తేన కంసేన కస్మాద్వై యయాతికులజేన చ |

కారాగారే కథం జన్మ వాసుదేవస్య వై హరేః || ౫||

గోకులే చ కథం నీతో భగవాన్సాత్వతాం పతిః |

గతో జన్మాన్తరం కస్మాత్పితరౌ నిగడే స్థితౌ || ౬||

దేవకీవసుదేవౌ చ కృష్ణస్యామితేజసః |

కథం న మోచితౌ వృద్ధౌ పితరౌ హరిణామునా || ౭||

జగత్కర్తుం సమర్థేన స్థితేన జనకోదరే |

ప్రాక్షనం కిం తయోః కర్మ దుర్విజ్ఞేయం మహాత్మభిః || ౮||

జన్మ వై వాసుదేవస్య యత్రాసీత్పరమాత్మనః |

కే తే పుత్రాశ్చ కా బాలా యా కంసేన విషోధితా || ౯||

శిలాయాం నిర్గతా వ్యోమ్ని జాతా త్వష్టభుజా పునః |

గార్హస్థ్యశ్చ హరేర్బ్రాహ్మిణి బహుభార్యస్య చానఘ || ౧౦||

కార్యాణి తత్ర తాన్వేవ దేహత్యాగం చ తస్య వై |

కింవదన్త్యా శ్రుతం యత్తన్ననో మోహయతీవ మే ॥ ౧౧॥

చరితం వాసుదేవస్య త్వమాఖ్యాహి యథాతథమ్ ।

నరనారాయణౌ దేవౌ పురాణావృషిసత్తమౌ ॥ ౧౨॥

ధర్మపుత్రౌ మహాత్మానౌ తపశ్చేరతురుత్తమమ్ ।

యా మునీ బహుచర్షాణి పుణ్యే బదరికాశ్రమే ॥ ౧౩॥

నిరాహారౌ జితాత్మానౌ నిఃస్పృహౌ జితషడ్గుణౌ ।

విష్ణోరంశౌ జగత్సేమ్నై తపశ్చేరతురుత్తమమ్ ॥ ౧౪॥

తయోరంశావతారౌ హి జిష్ణుకృష్ణౌ మహాబలౌ ।

ప్రసిద్ధౌ మునిభిః ప్రోక్తౌ సర్వజ్ఞైర్నారదాదిభిః ॥ ౧౫॥

విద్యమానశరీరౌ తౌ కథం దేహాన్తరం గతౌ ।

నరనారాయణౌ దేవౌ పునః కృష్ణార్జునౌ కథమ్ ॥ ౧౬॥

యా చక్రతుస్తపశ్చోగ్రం ముక్త్యర్థం మునిసత్తమౌ ।

తౌ కథం ప్రాపతుర్దేహౌ ప్రాప్తయోగౌ మహాతపౌ ॥ ౧౭॥

శూద్రః స్వధర్మనిష్ఠస్తు దేహాన్తే క్షత్రియస్తు సః ।

శుభాచారౌ మృతో యో వై స శూద్రో బ్రాహ్మణో భవేత్ ॥ ౧౮॥

బ్రాహ్మణో నిఃస్పృహః శాన్తో భవరోగాద్విముచ్యతే ।

విపరీతమిదం భాతి నరనారాయణౌ చ తౌ ॥ ౧౯॥

తపసా శోషితాత్మానౌ క్షత్రియౌ తౌ బభూవతుః ।

కేన తౌ కర్మణా శాన్తో జాతౌ శాపేన వా పునః ॥ ౨౦॥

బ్రాహ్మణౌ క్షత్రియౌ జాతౌ కారణం తన్మునే వద ।

యాదవానాం వినాశశ్చ బ్రహ్మశాపాదితి శ్రుతః ॥ ౨౧॥

కృష్ణస్యాపి హి గాన్ధార్యాః శాపేనైవ కులక్షయః ।

ప్రద్యుమ్నహరణం చైవ శమ్భరేణ కథం కృతమ్ ॥ ౨౨॥

వర్తమానే వాసుదేవే దేవదేవే జనార్దనే ।

పుత్రస్య సూతికాగేహాధరణం చాతిదుర్ఘటమ్ ॥ ౨౩॥

ద్వారకాదుర్గమధ్యాద్వై హరివేశ్మాద్ధురత్యయాత్ ।

న జ్ఞాతం వాసుదేవేన తత్కథం దివ్యచక్షుషా ॥ ౨౪॥

సన్దేహోఽయం మహాన్బ్రహ్మన్నిసన్దేహం కురు ప్రభో |
 యత్పత్నో వాసుదేవస్య దస్యుభిర్దుణ్ణితా హృతాః || ౨౫ ||
 స్వర్గతే దేవదేవే తు తత్కథం మునిసత్తమ |
 సంశయో జాయతే బ్రహ్మాంశ్చిత్తాన్తోలనకారకః || ౨౬ ||
 విష్ణోరంశః సముద్భూతః శౌరిర్యూభారహారకృత్ |
 స కథం మథురారాజ్యం భయాత్స్యక్వా జనార్దనః || ౨౭ ||
 ద్వారవత్స్యాం గతః సాధో ససైస్యః ససుహృద్గణః |
 అవతారో హరేః ప్రోక్తో భూభారహరణాయ వై || ౨౮ ||
 పాపాత్మనాం వినాశాయ ధర్మసంస్థాపనాయ చ |
 తత్కథం వాసుదేవేన చౌరాస్తే న నిపాతితాః || ౨౯ ||
 యైర్వృతా వాసుదేవస్య పత్న్యః సంలుణ్ణితాశ్చ తాః |
 స్నేనాస్తే కిం న విజ్ఞాతాః సర్వజ్ఞేన సతా పునః || ౩౦ ||
 భీష్మద్రోణవధః కామం భూభారహరణే మతః |
 అర్చితాశ్చ మహాత్మానః పాణ్డవా ధర్మతత్పరాః || ౩౧ ||
 కృష్ణభక్తాః సదాచారా యుధిష్ఠిరపురోగమాః |
 తే కృత్వా రాజసూయఞ్చ యజ్ఞరాజం విధానతః || ౩౨ ||
 దక్షిణా వివిధా దత్త్వా బ్రాహ్మణేభ్యోఽతిభావతః |
 పాణ్డుపుత్రాస్తు దేవాంశా వాసుదేవాశ్రితా మునే || ౩౩ ||
 ఘోరం దుఃఖం కథం ప్రాప్తాః క్వ గతం సుకృతఞ్చ తత్ |
 కిం తత్పాపం మహారౌద్రం యేన తే పీడితాః సదా || ౩౪ ||
 ద్రౌపదీ చ మహాభాగా వేదీమధ్యాత్సముత్థితా |
 రమాంశజా చ సాధ్వీ చ కృష్ణభక్తీయుతా తథా || ౩౫ ||
 సా కథం దుఃఖమతులం ప్రాప ఘోరం పునః పునః |
 దుఃశాసనేన సా కేశే గృహీతా పీడితా భృశమ్ || ౩౬ ||
 రజస్వలా సభాయాం తు సీతా భీతైకవాససా |
 విరాటనగరే దాసీ జాతా మత్స్యస్య సా పునః || ౩౭ ||
 ధర్మితా కీచకేనాథ రుదతీ కురరీ యథా |
 హృతా జయద్రథేనాథ క్రన్దమానాతిదుఃఖితా || ౩౮ ||

మోచితా పాణ్డవైః పశ్చాద్బలవద్భిర్మహాత్మభిః ।

పూర్వజన్మకృతం పాపం కిం తద్ద్యేన చ పీడితాః ॥ ౩౯ ॥

దుఃఖాన్యనేకాన్యాస్తాస్తే కథయాద్య మహామతే ।

రాజసూయం క్రతువరం కృత్వా తే మమ పూర్వజాః ॥ ౪౦ ॥

దుఃఖం మహాత్తరం ప్రాప్తాః పూర్వజన్మకృతేన వై ।

దేవాంశానాం కథం తేషాం సంశయోఽయం మహాన్విమే ॥ ౪౧ ॥

సదాచారైస్తు కౌన్తేయైర్భిష్మద్రోణాదయో హతాః ।

ఛలేన ధనలాభార్థం జానానైర్నుశ్వరం జగత్ ॥ ౪౨ ॥

ప్రేరితా వాసుదేవేన పాపే ఘోరే మహాత్మనా ।

కులం క్షయితవన్తస్తే హరిణా పరమాత్మనా ॥ ౪౩ ॥

వరం భిక్షాటనం సాధోర్నీవారైర్జీవనం వరమ్ ।

యోధాన్న హత్వా లోభేన శిల్పేన జీవనం వరమ్ ॥ ౪౪ ॥

విచ్ఛిన్నస్తు త్వయా వంశో రక్షితో మునిసత్తమ ।

సముత్పాద్య సుతానాశు గోలకాచ్ఛత్రనాశనాన్ ॥ ౪౫ ॥

సోఽల్పేనైవ తు కాలేన విరాటతనయాసుతః ।

తాపసస్య గలే సర్పం న్యస్తవాన్కథమద్భుతమ్ ॥ ౪౬ ॥

నకోఽపి బ్రాహ్మణం ద్వేష్టి క్షత్రియస్య కులోద్భవః ।

తాపసం మానసంయుక్తం పిత్రా కిం తత్కృతం మునే ॥ ౪౭ ॥

ఏతైరన్యైశ్చ సన్దేహైర్వికలం మే మనోఽధునా ।

స్థిరం కురు పితః సాధో సర్వజ్ఞోఽసి దయానిధే ॥ ౪౮ ॥

ఇతి శ్రీమద్దేవీభాగవతే మహాపురాణేఽష్టాదశసాహస్ర్యాం సంహితాయాం

చతుర్థస్కంధే జనమేజయప్రశ్నాః ప్రథమోఽధ్యాయః ॥ ౪.౧ ॥

౪.౨ ద్వితీయోఽధ్యాయః । కర్మణో జన్మాదికారణత్వనిరూపణమ్ ।

సూత ఉవాచ ।

ఏవం పృష్టః పురాణజ్ఞో వ్యాసః సత్యవతీసుతః ।

పరీక్షితసుతం శాన్తం తతో వై జనమేజయమ్ ॥ ౧ ॥

ఉవాచ సంశయచ్ఛేత్త్ర వాక్యం వాక్యవిశారదః ।
 వ్యాస ఉవాచ ।
 రాజన్ కిమేతద్వక్తవ్యం కర్మణాం గహనా గతిః ॥ ౨॥
 దురేయా కిల దేవానాం మానవానాం చ కా కథా ।
 యదా సముత్థితం చైతద్భ్రహ్మాణ్డం త్రిగుణాత్మకమ్ ॥ ౩॥
 కర్మణైవ సముత్పత్తిః సర్వేషాం నాత్ర సంశయః ।
 అనాదినిధనా జీవాః కర్మబీజసముద్భవాః ॥ ౪॥
 నానాయోనిషు జాయంతే మ్రియంతే చ పునః పునః ।
 కర్మణా రహితో దేహసంయోగో న కదాచన ॥ ౫॥
 శుభాశుభైస్తథా మిశ్రైః కర్మభిర్వేష్టితం త్విదమ్ ।
 త్రివిధాని హి తాన్యాహుర్బుధాస్తత్త్వవిదశ్చ యే ॥ ౬॥
 సజ్జ్ఞాతాని భవిష్యన్తి ప్రారబ్ధాని తథా పునః ।
 వర్తమానాని దేహేఽస్మిన్స్త్రైవిధ్యం కర్మణాం కిల ॥ ౭॥
 బ్రహ్మాదీనాం చ సర్వేషాం తద్వశత్యం నరాధిప ।
 సుఖం దుఃఖం జరామృత్యుహర్షశోకాదయస్తథా ॥ ౮॥
 కామక్రోధా చ లోభశ్చ సర్వే దేహగతా గుణాః ।
 దైవాధీనాశ్చ సర్వేషాం ప్రభవన్తి నరాధిప ॥ ౯॥
 రాగద్వేషాదయో భావాః స్వర్గేఽపి ప్రభవన్తి హి ।
 దేవానాం మానవానాంశ్చ తిరశ్చాం చ తథా పునః ॥ ౧౦॥
 వికారాః సర్వ ఏవైతే దేహేన సహ సజ్గతాః ।
 పూర్వవైరాసుయోగేన స్నేహయోగేన వై పునః ॥ ౧౧॥
 ఉత్పత్తిః సర్వజన్తూనాం వినా కర్మ న విద్యతే ।
 కర్మణా భ్రువతే సూర్యః శశాంజ్ఞః క్షయరోగవాన్ ॥ ౧౨॥
 కపాలీ చ తథా రుద్రః కర్మణైవ న సంశయః ।
 అనాదినిధనం చైతత్కారణం కర్మ విద్యతే ॥ ౧౩॥
 తేనేహ శాశ్వతం సర్వం జగత్థావరజజ్గమమ్ ।
 నిత్యానిత్యవిచారేఽత్ర నిమగ్నా మునయః సదా ॥ ౧౪॥

న జానన్తి కిమేతద్వై నిత్యం వానిత్యమేవ చ ।
 మాయాయాం విద్యమానాయాం జగన్నిత్యం ప్రతీయతే ॥ ౧౫ ॥
 కార్యాభావః కథం వాచ్యః కారణే సతి సర్వథా ।
 మాయా నిత్యా కారణఞ్చ సర్వేషాం సర్వదా కిల ॥ ౧౬ ॥
 కర్మబీజం తతోఽనిత్యం చిన్తనీయం సదా బుధైః ।
 భ్రమత్యేవ జగత్సర్వం రాజస్కర్మనియన్త్రితమ్ ॥ ౧౭ ॥
 నానాయోనిషు రాజేన్ద్రా నానాధర్మమయేషు చ ।
 ఇచ్ఛయా చ భవేఞ్చన్మ విష్ణోరమితతేజసః ॥ ౧౮ ॥
 యుగే యుగేష్వనేకాసు సీచయోనిషు తత్కథమ్ ।
 త్యక్త్వా వైకుణ్ఠసంవాసం సుఖభోగాననేకశః ॥ ౧౯ ॥
 విఙ్మాత్రమన్దిరే వాసం సన్తప్తః కోఽభివాఞ్చతి ।
 పుష్పావచయలీలాం చ జలకేలిం సుఖాసనమ్ ॥ ౨౦ ॥
 త్యక్త్వా గర్భగృహే వాసం కోఽభివాఞ్చతి బుద్ధిమాన్ ।
 తూలికాం మృదుసంయుక్తాం దివ్యాం శయ్యాం వినిర్మితామ్ ॥ ౨౧ ॥
 త్యక్త్వాధోముఖవాసం చ కోఽభివాఞ్చతి పణ్డితః ।
 గీతం నృత్యఞ్చ వాద్యఞ్చ నానాభావసమన్వితమ్ ॥ ౨౨ ॥
 ముక్త్వా కో నరకే వాసం మనసాపి విచిన్తయేత్ ।
 సిన్ధుజాద్భుతభావానాం రసం త్యక్త్వా సుదుస్త్వజమ్ ॥ ౨౩ ॥
 విఙ్మాత్రరసపానఞ్చ క ఇచ్ఛేన్మతిమాన్సరః ।
 గర్భవాసాత్పరో నాస్తి నరకో భువనత్రయే ॥ ౨౪ ॥
 తద్భీతాశ్చ ప్రకుర్వన్తి మునయో దుస్త్వరం తపః ।
 హిత్వా భోగఞ్చ రాజ్యఞ్చ వనే యాన్తి మనస్వినః ॥ ౨౫ ॥
 యదీభితాస్తు విమూఢాత్మా కన్తం సేవితుమిచ్ఛతి ।
 గర్భే తుదన్తి కృమయో జఠరాగ్నిస్తపత్యధః ॥ ౨౬ ॥
 వపాసంవేష్టనం కూరం కిం సుఖం తత్ర భూపతే ।
 వరం కారాగృహే వాసో బన్ధనం నిగడైర్వరమ్ ॥ ౨౭ ॥
 అల్పమాత్రం క్షణం నైవ గర్భవాసః క్వచిచ్ఛుభః ।
 గర్భవాసే మహద్దుఃఖం దశమాసనివాసనమ్ ॥ ౨౮ ॥

తథా నిఃసరణే దుఃఖం యోనియస్త్రైః తిదారుణే ।
బాలభావే తదా దుఃఖం మూకాఙ్గభావసంయుతమ్ ॥ ౨౯ ॥

క్షుత్యష్టావేదనాశక్తః పరతస్త్రోఽతికాతరః ।
క్షుధితే రుదితే బాలే మాతా చింతాతురా తదా ॥ ౩౦ ॥

భేషజం పాతుమిచ్ఛన్తీ ఙ్గాత్వా వ్యాధివ్యథాం దృఢామ్ ।
నానావిధాని దుఃఖాని బాలభావే భవన్తి వై ॥ ౩౧ ॥

కిం సుఖం విబుధా దృష్ట్వా జన్మ వాఙ్మన్త్రి చేచ్ఛయా ।
సఙ్గామమమరైః సార్థం సుఖం త్యక్త్వా నిరన్తరమ్ ॥ ౩౨ ॥

కర్తుమిచ్ఛేచ్ఛ కో మూఢః శ్రమదం సుఖనాశనమ్ ।
సర్వతైవ నృపశ్రేష్ఠ సర్వే బ్రహ్మాదయః సురాః ॥ ౩౩ ॥

కృతకర్మవిపాకేన ప్రాప్నువన్తి సుఖాసుఖే ।
అవశ్యమేవ భోక్తవ్యం కృతం కర్మ శుభాశుభమ్ ।
దేహవద్భిర్నృభిర్దేవైస్త్రిగ్భిశ్చ నృపోత్తమ ॥ ౩౪ ॥

తపసా దానయజ్ఞైశ్చ మానవశ్చేన్ద్రతాం వ్రజేత్ ।
క్షీణే పుణ్యేఽథ శక్రోఽపి పతత్యేవ న సంశయః ॥ ౩౫ ॥

రామావతారయోగేన దేవా వానరతాం గతాః ।
తథా కృష్ణసహాయార్థం దేవా యాదవతాం గతాః ॥ ౩౬ ॥

ఏవం యుగే యుగే విష్ణురవతారాననేకశః ।
కరోతి ధర్మరక్షార్థం బ్రహ్మణా ప్రేరితో భృశమ్ ॥ ౩౭ ॥

పునః పునర్హరేరేవం నానాయోనిషు పార్థివ ।
అవతారా భవన్త్యన్యే రథచక్రవదద్భుతాః ॥ ౩౮ ॥

దైత్యానాం హాసనం కర్మ కర్తవ్యం హరిణా స్వయమ్ ।
అంశాంశేన పృథివ్యాం వై కృత్వా జన్మ మహాత్మనా ॥ ౩౯ ॥

తదహం సమ్ప్రవక్ష్యామి కృష్ణజన్మకథాం శుభామ్ ।
స ఏవ భగవాన్విష్ణురవతీర్థో యదోః కులే ॥ ౪౦ ॥

కశ్యపస్య మునేరంశో వసుదేవః ప్రతాపవాన్ ।
గోవృత్తిరభవద్రాజన్ పూర్వశాపాసుభావతః ॥ ౪౧ ॥

కశ్యపస్య చ ద్వే పత్న్యౌ శాపాదత్ర మహీపతే ।
అదితిః సురసా చైవమాసతుః పృథివీపతే ॥ ౪౨॥

దేవకీ రోహిణీ చోభే భగిన్యౌ భరతర్షభ ।
వరుణేన మహాఞ్చాపో దత్తః కోపాదితి శ్రుతమ్ ॥ ౪౩॥

రాజోవాచ ।

కిం కృతం కశ్యపేనాగో యేన శప్తో మహాన్యషిః ।
సభార్యః స కథం జాతస్తద్వదస్య మహామతే ॥ ౪౪॥

కథం భగవాన్విష్ణుస్తత్ర జాతోఽస్మి గోకులే ।
వాసీ వైకుంఠనిలయే రమాపతిరఖణ్ణితః ॥ ౪౫॥

నిదేశాత్కస్య భగవాన్వర్తతే ప్రభురవ్యయః ।
నారాయణః సురశ్రేష్ఠో యుగాదిః సర్వధారకః ॥ ౪౬॥

స కథం సదనం త్యక్త్వా కర్మవానివ మానుషే ।
కరోతి జననం కస్మాదత్ర మే సంశయో మహాన్ ॥ ౪౭॥

ప్రాప్య మానుషదేహం తు కరోతి చ విడమ్బనమ్ ।
భావాన్నానావిధాన్స్తత్ర మానుషే దుష్టజన్మని ॥ ౪౮॥

కామః క్రోధోఽమర్షశోకౌ వైరం ప్రీతిశ్చ కర్షిచిత్ ।
సుఖం దుఃఖం భయం నృణాం దైన్యమార్జవమేవ చ ॥ ౪౯॥

దుష్కృతం సుకృతం చైవ వచనం హననం తథా ।
పోషణం చలనం తాపో విమర్శశ్చ వికత్తనమ్ ॥ ౫౦॥

లోభో దమ్భస్తథా మోహః కపటః శోచనం తథా ।
ఏతే చాన్యే తథా భావా మానుష్యే సమ్భవన్తి హి ॥ ౫౧॥

స కథం భగవాన్విష్ణుస్త్యక్త్వా సుఖమనశ్వరమ్ ।
కరోతి మానుషం జన్మ భావైస్సైన్ద్రభిద్రుతమ్ ॥ ౫౨॥

కిం సుఖం మానుషం ప్రాప్య భువి జన్మ మునీశ్వర ।
కిం నిమిత్తం హరిః సాక్షాద్గర్భవాసం కరోతి వై ॥ ౫౩॥

గర్భదుఃఖం జన్మదుఃఖం బాలభావే తథా పునః ।
యావనే కామజం దుఃఖం గార్హస్థ్యేఽతిమహత్తరమ్ ॥ ౫౪॥

దుఃఖాన్యేతాన్యవాప్నోతి మానుషే ద్విజసత్తమ |

కథం స భగవాన్విష్ణురవతారాన్పునః పునః || ౫౫ ||

ప్రాప్య రామావతారం హి హరిణా బ్రహ్మయోనినా |

దుఃఖం మహాత్తరం ప్రాప్తం వనవాసేఽతిదారుణే || ౫౬ ||

సీతావిరహజం దుఃఖం సక్లృగ్మశ్చ పునః పునః |

కాంతాత్యాగోఽప్యనేనైవమనుభూతో మహాత్మనా || ౫౭ ||

తథా కృష్ణావతారేఽపి జన్మ రక్షాగృహే పునః |

గోకులే గమనం చైవ గవాం చారణమిత్సుత || ౫౮ ||

కంసస్య హననం కష్టాద్ ద్వారకాగమనం పునః |

నానాసంసారదుఃఖాని భుక్తవాన్భగవాన్ కథమ్ || ౫౯ ||

స్వేచ్ఛయా కః ప్రతీక్షేత ముక్తో దుఃఖాని జ్ఞానవాన్ |

సంశయం చిన్తి సర్వజ్ఞ మమ చిత్తప్రశాంతయే || ౬౦ ||

ఇతి శ్రీమద్దేవీభాగవతే మహాపురాణేఽష్టాదశసాహస్ర్యాం సంహితాయాం

చతుర్థస్కంధే కర్మణో జన్మాదికారణత్వనిరూపణం నామ ద్వితీయోఽధ్యాయః || ౪.౨ ||

౪.3 తృతీయోఽధ్యాయః | దిత్వా అదిత్యై శాపదానమ్ |

వ్యాస ఉవాచ |

కారణాని బహూన్యత్రాప్యవతారే హరేః కిల |

సర్వేషాం చైవ దేవానామంశావతరణేష్యపి || ౧ ||

వసుదేవావతారస్య కారణం శృణు తత్త్వతః |

దేవక్యాశ్చైవ రోహిణ్యా అవతారస్య కారణమ్ || ౨ ||

ఏకదా కశ్యపః శ్రీమాన్యజ్ఞార్థం ధేనుమాహరత్ |

యాచితోఽయం బహువిధం న దదౌ ధేనుముత్తమామ్ || ౩ ||

వరుణస్తు తతో గత్వా బ్రహ్మీణం జగతః ప్రభుమ్ |

ప్రణమ్యోవాచ దీనాత్మా స్వదుఃఖం వినయాన్వితః || ౪ ||

కిం కరోమి మహాభాగ మత్తోఽసౌ న దదాతి గామ్ |

శాపో మయా విసృష్టోఽస్మై గోపాలో భవ మానుషే || ౫ ||

భార్యే ద్వే అపి తత్రైవ భవేతాం చాతిదుఃఖితే |

యతో వత్సా రుదస్త్యత్ర మాతృహీనాః సుదుఃఖితాః ॥ ౬ ॥

మృతవత్సాదితిస్తస్మాదభవిష్యతి ధరాతలే ।

కారాగారనివాసా చ తేనాపి బహుదుఃఖితా ॥ ౭ ॥

వ్యాస ఉవాచ ।

తచ్ఛ్చ్రాత్వా వచనం తస్య యాదోనాథస్య పద్మభూః ।

సమాహూయ మునిం తత్ర తమువాచ ప్రజాపతిః ॥ ౮ ॥

కస్మాత్త్వయా మహాభాగ లోకపాలస్య ధేనవః ।

హృతాః పునర్న దత్తాశ్చ కిమన్యాయం కరోషి చ ॥ ౯ ॥

జానన్ న్యాయం మహాభాగ పరవిత్తాపహారణమ్ ।

కృతవాన్కథమన్యాయం సర్వజ్ఞోఽసి మహామతే ॥ ౧౦ ॥

అహో లోభస్య మహిమా మహతోఽపి న ముఞ్చతి ।

లోభం నరకదం నూనం పాపాకరమసమ్మతమ్ ॥ ౧౧ ॥

కశ్యపోఽపి న తం త్యక్తుం సమర్థః కిం కరోమ్యహమ్ ।

సర్వదైవాధికస్తస్మాల్లోభో వై కలితో మయా ॥ ౧౨ ॥

ధన్యాస్తే మునయః శాంతా జితో యైర్లోభ ఏవ చ ।

వైఖానసైః శమపరైః ప్రతిగ్రహపరాజ్యుఖైః ॥ ౧౩ ॥

సంసారే బలవాఞ్శుత్రుర్లోభోఽమేధ్యోఽవరః సదా ।

కశ్యపోఽపి దురాచారః కృతస్నేహో దురాత్మనా ॥ ౧౪ ॥

బ్రహ్మోపి తం శశాపాథ కశ్యపం మునిసత్తమమ్ ।

మర్యాదారక్షణార్థం హి పాత్రం పరమవల్లభమ్ ॥ ౧౫ ॥

అంశేన త్వం పృథివ్యాం వై ప్రాప్య జన్మ యదోః కులే ।

భార్యాభ్యాం సంయుతస్తత్ర గోపాలత్వం కరిష్యసి ॥ ౧౬ ॥

వ్యాస ఉవాచ ।

ఏవం శప్తః కశ్యపోఽసౌ వరుణేన చ బ్రహ్మణా ।

అంశావతరణార్థాయ భూభారహరణాయ చ ॥ ౧౭ ॥

తథా దిత్వాదితిః శప్తా శోకసన్నప్తయా భృశమ్ ।

జాతా జాతా వినశ్యేరంస్తవ పుత్రాస్తు సప్త వై ॥ ౧౮ ॥

జనమేజయ ఉవాచ ।

కస్మాద్దిత్యా చ భగినీ శప్తేన్ద్రజననీ మునే ।
 కారణం వద శాపే చ శోకస్తు మునిసత్తమ ॥ ౧౯॥
 సూత ఉవాచ ।
 పారీక్షితేన పృష్టస్తు వ్యాసః సత్యవతీసుతః ।
 రాజానం ప్రత్యువాచేదం కారణం సుసమాహితః ॥ ౨౦॥
 వ్యాస ఉవాచ ।
 రాజన్ దక్షసుతే ద్వే తు దితిశ్చాదితిరుత్తమే ।
 కశ్యపస్య ప్రియే భార్యే బభూవతురురుక్రమే ॥ ౨౧॥
 అదిత్యాం మఘవా పుత్రో యదాభూదతివీర్యవాన్ ।
 తదా తు తాదృశం పుత్రం చకమే దితిరోజసా ॥ ౨౨॥
 పతిమాహాసితాపాణ్ణీ పుత్రం మే దేహి మానద ।
 ఇన్ద్రఖ్యబలం వీరం ధర్మిష్ఠం వీర్యవత్తమమ్ ॥ ౨౩॥
 తామువాచ మునిః కాస్తే స్వస్థా భవ మయోదితే ।
 వ్రతాస్తే భవితా తుభ్యం శతక్రతుసమః సుతః ॥ ౨౪॥
 సా తథేతి ప్రతిశ్రుత్య చకార వ్రతముత్తమమ్ ।
 నిషిక్తం మునినా గర్భం బిభ్రాణా సుమనోహరమ్ ॥ ౨౫॥
 భూమౌ చకార శయనం పయోవ్రతపరాయణా ।
 పవిత్రా ధారణాయుక్తా బభూవ వరవర్ణినీ ॥ ౨౬॥
 ఏవం జాతః సుసమ్పూర్ణో యదా గర్భోఽతివీర్యవాన్ ।
 శుభ్రాంశుమతీదిప్తాణ్ణీ దితిం దృష్ట్వా తు దుఃఖితా ॥ ౨౭॥
 మఘవత్సదృశః పుత్రో భవిష్యతి మహాబలః ।
 దిత్యాస్తదా మమ సుతస్తేజోహినో భవేత్కిల ॥ ౨౮॥
 ఇతి చింతాపరా పుత్రమిన్ద్రం చోవాచ మానినీ ।
 శత్రుస్తేఽద్య సముత్పన్నో దితిగర్భేఽతివీర్యవాన్ ॥ ౨౯॥
 ఉపాయం కురు నాశాయ శత్రోరద్య విచిన్త్య చ ।
 ఉత్పత్తిరేవ హస్తవ్యా దిత్యా గర్భస్య శోభన ॥ ౩౦॥
 వీక్ష్య తామసితాపాణ్ణీం సపత్నీభావమాస్థితామ్ ।
 దునోతి హృదయే చింతా సుఖమర్మవినాశినీ ॥ ౩౧॥

రాజయశ్శ్రేష్ఠ సంవృద్ధో నష్టో వైవ భవేద్రిపుః ।
 తస్మాదజ్జురితం హన్యాద్బుద్ధిమానహితం కిల ॥ ౩౨॥
 లోహశజ్జురివ ఊష్టో గర్భో వై హృదయే మమ ।
 యేన కేనాప్యపాయేన పాతయాద్య శతక్రతో ॥ ౩౩॥
 సామదానబలేనాపి హింసనీయస్త్యయా సుతః ।
 దిత్యా గర్భో మహాభాగ మమ చేదిచ్ఛసి ప్రియమ్ ॥ ౩౪॥
 వ్యాస ఉవాచ ।
 శ్రుత్వా మాతృవచః శక్రో విచిన్త్య మనసా తతః ।
 జగామాపరమాతుః స సమీపమమరాధిపః ॥ ౩౫॥
 వవన్దే వినయాత్పాదౌ దిత్యాః పాపమతిర్నృప ।
 ప్రోవాచ వినయేనాసౌ మధురం విషగర్భితమ్ ॥ ౩౬॥
 ఇన్ద్ర ఉవాచ ।
 మాతస్త్యం వ్రతయుక్తాసి క్షీణదేహోతిదుర్బలా ।
 సేవార్థమిహ సమ్ప్రాప్తః కిం కర్తవ్యం వదస్వ మే ॥ ౩౭॥
 పాదసంవాహనం తేఽహం కరిష్యామి పతివ్రతే ।
 గురుశుశ్రూషణాత్పుణ్యం లభతే గతిమక్షయామ్ ॥ ౩౮॥
 న మే కిమపి భేదోఽస్తి తథాదిత్యా శపే కిల ।
 ఇత్యుక్తాః చరణౌ స్పృష్టా సంవాహనపరోఽభవత్ ॥ ౩౯॥
 సంవాహనసుఖం ప్రాప్య నిద్రామాప సులోచనా ।
 శ్రాన్తా వ్రతకృశా సుప్తా విశ్వస్తా పరమా సతీ ॥ ౪౦॥
 తాం నిద్రావశమాపన్నాం విలోక్య ప్రావిశత్తనుమ్ ।
 రూపం కృత్వాతినూక్మఞ్చ శస్త్రపాణిః సమాహితః ॥ ౪౧॥
 ఉదరం ప్రవివేశాశు తస్యా యోగబలేన వై ।
 గర్భం చకర్త వజ్రేణ సప్తధా పవినాయకః ॥ ౪౨॥
 రురోద చ తదా బాలో వజ్రేణాభిహతస్తథా ।
 మా రుదేతి శనైర్వాక్యమువాచ మఘవానముమ్ ॥ ౪౩॥
 శకలాని పునః సప్త సప్తధా కర్తితాని చ ।
 తదా చైకోనపఞ్చాశన్మరుతశ్చాభవన్నృప ॥ ౪౪॥

తదా ప్రబుద్ధా సుదతీ జ్ఞాత్వా గర్భం తథాకృతమ్ |
ఇన్ద్రేణ ఛలరూపేణ చుకోప భృశదుఃఖితా || ౪౫||

భగినీకృతం తు సా బుద్ధ్వా శశాప కుపితా తదా |
అదితిం మఘవన్తశ్చ సత్యవ్రతపరాయణా || ౪౬||

యథా మే కర్తితో గర్భస్తవ పుత్రేణ ఛద్మనా |
తథా తన్నాశమాయాతు రాజ్యం త్రిభువనస్య తు || ౪౭||

యథా గుప్తేన పాపేన మమ గర్భో నిపాతితః |
అదిత్యా పాపచారిణ్యా యథా మే ఘాతితః సుతః || ౪౮||

తస్యాః పుత్రాస్తు నశ్యంతు జాతా జాతాః పునః పునః |
కారాగారే వసత్వేషా పుత్రశోకాతురా భృశమ్ || ౪౯||

అన్యజన్మని చాప్యేవ మృతాపత్యా భవిష్యతి |
వ్యాస ఉవాచ |
ఇత్యుత్సృష్టం తదా శ్రుత్వా శాపం మరీచినన్దనః || ౫౦||

ఉవాచ ప్రణయోపేతో వచనం శమయన్నివ |
మా కోపం కురు కల్యాణి పుత్రాస్తే బలవత్తరాః || ౫౧||

భవిష్యన్తి సురాః సర్వే మరుతో మఘవత్సఖాః |
శాపోఽయం తవ వామోరు త్వష్టావింశేఽథ ద్వాపరే || ౫౨||

అంశేన మానుషం జన్మ ప్రాప్య భోక్ష్యతి భామినీ |
వరుణేనాపి దత్తోఽస్తి శాపః సన్తాపితేన చ || ౫౩||

ఉభయోః శాపయోగేన మానుషీయం భవిష్యతి |
వ్యాస ఉవాచ |

పతినాశ్వాసితా దేవీ సస్తుష్టా సాభవత్తదా || ౫౪||

నోవాచ విప్రియం కింఞ్చిత్తతః సా వరవర్ణినీ |
ఇతి తే కథితం రాజన్ పూర్వశాపస్య కారణమ్ || ౫౫||

అదితిర్దేవకీ జాతా స్వాంశేన నృపసత్తమ || ౫౬||

ఇతి శ్రీమద్దేవీభాగవతే మహాపురాణేఽష్టాదశసాహస్ర్యాం సంహితాయాం
చతుర్థస్కంధే దీత్యా అదిత్యై శాపదానం నామ తృతీయోఽధ్యాయః || ౪.3||

౪.౪ చతుర్థోఽధ్యాయః । అధమజగతః స్థితివర్ణనమ్ ।

రాజోవాచ ।

విస్మితోఽస్మి మహాభాగ శ్రుత్వాఖ్యానం మహామతే ।

సంసారోఽయం పాపరూపః కథం ముచ్యేత బన్ధనాత్ ॥ ౧॥

కశ్యపస్యాపి దాయాదస్త్రిలోకీవిభవే సతి ।

కృతవాసీదృశం కర్మ కో న కుర్యాజ్జగుప్సితమ్ ॥ ౨॥

గర్భే ప్రవిశ్య బాలస్య హననం దారుణం కిల ।

సేవామిషేణ మాతుశ్చ కృత్వా శపథమద్భుతమ్ ॥ ౩॥

శాస్త్రా ధర్మస్య గోష్టా చ త్రిలోక్యాః పతిరపుస్తత ।

కృతవాసీదృశం కర్మ కో న కుర్యాదసామృతమ్ ॥ ౪॥

పితామహా మే సజ్గామే కురుక్షేత్రేఽతిదారుణమ్ ।

కృతవన్తస్తథాశ్చర్యం దుష్టం కర్మ జగద్గురో ॥ ౫॥

భీష్మోద్గ్రోణః కృపః కర్ణో ధర్మాశోఽపి యుధిష్ఠిరః ।

సర్వే విరుద్ధధర్మేణ వాసుదేవేన నోదితాః ॥ ౬॥

అసారతాం విజానస్తః సంసారస్య సుమేధసః ।

దేవాంశాశ్చ కథం చక్రుర్నిన్దితం ధర్మతత్పరాః ॥ ౭॥

కాస్థా ధర్మస్య విప్రేన్ద్ర ప్రమాణం కిం వినిశ్చితమ్ ।

చలచిత్తోఽస్మి సజ్ఞాతః శ్రుత్వా చైతత్కథానకమ్ ॥ ౮॥

ఆప్తవాక్యం ప్రమాణం చేదాప్తః కః పరదేహవాన్ ।

పురుషో విషయాసక్తో రాగీ భవతి సర్వథా ॥ ౯॥

రాగో ద్వేషో భవేన్నూనమర్థనాశాదసంశయమ్ ।

ద్వేషాదసత్యవచనం వక్తవ్యం స్వార్థసిద్ధయే ॥ ౧౦॥

జరాసన్ధవిఘాతార్థం హరిణా సత్త్వమూర్తినా ।

ఛలేన రచితం రూపం బ్రాహ్మణస్య విజానతా ॥ ౧౧॥

తదాప్తః కః ప్రమాణం కిం సత్త్వమూర్తిరపీదృశః ।

ఆర్జునోఽపి తథైవాత్ర కార్యే యజ్ఞవినిర్మితే ॥ ౧౨॥

కీదృశోఽయం కృతో యజ్ఞః కిమర్థం శమవర్జితః ।

పరలోకపదార్థం వా యశనే వాన్యథా కిల ॥ ౧౩ ॥
 ధర్మస్య ప్రథమః పాదః సత్యమేతచ్చుత్తేర్వచః ।
 ద్విత్వీయస్తు తథా శౌచం దయా పాదస్త్రతీయకః ॥ ౧౪ ॥
 దానం పాదశ్చతుర్థశ్చ పురాణజ్ఞా వదన్తి వై ।
 తైర్విహీనః కథం ధర్మస్త్విష్టేదిహ సుసమ్మతః ॥ ౧౫ ॥
 ధర్మహీనం కృతం కర్మ కథం తత్ఫలదం భవేత్ ।
 ధర్మే స్థిరా మతిః క్వాపి న కస్యాపి ప్రతీయతే ॥ ౧౬ ॥
 ఛలార్థశ్చ యదా విష్ణుర్వామనోఽభూజ్జగత్ప్రభుః ।
 యేన వామనరూపేణ వశ్చిత్తోఽసౌ బలిర్నృపః ॥ ౧౭ ॥
 విహర్తా శతయజ్ఞస్య వేదాజ్ఞాపరిపాలకః ।
 ధర్మిష్ఠో దానశీలశ్చ సత్యవాదీ జితేంద్రియః ॥ ౧౮ ॥
 స్థానాత్ప్రభ్రంశితోఽకస్మాద్విష్ణునా ప్రభవిష్ణునా ।
 జితం కేన తయోః కృష్ణ బలినా వామనేన వా ॥ ౧౯ ॥
 ఛలకర్మవిదా చాయం సన్దేహోఽత్ర మహాన్మమ ।
 వశ్చయిత్వా వశ్చితేన సత్యం వద ద్విజోత్తమ ॥ ౨౦ ॥
 పురాణకర్తా త్వమసి ధర్మజ్ఞశ్చ మహామతిః ।
 వ్యాస ఉవాచ ।
 జితం వై బలినా రాజన్ దత్తా యేన చ మేదిసీ ॥ ౨౧ ॥
 త్రివిక్రమోఽపి నామ్నా యః ప్రథితో వామనోఽభవత్ ।
 ఛలనార్థమిదం రాజన్వామనత్వం నరాధిప ॥ ౨౨ ॥
 సమ్ప్రాప్తం హరిణా భూయో ద్వారపాలత్వమేవ చ ।
 సత్యాదన్యతరన్నాస్తి మూలం ధర్మస్య పార్థివ ॥ ౨౩ ॥
 దుఃసాధ్యం దేహీనాం రాజన్సత్యం సర్వాత్మనా కిల ।
 మాయా బలవతీ భూప త్రిగుణా బహురూపిణీ ॥ ౨౪ ॥
 యయేదం నిర్మితం విశ్వం గుణైః శబలితం త్రిభిః ।
 తస్మాచ్ఛలవతా సత్యం కుతోఽవిధం భవేన్నృప ॥ ౨౫ ॥
 మిశ్రేణ జనితా చైవ స్థితిరేషా సనాతనీ ।
 వైఖానసాశ్చ మునయో నిఃసంక్లో నిష్ప్రతిగ్రహాః ॥ ౨౬ ॥

సత్యయుక్తా భవన్స్త్యత్ర పీతరాగా గతస్పృహః ।
 దృష్టాస్తదర్శనార్థాయ నిర్మితాస్తే చ తాదృశాః ॥ ౨౭ ॥
 అన్యత్సర్వం శబలితం గుణైరేభిస్త్రిభిస్సప ।
 నైకం వాక్యం పురాణేషు వేదేషు నృపసత్తమ ॥ ౨౮ ॥
 ధర్మశాస్త్రేషు చాజ్ఞేషు సగుణై రచితేషిహ ।
 సగుణః సగుణం కుర్యాన్నిర్గుణో న కరోతి వై ॥ ౨౯ ॥
 గుణాస్తే మిశ్రితాః సర్వే న పృథగ్భావసజ్జతాః ।
 నిర్వ్యతీకే స్థిరే ధర్మే మతిః కస్యాపి న స్థిరా ॥ ౩౦ ॥
 భవోద్భవే మహారాజ మాయయా మోహితస్య వై ।
 ఇన్ద్రియాణి ప్రమాథీని తదాసక్తం మనస్తథా ॥ ౩౧ ॥
 కరోతి వివిధాన్భావాన్గుణైస్తైః ప్రేరితో భృశమ్ ।
 బ్రహ్మాదిస్తమృపర్యంతాః ప్రాణీనః స్థిరజ్జమాః ॥ ౩౨ ॥
 సర్వే మాయావశా రాజన్ సానుక్రీడతి తైరిహ ।
 సర్వాన్వై మోహయత్యేషా వికుర్వత్యనిశం జగత్ ॥ ౩౩ ॥
 అసత్యో జాయతే రాజన్కార్యవాన్ప్రథమం నరః ।
 ఇన్ద్రియార్థాంశ్చిన్తయానో న ప్రాప్నోతి యదా నరః ॥ ౩౪ ॥
 తదర్థం ఫలమాదత్తే ఫలాత్పాపే ప్రవర్తతే ।
 కామః క్రోధశ్చ లోభశ్చ వైరిణో బలవత్తరాః ॥ ౩౫ ॥
 కృతాకృతం న జానన్తి ప్రాణీనస్తద్వశం గతాః ।
 విభవే సత్యహజ్కారః ప్రబలః ప్రభవత్యపి ॥ ౩౬ ॥
 అహజ్కారాద్భవేన్మోహో మోహాన్మరణమేవ చ ।
 సజ్కల్పా బహవస్తత్ర వికల్పాః ప్రభవన్తి చ ॥ ౩౭ ॥
 ఈర్ష్యానూయా తథా ద్వేషః ప్రాదుర్భవతి చేతసి ।
 ఆశా తృష్ణా తథా దైన్యం దమోభాఽధర్మమతిస్తథా ॥ ౩౮ ॥
 ప్రాణీనాం ప్రభవన్త్యేతే భావా మోహసముద్భవాః ।
 యజ్ఞదానాని తీర్థాని వ్రతాని నియమాస్తథా ॥ ౩౯ ॥
 అహజ్కారాభిభూతస్తు కరోతి పురుషోఽన్వహమ్ ।

అహమ్భావకృతం సర్వం ప్రభవేద్వై న శౌచవత్ ॥ ౪౦॥

రాగలోభాత్కృతం కర్మ సర్వాఙ్గుం శుద్ధివర్జితమ్ ।
ప్రథమం ద్రవ్యశుద్ధిశ్చ ద్రష్టవ్యా విబుధైః కిల ॥ ౪౧॥

అద్రోహాణారితం ద్రవ్యం ప్రశస్తం ధర్మకర్మణి ।
ద్రోహారితేన ద్రవ్యేణ యత్కరోతి శుభం నరః ॥ ౪౨॥

విపరీతం భవేత్తత్తు ఫలకాలే నృపోత్తమ ।
మనోఽతినిర్మలం యస్య స సమ్యక్ఫలభాగ్భవేత్ ॥ ౪౩॥

తస్మిన్వికారయుక్తే తు న యథార్థఫలం లభేత్ ।
కర్తారః కర్మణాం సర్వే ఆచార్యఋత్విజాదయః ॥ ౪౪॥

స్యస్తే విశుద్ధమనసస్తదా పూర్ణం భవేత్ఫలమ్ ।
దేశకాలక్రియాద్రవ్యకర్తృణాం శుద్ధతా యది ॥ ౪౫॥

మన్త్రాణాం చ తదా పూర్ణం కర్మణాం ఫలమశ్నుతే ।
శత్రూణాం నాశముద్దిశ్య స్వవృద్ధిం పరమాం తథా ॥ ౪౬॥

కరోతి సుకృతం తద్వద్విపరీతం భవేత్కిల ।
స్వార్థాసక్తః పుమాన్నిత్యం న జానాతి శుభాశుభమ్ ॥ ౪౭॥

ద్రైవాధీనః సదా కుర్యాత్పాపమేవ న సత్కృతమ్ ।
ప్రాజాపత్యాః సురాః సర్వే హ్యసురాశ్చ తదుద్భవాః ॥ ౪౮॥

సర్వే తే స్వార్థనిరతాః పరస్పరవిరోధినః ।
సత్త్వోద్భవాః సురాః సర్వేఽపుక్తా వేదేషు మానుషాః ॥ ౪౯॥

రజోద్భవాస్తామసాస్తు తిర్యఙ్ముః పరికీర్తితాః ।
సత్త్వోద్భవానాం త్తైర్వైరం పరస్పరమనారతమ్ ॥ ౫౦॥

తిరశ్చామత్ర కిం చిత్రం జాతివైరసముద్భవే ।
సదా ద్రోహపరా దేవాస్తపోవిఘ్నకరాస్తథా ॥ ౫౧॥

అసన్తుష్టా ద్వేషపరాః పరస్పరవిరోధినః ।
అహఙ్కారసముద్భూతః సంసారోఽయం యతో నృప ॥ ౫౨॥

రాగద్వేషవిహీనస్తు స కథం జాయతే నృప ॥ ౫౩॥

ఇతి శ్రీమద్దేవీభాగవతే మహాపురాణేఽష్టాదశసాహస్ర్యాం సంహితాయాం

చతుర్థస్కంధే అధమజగతః స్థితివర్ణనం నామ చతుర్థోఽధ్యాయః ॥ ౪.౪ ॥

౪.౫ పంచమోఽధ్యాయః । నరనారాయణకథావర్ణనమ్ ।

వ్యాస ఉవాచ ।

అథ కిం బహునోక్తేన సంసారేఽస్మిన్నుపోత్తమ ।

ధర్మాత్మాద్రోహబుద్ధిస్తు కశ్చిద్భవతి కర్హితే ॥ ౧ ॥

రాగద్వేషావృతం విశ్వం సర్వం స్థావరజ్జమమ్ ।

ఆద్యే యుగేఽపి రాజేన్ద్ర కిమద్య కలిదూషితే ॥ ౨ ॥

దేవాః సేర్వ్యాశ్చ సద్రోహాశ్చలకర్మరతాః సదా ।

మానుషాణాం తిరశ్చాం చ కా వార్తా నృప గణ్యతే ॥ ౩ ॥

ద్రోహపరే ద్రోహపరో భవేదితి సమానతా ।

అద్రోహిణీ తథా శాస్తే విద్వేషః ఖలతా స్మృతా ॥ ౪ ॥

యః కశ్చిత్తాపసః శాస్తో జపధ్యానపరాయణః ।

భవేత్తస్య జపే విఘ్నకర్తా వై మఘవా పరమ్ ॥ ౫ ॥

సతాం సత్యయుగం సాక్షాత్సర్వదైవాసతాం కలిః ।

మధ్యమో మధ్యమానాం తు క్రియాయోగో యుగే స్మృతో ॥ ౬ ॥

కశ్చిత్కదాచిద్భవతి సత్యధర్మానువర్తకః ।

అన్యథాన్యయుగానాం వై సర్వే ధర్మపరాయణాః ॥ ౭ ॥

వాసనా కారణం రాజన్ సర్వత్ర ధర్మసంస్థితౌ ।

తస్యాం వై మలినాయాం తు ధర్మోఽపి మలినో భవేత్ ॥ ౮ ॥

మలినా వాసనా సత్యం వినాశాయేతి సర్వథా ।

బ్రహ్మణో హృదయాజ్ఞాతః పుత్రో ధర్మ ఇతి స్మృతః ॥ ౯ ॥

బ్రాహ్మణః సత్యసమ్ప్నోన్నే వేదధర్మరతః సదా ।

దక్షస్య దుహితారో హి వృతా దశ మహాత్మనా ॥ ౧౦ ॥

వివాహవిధినా సమ్యజ్మనినా గృహాధర్మిణా ।

తాస్వజీజనయత్పుత్రాన్ధర్మః సత్యవతాం వరః ॥ ౧౧ ॥

హరిం కృష్ణం నరం చైవ తథా నారాయణం నృప ।

యోగాభ్యాసరతో నిత్యం హరిః కృష్ణో బభూవ హ ॥ ౧౨ ॥

నరనారాయణౌ చైవ చేరతుస్తప ఉత్తమమ్ ।
 ప్రాలేయాద్రిం సమాగత్య తీర్థే బదరికాశ్రమే ॥ ౧౩॥
 తపస్విషు ధురీణౌ తౌ పురాణౌ మునిసత్తమా ।
 గృణన్తౌ తత్పరం బ్రహ్మ గణ్ణాయా విపులే తఱి ॥ ౧౪॥
 హరేరంశౌ స్థితౌ తత్ర నరనారాయణావృషీ ।
 పూర్ణం వర్షసహస్రం తు చక్రాతే తప ఉత్తమమ్ ॥ ౧౫॥
 తాపితం చ జగత్సర్వం తపసా సచరాచరమ్ ।
 నరనారాయణాభ్యాం చ శక్రః క్షోభం తదా యయౌ ॥ ౧౬॥
 చిన్తావిష్టః సహస్రాక్షో మనసా సమకల్పయత్ ।
 కిం కర్తవ్యం ధర్మపుత్రౌ తాపసౌ ధ్యానసంయుతౌ ॥ ౧౭॥
 సిద్ధార్థాం సుభృశం శ్రేష్ఠమాసనం మే గ్రహీష్యతః ।
 విఘ్నః కథం ప్రకర్తవ్యస్తపో యేన భవేన్న హి ॥ ౧౮॥
 ఉత్పాద్య కామం క్రోధఞ్చ లోభం వాప్యతిదారుణమ్ ।
 ఇత్యుద్దిశ్య సహస్రాక్షః సమారుహ్య గణ్ణోత్తమమ్ ॥ ౧౯॥
 విఘ్నకామస్తు తరసా జగామ గన్ధమాదనమ్ ।
 గత్వా తత్రాశ్రమే పుణ్యే తావపశ్యచ్ఛత్రతః ॥ ౨౦॥
 తపసా దీప్తదేహౌ తు భాస్కరావివ చోదితౌ ।
 బ్రహ్మవిష్ణూ కిమేతౌ వై ప్రకటౌ వా విభావనూ ॥ ౨౧॥
 ధర్మపుత్రావృషీ ఏతౌ తపసా కిం కరిష్యతః ।
 ఇతి సఞ్చిన్త్య తౌ దృష్ట్వా తదోవాచ శచీపతిః ॥ ౨౨॥
 కిం వా కార్యం మహాభాగౌ బ్రూతం ధర్మసుతౌ కిల ।
 దదామి వాం వరం శ్రేష్ఠం దాతుం యాతోఽస్మ్యహమృషీ ॥ ౨౩॥
 అదేయమపి దాస్యామి తుష్టోఽస్మి తపసా కిల ।
 వ్యాస ఉవాచ ।
 ఏవం పునః పునః శక్రస్తావువాచ పురః స్థితః ॥ ౨౪॥
 నోచతుస్తావృషీ ధ్యానసంస్థితౌ దృఢచేతసౌ ।
 తతో వై మోహిసిం మాయాం చకార భయదాం వృషః ॥ ౨౫॥

వృకాన్సింహాంశ్చ వ్యాఘ్రాంశ్చ సముత్పాద్యాబిభీషయత్ |
వర్షం వాతం తథా వహ్నిం సముత్పాద్య పునః పునః || ౨౬ ||

భీషయామాస తౌ శక్రో మాయాం కృత్వా విమోహినీమ్ |
భయతోఽపి వశం నీతౌ న తౌ ధర్మసుతౌ మునీ || ౨౭ ||

నరనారాయణౌ దృష్ట్వా శక్రః స్వభవనం గతః |
వరదానే ప్రలుభౌ న న భీతౌ వహ్నివాయుతః || ౨౮ ||

వ్యాఘ్రసింహాదిభిః కాన్తౌ చలితౌ నాశ్రమాత్స్వకాత్ |
న తయోర్ధ్యానభిః వై కర్తుం కోఽపి క్షమోఽభవత్ || ౨౯ ||

ఇన్ద్రోఽపి సదనం గత్వా చిన్తయామాస దుఃఖితః |
చలితౌ భయరోభాభ్యాం నేమౌ మునివరోత్తమౌ || ౩౦ ||

చిన్తయన్తౌ మహావిద్యామాదిశక్తిం సనాతనీమ్ |
ఈశ్వరీం సర్వలోకానాం పరాం ప్రకృతిమద్భుతామ్ || ౩౧ ||

ధ్యాయతాం కః క్షమో లోకే బహుమాయావిదపుష్కత |
యన్మూలాః సకలా మాయా దేవాసురకృతాః కీల || ౩౨ ||

తే కథం బాధితుం శక్తౌ ధ్యాయన్తి గతకల్మషాః |
వాగ్బీజం కామబీజఞ్చ మాయాబీజం తథైవ చ || ౩౩ ||

చిత్తే యస్య భవేత్తం తు బాధితుం కోఽపి న క్షమః |
మాయయా మోహితః శక్రో భూయస్తస్య ప్రతిక్రియామ్ || ౩౪ ||

కర్తుం కామవసన్తౌ తు సమాహూయాబ్రవీద్వచః |
మనోభవ వసన్తేన రత్యా యుక్తో వ్రజాధునా || ౩౫ ||

అప్సరోభిః సమాయుక్తస్తరసా గన్ధమాదనమ్ |
నరనారాయణౌ తత్ర పురాణావృషిసత్తమౌ || ౩౬ ||

కురుతస్తప ఏకాన్తే స్థితౌ బదరికాశ్రమే |
గత్వా తత్ర సమీపే తు తయోర్మన్మథ మార్గణైః || ౩౭ ||

చిత్తం కామాతురం కార్యం కురు కార్యం మమాధునా |
మోహయిత్వోచ్ఛాటయిత్వా విశిఖైస్తాడయాశు చ || ౩౮ ||

వశీకురు మహాభాగ మునీ ధర్మసుతావపి |

కో హ్యస్మిన్ సర్వసంసారే దేవో దైత్యోఽథ మానవః ॥ ౩౯ ॥

యస్తే బాణవశం ప్రాప్తో న యాతి భృశతాడితః ।

బ్రహ్మహం గిరిజానాథశ్చన్దోఽఽ వహ్నిర్విమోహితః ॥ ౪౦ ॥

గణనా కానయోః కామ త్వద్బాణానాం పరాక్రమే ।

వారాణ్ణాగణోఽయం తే సహాయార్థం మయేరితః ॥ ౪౧ ॥

ఆగమిష్యతి తత్రైవ రమ్భాదీనాం మనోరమః ।

ఏకా తిలోత్తమా రమ్భా కార్యం సాధయితుం క్షమా ॥ ౪౨ ॥

త్వమేవైకః క్షమః కామం మిలితైః కస్తు సంశయః ।

కురు కార్యం మహాభాగ దదామి తవ వాఙ్ఞితమ్ ॥ ౪౩ ॥

ప్రతోభితౌ మయాత్యర్థం వరదానైస్తపస్వినౌ ।

స్థానాన్న చలితౌ శాన్తౌ వృథాయం మే గతః శ్రమః ॥ ౪౪ ॥

తథా వై మాయయా కృత్వా భీషితౌ తాపసౌ భృశమ్ ।

తథాపి నోత్థితౌ స్థానాద్దేహరణాపరౌ న తౌ ॥ ౪౫ ॥

వ్యాస ఉవాచ ।

ఇతి తస్య వచః శ్రుత్వా శక్రం ప్రాహ మనోభవః ।

వాసవాద్య కరిష్యామి కార్యం తే మనసేప్పితమ్ ॥ ౪౬ ॥

యది విష్ణుం మహేశం వా బ్రహ్మణం వా దివాకరమ్ ।

ధ్యాయంతౌ తౌ తదాస్మాకం భవితారౌ వశౌ మునీ ॥ ౪౭ ॥

దేవీభక్తం వశికర్తుం నాహం శక్తః కథఞ్చన ।

కామరాజ మహాబీజం చిన్తయన్తం మనస్యలమ్ ॥ ౪౮ ॥

తాం దేవీం చేన్మహాశక్తిం సంశ్రితౌ భక్తిభావతః ।

న తదా మమ బాణానాం గోచరౌ తాపసౌ కిల ॥ ౪౯ ॥

ఇన్ద్ర ఉవాచ ।

గచ్ఛ త్వం చ మహాభాగ సర్వైస్తత్ర సముద్యతైః ।

కార్యం మమాతిదుఃసాధ్యం కర్తా హితమనుత్తమమ్ ॥ ౫౦ ॥

వ్యాస ఉవాచ ।

ఇతి తేన సమాదిష్టా యయుః సర్వే సముద్యతాః ।

యత్ర తౌ ధర్మపుత్రౌ ద్వా తేపాతే దుష్కరం తపః ॥ ౫౧ ॥

ఇతి శ్రీమద్దేవీభాగవతే మహాపురాణేఽష్టాదశసాహస్ర్యాం సంహితాయాం
చతుర్థస్కంధే నరనారాయణకథావర్ణనం నామ పంచమోఽధ్యాయః ॥ ౪.౫॥

౪.౬ షష్ఠోఽధ్యాయః । అప్పరాం నారాయణసమీపే ప్రార్థనాకరణమ్ ।

వ్యాస ఉవాచ ।

ప్రథమం తత్ర సమ్ప్రాప్తో వసంతః పర్వతోత్తమే ।

పుష్పితాః పాదపాః సర్వే ద్విరేఘాలివిరాజితాః ॥ ౧॥

ఆన్త్రాశ్చ బకులా రమ్యాస్తిలకాః కింశుకాః శుభా ।

సాలాస్తాలాన్తమాలాశ్చ మధూకాః పుష్పితా బభుః ॥ ౨॥

బభూవుః కోకిలాలాపా వృక్షాగ్రేషు మనోహరాః ।

వల్ల్యోఽపి పుష్పితాః సర్వా ఆలిలిజుర్నగోత్తమాన్ ॥ ౩॥

ప్రాణినః స్వాసు భార్యాసు ప్రేమయుక్తాః స్మరాతురాః ।

బభూవుశ్చాతిమత్తాశ్చ క్రీడాసక్తాః పరస్పరమ్ ॥ ౪॥

వపుర్మన్దాః సుగన్ధాశ్చ సుస్పర్శా దక్షిణానిలాః ।

ఇన్ద్రియాణి ప్రమాఢీని మునీనామపి చాభవన్ ॥ ౫॥

రతియుక్తస్తతః కామః పూరయన్పంచమార్గణాన్ ।

చకార త్వరితస్తత్ర వాసం బదరికాశ్రమే ॥ ౬॥

రమాభ తిలోత్తమాద్యాశ్చ గత్వా తత్ర వరాశ్రమే ।

గానం చకుః సుగీతజ్ఞాః స్వరతానసమన్వితమ్ ॥ ౭॥

తచ్చుత్వా మధురోద్ధీతం కోకిలానాఞ్చ కూజితమ్ ।

భ్రమరాలివిరావఞ్చ ప్రబుధౌ తౌ మునీశ్వరౌ ॥ ౮॥

ఋతురాజమకాలే తు దృష్ట్వా తౌ పుష్పితం వనమ్ ।

జాతౌ చిన్తాపరౌ తత్ర నరనారాయణావృషీ ॥ ౯॥

కిమద్య శిశిరాపాయః సమ్భృతః సమయం వినా ।

ప్రాణినో విహ్వలాః సర్వే లక్ష్మ్యస్తేఽతిస్మరాతురాః ॥ ౧౦॥

కాలధర్మవిపర్యాసః కథమద్య దురాసదః ।

నరం నారాయణః ప్రాహ విస్మయోత్కుల్లలోచనః ॥ ౧౧॥

నారాయణ ఉవాచ ।

పశ్య భ్రాతరిమే వృషాః పుష్పితాః ప్రతిభాన్తి వై |
 కోకిలాలాపసంఘష్టా భ్రమరావివిరాజితాః || ౧౨ ||
 శిశిరం భీమమాతङ्గం దారయన్స్వఖరైర్నఖైః |
 వసన్తకేసరీ ప్రాప్తః పలాశకుసుమైర్మునే || ౧౩ ||
 రక్తాశోకకరా తస్వి దేవర్షే కింశుకాఙ్గికా |
 నీలాశోకకచా శ్యామా వికాసికమలాననా || ౧౪ ||
 నీలేన్ద్రివరనేత్రా సా బిల్వవృక్షఫలస్తనీ |
 ప్రోస్ఫుల్లకున్దరదనా మఙ్గరీకర్ణశోభితా || ౧౫ ||
 బన్దుజీవాధరా శుభ్రా సిన్ధువారనఖోద్భవా |
 పుంస్కోకిలస్వరా పుణ్యా కదంబువసనా శుభా || ౧౬ ||
 బర్హివృన్దకలాపా చ సారసస్వననూపురా |
 వాసన్తీ బద్ధరశనా మత్తహంసగతిస్తథా || ౧౭ ||
 పుత్రజీవాంశుకన్యస్తరోమరాజివిరాజితా |
 వసన్తలక్ష్మీః సమ్ప్రాప్తా బ్రహ్మాన్ బదరికాశ్రమే || ౧౮ ||
 ఆకాలే కిమియం ప్రాప్తా విస్మయోఽయం మమాధునా |
 తపోవిఘ్నకరా నూనం దేవర్షే పరిచిన్తయ || ౧౯ ||
 శ్రూయతే సురనారీణాం గానం ధ్యానవినిశనమ్ |
 ఆవయోస్తపిభక్తాయ కృతం మఘవతా కిల || ౨౦ ||
 ఋతురాడన్యథాకాలే ప్రీతిం సజ్జనయేత్కథమ్ |
 విఘ్నోఽయం విహితో భాతి భీతేనాసురశత్రుణా || ౨౧ ||
 వాతాః సుగంధాః శీతాశ్చ సమాయాన్తి మనోహరాః |
 నాన్యత్కారణమస్తీహా శతక్రతుకృతిం వినా || ౨౨ ||
 ఇతి బ్రువతి విప్రాగ్ర్యే దేవే నారాయణే విభౌ |
 సర్వే దృష్టిపథం ప్రాప్తా మన్మథప్రముఖాస్తదా || ౨౩ ||
 దదర్శ భగవాన్సర్వాన్నరో నారాయణస్తథా |
 విస్మయావిష్టమనసౌ బభూవతురుభావపి || ౨౪ ||
 మన్మథం మేనకాం చైవ రమ్భాం చైవ తిలోత్తమామ్ |
 పుష్పగంధాం సుకేశీం చ మహాశ్వేతాం మనోరమామ్ || ౨౫ ||

ప్రమద్వరాం ధృతాచీఞ్చ గీతజ్ఞాం చారుహాసినీమ్ |
 చన్ద్రప్రభాం చ సోమాం చ కోకిలాలాపమణ్ణితామ్ || ౨౬ ||
 విద్యున్నాలామ్బుజాక్ష్యో చ తథా కాఞ్చనమాలినీమ్ |
 ఏతాశ్చాన్యో వరారోహో దృష్టాస్తాభ్యాం తదాన్తికే || ౨౭ ||
 తాసాం ద్వ్యష్టసహస్రాణి పఞ్చాశదధికాని చ |
 వీక్ష్య తా విస్మితౌ జాతౌ కామనైన్యం సువిస్తరమ్ || ౨౮ ||
 ప్రణమ్యాగ్రే స్థితాః సర్వా దేవవారాఙ్గానస్తదా |
 దివ్యాభరణభూషాఢ్యా దివ్యమాలోపశోభితాః || ౨౯ ||
 జగుశ్చలేన తాః సర్వాః పృథివ్యామతిదుర్లభమ్ |
 తత్తథావస్థితం దివ్యం మన్మథాదివివర్ధనమ్ || ౩౦ ||
 శుశ్రావ భగవాన్విష్ణుర్నరో నారాయణస్తదా |
 శ్రుత్వా ప్రోవాచ తాస్తత్ర ప్రీత్యా నారాయణో మునిః || ౩౧ ||
 ఆస్యతాం సుఖమత్రైవ కరోమ్యాతిథ్యమద్భుతమ్ |
 భవతోఽతిథిధర్మేణ ప్రాప్తాఃస్వర్గాత్సుమధ్యమాః || ౩౨ ||
 వ్యాస ఉవాచ |
 సాభిమానస్తు సఞ్చాతస్తదా నారాయణో మునిః |
 ఇన్ద్రేణ ప్రేషితా నూనం తథా విఘ్నచిక్రీర్షయా || ౩౩ ||
 వరాక్యః కా ఇమాః సర్వాః సృజామ్యద్య నవాః కిల |
 ఏతాభ్యో దివ్యరూపాశ్చ దర్శయామి తపోబలమ్ || ౩౪ ||
 ఇతి సఞ్చిన్త్య మనసా కరేణోరుం ప్రతాడ్య వై |
 తరసోత్పాదయామాస నారీం సర్వాఙ్గసున్దరీమ్ || ౩౫ ||
 నారాయణోరుసమ్భూతా హ్యుర్వశీతి తతః శుభా |
 దదృశుస్తాః స్థితాస్తత్ర విస్మయం పరమం యయుః || ౩౬ ||
 తాసాం చ పరిచర్యార్థం తావతీశ్చాతిసున్దరీః |
 ప్రాదుశ్చకార తరసా తదా మునిరసమ్భ్రమః || ౩౭ ||
 గాయన్త్యశ్చ హసన్త్యశ్చ నానోపాయనపాణయః |
 ప్రణేముస్తా మునీ సర్వాః స్థితాః కృత్వాఙ్గాలిం పురః || ౩౮ ||

తాం వీక్ష్య విభ్రమకరీం తపసో విభూతిమ్ ॥

దేవాఙ్గానా హి ముముహూః ప్రవిమోహయన్త్యః ।

ఊచుశ్చ తౌ ప్రముదితాననపద్యశోభా

రోమోద్ధమోల్లసితచారునిజాఙ్గావల్లభః ॥ ౩౯ ॥

కుర్యుః కథం స్తుతిమహో తపసో మహత్త్వం

ధైర్యం తథైవ భవతామభివీక్ష్య బాలాః ।

ఆస్మత్కటాక్షవిషదిగ్ధశరేణ దగ్ధః

కో వా న తత్ర భవతాం మనసో వ్యథా న ॥ ౪౦ ॥

జ్ఞాతౌ యువాం నరహరేః పరమాంశభూతౌ

దేవౌ మునీ శమదమాదినిధీ సదైవ ।

సేవానిమిత్తమిహ నో గమనం న కామం

కార్యం హరేః శతమఖస్య విధాతుమేవ ॥ ౪౧ ॥

భాగ్యేన కేన యువయోః కిల దర్శనం నః

సమ్పాదితం న విదితం ఖలు సఞ్చితం తత్ ।

చిత్తం క్షమం నిజజనే విహితం యువాభ్యా-

మస్మద్విధే కిల కృతాగసి తాపముక్తమ్ ॥ ౪౨ ॥

కుర్వన్తి వైవ విబుధాస్తపసో వ్యయం వై

శాపేన తుచ్ఛఫలదేన మహానుభావాః ।

వ్యాస ఉవాచ ।

ఇత్థం నిశమ్య వచనం సురకామినీనాం

తావూచతుర్మునివరౌ వినయానతానామ్ ॥ ౪౩ ॥

ప్రీతౌ ప్రసన్నవదనౌ జితకామలోభౌ

ధర్మాత్మజౌ నిజతపోరుచిశోభితాఙ్గౌ ।

నరనారాయణావూచతుః

బ్రువన్తు వాఞ్ఛితాన్ కామాన్దదావస్తుష్టమానసౌ ॥ ౪౪ ॥

యాన్తు స్వర్గం గహిత్యేమాముర్వశిం చారులోచనామ్ ।

ఉపాయనమియం బాలా గచ్ఛత్వద్య మనోహరా ॥ ౪౫ ॥

దత్తావాభ్యాం మఘవతః ప్రీణనాయోరుసమ్భవా ।

స్వస్త్వన్తు సర్వదేవేభ్యో యథేష్టం ప్రవ్రజన్తు చ ॥ ౪౬ ॥

(న కన్యాపి తపోవిఘ్నం ప్రకర్తవ్యమతః పరం ।)॥

దేవ్య ఊచుః ।

క్వ గచ్ఛామో మహాభాగ ప్రాప్తాస్తే పాదపఙ్కజమ్ ।

నారాయణ సురశ్రేష్ఠ భక్త్యా పరమయా ముదా ॥ ౪౭॥

వాఙ్మతం చేద్వరం నాథ దదాసి మధుసూదన ।

తుష్టః కమలపత్రాక్ష బ్రవీమో మనసేప్పితమ్ ॥ ౪౮॥

పతిస్త్యం భవ దేవేశ వరమేనం పరస్తప ।

భవామః ప్రీతియుక్తాస్త్యాం సేవితం జగదీశ్వర ॥ ౪౯॥

త్వయా చోత్పాదితా నార్యః సన్త్యన్యాశ్చారులోచనాః ।

ఉర్వశ్యాద్యాస్తథా యాన్తు స్వర్గం వై భవదాజ్ఞయా ॥ ౫౦॥

స్త్రీణాం షోడశసాహస్రం తిష్ఠత్వత్ర శతార్థకమ్ ।

సేవాం తేత్ర కరిష్యామో యువయోస్తాపసోత్తమౌ ॥ ౫౧॥

వాఙ్మతం దేహి దేవేశ సత్యవాగ్భవ మాధవ ।

ఆశాభజ్ఞో హి నారీణాం హింసనం పరికీర్తితమ్ ॥ ౫౨॥

కామారానాఙ్చ మునిభిర్ధర్మజ్ఞైస్తత్త్వదర్శిభిః ।

భాగ్యయోగాదిహ ప్రాప్తాః స్వర్గాత్ప్రేమపరిప్లుతాః ॥ ౫౩॥

త్యక్తుం నార్హసి దేవేశ సమర్థోఽసి జగత్పతే ।

నారాయణ ఉవాచ ।

పూర్ణం వర్షసహస్రం తు తపస్తప్తం మయాత్ర వై ॥ ౫౪॥

జితేన్ద్రియేణ చార్వణ్యః కథం భజ్గం కరోమ్యతః ।

నేచ్ఛామ్ కామే సుఖే కాచిత్సుఖధర్మవినాశకే ॥ ౫౫॥

పశూనామపి సాధర్మ్యే రమేత మతిమాన్కథమ్ ।

అప్పరస ఊచుః ।

శబ్దాదీనాం చ పఞ్చానాం మధ్యే స్పర్శసుఖం వరమ్ ॥ ౫౬॥

ఆనన్దరసమూలం వై నాన్యదస్తి సుఖం కిల ।

అతోఽస్మాకం మహారాజ వచనం కురు సర్వథా ॥ ౫౭॥

నిర్భరం సుఖమాసాద్య చరస్వ గన్ధమాదనే ।

యది వాఙ్మచి నాకత్వం నాధికో గన్ధమాదనాత్ ॥ ౫౮॥

రమస్వాత్ర శుభే స్థానే ప్రాప్య సర్వాః సురాజ్ఞనాః ॥ ౫౯ ॥

ఇతి శ్రీమద్దేవీభాగవతే మహాపురాణేఽష్టాదశసాహస్ర్యాం సంహితాయాం చతుర్థస్కంధే
అప్పరసాం నారాయణసమీపే ప్రార్థనాకరణం నామ షష్ఠోఽధ్యాయః ॥ ౪.౬ ॥

౪.౭ సప్తమోఽధ్యాయః । అహంకారావర్తనవర్ణనమ్ ।

వ్యాస ఉవాచ ।

ఇత్యాకర్ణ్య వచస్తాసాం ధర్మపుత్రః ప్రతాపవాన్ ।

విమర్శమకరోచ్చిత్తే కిం కర్తవ్యం మయాధునా ॥ ౧ ॥

హాస్యోఽహం మునివృన్దేషు భవిష్యామ్యద్య సజ్జమాత్ ।

అహంకారాదిదం ప్రాప్తం దుఃఖం నాత్ర విచారణా ।

మూలం ధర్మవినాశస్య ప్రథమం యదహంకృతిః ॥ ౨ ॥

మూలం సంసారవృక్షస్య యతః ప్రోక్తో మహాత్మభిః ।

దృష్ట్వా మానం సమాధాయ న స్థితోఽహం సమాగతమ్ ॥ ౩ ॥

వారాజ్ఞనాగణం జుష్టం తేనాసం దుఃఖభాజనమ్ ।

ఉత్పాదితాస్తథా నారోఽమయా ధర్మవ్యయేన వై ॥ ౪ ॥

తాస్తు మాం బాధితుం వృత్తాః కామార్తాః ప్రమదోత్తమాః ।

ఊర్ణనాభిరివాద్యాహం జాలేన స్వకృతేన వై ॥ ౫ ॥

బద్ధోఽస్మి సుదృఢేనాత్ర కిం కర్తవ్యమతః పరమ్ ।

యది చింతాం సముత్సృజ్య సన్త్యజామ్యబలా ఇమాః ॥ ౬ ॥

శప్తాః భ్రష్టా వ్రజిష్యన్తి సర్వా భగ్నమనోరథాః ।

ముక్తోఽహం సజ్జురిష్యామి విజనే పరమం తపః ॥ ౭ ॥

తస్మాత్క్రోధం సముత్పాద్య త్యజ్యామి సున్దరీగణమ్ ।

వ్యాస ఉవాచ ।

ఇతి సజ్జున్త్య మనసా మునిర్నారాయణస్తదా ॥ ౮ ॥

విమర్శమకరోచ్చిత్తే సుఖోత్పాదనసాధనే ।

ద్వితీయోఽయం మహాశత్రుః క్రోధః సంతాపకారకః ॥ ౯ ॥

కామాదప్యధికో లోకే లోభాదపి చ దారుణః ।

క్రోధాభిభూతః కురుతే హింసాం ప్రాణవిఘాతినీమ్ ॥ ౧౦॥

దుఃఖదాం సర్వభూతానాం నరకారామదీర్ఘికామ్ ।

యథాగ్నిర్ఘ్నాణాజ్ఞాతః పాదపం ప్రదహేత్తథా ॥ ౧౧॥

దేహోత్పన్నస్తథా క్రోధో దేహం దహతి దారుణః ।

వ్యాస ఉవాచ ।

ఇతి సఞ్చిన్యమానం తం భ్రాతరం దీనమానసమ్ ॥ ౧౨॥

ఉవాచ వచనం తథ్యం నరో ధర్మసుతోఽనుజః ।

నర ఉవాచ ।

నారాయణ మహాభాగ కోపం యచ్చ మహామతే ॥ ౧౩॥

శాన్తం భావం సమాశ్రిత్య నాశయాహజ్కృతిం పరామ్ ।

పురాహంజ్కారదోషేణ తపో నష్టం కిలావయోః ॥ ౧౪॥

సఙ్గామశ్చాభవత్తాభ్యాం భావాభ్యామసురేణ హ ।

దివ్యవర్షనహస్తం తు ప్రహోదేన మహాద్భుతమ్ ॥ ౧౫॥

దుఃఖం బహుతరం ప్రాప్తం తత్రావాభ్యాం సురోత్తమ ।

తస్మాత్క్రోధం పరిత్యజ్య శాన్తో భవ మునీశ్వర ॥ ౧౬॥

(శాన్తత్వం తపసో మూలం మునిభిః పరికీర్తితం ।)॥

వ్యాస ఉవాచ ।

ఇతి తస్య వచః శ్రుత్వా శాన్తోఽభూద్ధర్మనన్దనః ।

జనమేజయ ఉవాచ ।

సంశయోఽయం మునిశ్రేష్ఠ ప్రహోదేన మహాత్మనా ॥ ౧౭॥

విష్ణుభక్తేన శాన్తేన కథం యుద్ధం కృతం పురా ।

కృతవన్తో కథం యుద్ధం నరనారాయణావృషీ ॥ ౧౮॥

తాపసౌ ధర్మపుత్రౌ ద్వౌ సుశాన్తమానసాపుభౌ ।

సమాగమః కథం జాతస్తయోరైత్యసుతస్య చ ॥ ౧౯॥

సఙ్గామస్తు కథం తాభ్యాం కృతస్తేన మహాత్మనా ।

ప్రహోదోఽప్యతిధర్మాత్మా జ్ఞానవాన్విష్ణుతత్పరః ॥ ౨౦॥

నరనారాయణౌ తద్వత్తాపసౌ సత్త్వసంస్థితౌ ।

తేన తాభ్యాం సముద్భూతం వైరం యది పరస్పరమ్ ॥ ౨౧॥

తదా తపసి ధర్మే చ శ్రమ ఏవ హి కేవలమ్ ।
 క్వ జపః క్వ తపశ్చర్యా పురా సత్యయుగేఽపి చ ॥ ౨౨॥
 తాదృశైర్న జితం చిత్తం క్రోధాహజ్కారసంవృతమ్ ।
 న క్రోధో న చ మాత్సర్యమహజ్కారాఙ్కరం వినా ॥ ౨౩॥
 అహజ్కారాత్సముత్పన్నాః కామక్రోధాదయః కిల ।
 వర్షకోటిసహస్రం తు తపః కృత్వాతిదారుణమ్ ॥ ౨౪॥
 అహజ్కారాఙ్కరే జాతే వ్యర్థం భవతి సర్వథా ।
 యథా సూర్యోదయే జాతే తమోరూపం న తిష్ఠతి ॥ ౨౫॥
 అహజ్కారాఙ్కరస్యాగ్రే తథా పుణ్యం న తిష్ఠతి ।
 ప్రహ్లాదోఽపి మహాభాగ హరిణా సమయుధ్యత ॥ ౨౬॥
 తదా వ్యర్థం కృతం సర్వం సుకృతం కిల భూతలే ।
 నరనారాయణౌ శాస్తౌ విహాయ పరమం తపః ॥ ౨౭॥
 కృతవన్తౌ యదా యుద్ధం క్వ శమః సుకృతం పునః ।
 ఈదృగ్భ్యాం సత్త్వయుక్తాభ్యామజేయా యద్యహజ్కృతిః ॥ ౨౮॥
 మాదృశానాఙ్ఘ్రా కా వార్తా మునేఽహజ్కారసంజ్ఞయే ।
 అహజ్కారపరిత్యక్తో న కోఽప్యస్తి జగత్త్రయే ॥ ౨౯॥
 న భూతో భవితా వైవ యస్త్యక్తస్తేన సర్వథా ।
 ముచ్యతే లోహనిగడైర్బద్ధః కాష్ఠమయైస్తథా ॥ ౩౦॥
 అహజ్కారనిబద్ధస్తు న కదాచిద్విముచ్యతే ।
 అహజ్కారావృతం సర్వం జగత్త్వావరజ్జమమ్ ॥ ౩౧॥
 భ్రమత్యేవ హి సంసారే విష్టామూత్రప్రదూషితే ।
 బ్రహ్మజ్ఞానం కుతస్తావత్సంసారే మోహసంవృతే ॥ ౩౨॥
 మతం మీమాంసకానాం వై సమ్మతం భాతి సువ్రత ।
 మహాన్తోఽపి సదా యుక్తాః కామక్రోధాదిభిర్మునే ॥ ౩౩॥
 మాదృశానాం కలావస్మిన్కా కథా మునిసత్తమ ।
 వ్యాస ఉవాచ ।
 కార్యం వై కారణాద్భిన్నం కథం భవతి భారత ॥ ౩౪॥

కటకం కుణ్డలజ్జైచ సువర్ణసదృశం భవేత్ |
 అహఙ్కారోద్భవం సర్వం బ్రహ్మాణ్డం సచరాచరమ్ || 3౫||
 పటస్తన్దువశః ప్రోక్తస్తద్వియుక్తః కథం భవేత్ |
 మాయాగుణైస్త్రిభిః సర్వం రచితం స్థిరజుగ్మమ్ || 3౬||
 సతృణస్తమృత్పవర్యంతం కా తత్ర పరిదేవనా |
 బ్రహ్మ విష్ణుస్తథా రుద్రస్తే చాహఙ్కారమోహితాః || 3౭||
 భ్రమస్త్యస్మిన్మహాగాధే సంసారే నృపసత్తమ |
 వసిష్ఠనారదాద్యాశ్చ మునయో జ్ఞానినః పరమ్ || 3౮||
 తేఽభిభూతాః సంసరన్తి సంసారేఽస్మిన్పునః పునః |
 న కోఽప్యస్తి నృపశ్రేష్ఠ త్రిషు లోకేషు దేహభృత్ || 3౯||
 ఏభిర్మాయాగుణైర్ముక్తః శాన్త ఆత్మసుఖే స్థితః |
 కామక్రోధా తథా లోభో మోహోఽహఙ్కారసమ్భవః || ౪౦||
 న ముఞ్చన్తి నరం సర్వం దేహవన్తం నృపోత్తమ |
 అధీత్య వేదశాస్త్రాణి పురాణాని విచిన్త్య చ || ౪౧||
 కృత్వా తీర్థాటనం దానం ధ్యానజ్జైచ సురార్చనమ్ |
 కరోతి విషయానక్తః సర్వం కర్మ చ చౌరవత్ || ౪౨||
 విచారయతి నో పూర్వం కామమోహమదాన్వితః |
 కృతే యుగేఽపి శ్రేతాయాం ద్వాపరే కురునన్తన || ౪3||
 విధోఽత్రాస్తి చ ధర్మోఽపి కా కథాద్య కలౌ పునః |
 స్పర్ధా సదైవ సద్రోహా లోభామర్షౌ చ సర్వదా || ౪౪||
 ఏవంవిధోఽస్తి సంసారో నాత్ర కార్యా విచారణా |
 సాధవో విరలా లోకే భవన్తి గతమత్సరాః || ౪౫||
 జితక్రోధా జితామర్షా దృష్టాన్తార్థం వ్యవస్థితాః |
 రాజోవాచ |
 తే ధన్యాః కృతపుణ్యాస్తే మదమోహవివర్జితాః || ౪౬||
 జితేన్ద్రియాః సదాచారా జితం తైర్భువనత్రయమ్ |
 దునోమి పాతకం స్మృత్వా పితుర్మమ మహాత్మనః || ౪౭||

కృతస్తపస్వినః కణ్ఠే మృతసర్వో హ్యఘం వినా ।
 ఆతస్తస్య మునిశ్రేష్ఠ భవితా కిం మమాగ్రతః ॥ ౪౮॥
 న జానే బుద్ధిసమ్మోహాత్కిం వా కార్యం భవిష్యతి ।
 మధు పశ్యతి మూఢాత్మా ప్రపాతం వైవ పశ్యతి ॥ ౪౯॥
 కరోతి నిన్దితం కర్మ నరకాన్న బిభేతి చ ।
 కథం యుద్ధం పురా వృత్తం విస్తరాత్తద్వదస్వ మే ॥ ౫౦॥
 ప్రహ్లాదేన యథా చోగ్రం నరనారాయణస్య వై ।
 ప్రహ్లాదస్తు కథం యాతః పాతాలాత్తద్వదస్వ మే ॥ ౫౧॥
 సారస్యతే మహాతీర్థే పుణ్యే బదరికాశ్రమే ।
 నరనారాయణౌ శాస్తౌ తాపసౌ మునిసత్తమౌ ॥ ౫౨॥
 కృతవస్తౌ తథా యుద్ధం హేతునా కేన మానద ।
 వైరం భవతి విత్తార్థం దారార్థం వా పరస్పరమ్ ॥ ౫౩॥
 ఏషణారహితౌ కస్మాచ్ఛక్రతుః ప్రథనం మహత్ ।
 ప్రహ్లాదోఽపి చ ధర్మాత్మా జ్ఞాత్వా దేవౌ సనాతనౌ ॥ ౫౪॥
 కృతవాన్స కథం యుద్ధం నరనారాయణౌ మునీ ।
 ఏతద్విస్తరతో బ్రహ్మఞ్ఛోతుమిచ్ఛామి కారణమ్ ॥ ౫౫॥
 ఇతి శ్రీమద్దేవీభాగవతే మహాపురాణేఽష్టాదశసాహస్ర్యాం సంహితాయాం
 చతుర్థస్కంధే అహంకారావర్తనవర్ణనం నామ సప్తమోఽధ్యాయః ॥ ౪.౭॥

౪.౮ అష్టమోఽధ్యాయః । ప్రహ్లాదతీర్థయాత్రావర్ణనమ్ ।

సూత ఉవాచ ।
 ఇతి పృష్టస్తదా విప్రో రాజ్ఞా పారీక్షితేన వై ।
 ఉవాచ విస్తరాత్సర్వం వ్యాసః సత్యవతీసుతః ॥ ౧॥
 జనమేజయోఽపి ధర్మాత్మా నిర్వేదం పరమం గతః ।
 చిత్తం దుశ్చరితం మత్వా వైరాటీతనయస్య వై ॥ ౨॥
 తస్యైవోద్ధరణార్థాయ చకార సతతం మనః ।
 విప్రావమానపాపేన యమలోకం గతస్య వై ॥ ౩॥
 పున్నామనరకాద్యస్మాత్ప్రాయతే పితరం స్వకమ్ ।

పుత్రేతి నామ సార్థం స్యాత్తేన తస్య మునీశ్వరాః ॥ ౪ ॥

సర్పదష్టం నృపం శ్రుత్వా హర్యోపరి మృతం తథా ।
విప్రశాపాదౌత్తరేయం స్నానదానవివర్జితమ్ ॥ ౫ ॥

పితుర్గతిం నిశమ్యాసౌ నిర్వేదం గతవాన్పుషః ।
పారీక్షితో మహాభాగః సన్తప్తో భయవిహ్వలః ॥ ౬ ॥

పప్రచ్ఛాథ మునిం వ్యాసం గృహాగతమనిన్దితః ।
నరనారాయణస్యేమాం కథాం పరమవిస్మృతామ్ ॥ ౭ ॥

వ్యాస ఉవాచ ।

స యదా నిహతో రౌద్రో హిరణ్యకశిపుర్పుప ।
అభిషిక్తస్తదా రాజ్యే ప్రహ్లాదో నామ తత్సుతః ॥ ౮ ॥

తస్మిన్జ్ఞాసతి దైత్యేన్ద్రే దేవబ్రాహ్మణపూజకే ।
మఖైర్భూషా నృపతయో యజన్తః శ్రద్ధయాన్వితాః ॥ ౯ ॥

బ్రాహ్మణాశ్చ తపోధర్మతీర్థయాత్రాశ్చ కుర్వతే ।
వైశ్యాశ్చ స్వస్వవృత్తిస్థాః శూద్రాః శుశ్రూషణే రతాః ॥ ౧౦ ॥

నృసింహేన చ పాతాలే స్థాపితః సోఽథ దైత్యరాట్ ।
రాజ్యం చకార తత్రైవ ప్రజాపాలనతత్పరః ॥ ౧౧ ॥

కదాచిద్ భృగుపుత్రోఽథ చ్యవనాఖ్యో మహాతపాః ।
జగామ నర్మదాం స్నాతుం తీర్థం వై వ్యాహృతిశ్వరమ్ ॥ ౧౨ ॥

రేవాం మహానదీం దృష్ట్వా తతస్తస్యామవాతరత్ ।
ఉత్తరన్తం ప్రజగ్రాహ నాగో విషభయజ్కరః ॥ ౧౩ ॥

గృహితో భయభీతస్తు పాతాలే మునిసత్తమః ।
సస్మార మనసా విష్ణుం దేవదేవం జనార్దనమ్ ॥ ౧౪ ॥

సంస్మృతే పుణ్డరీకాక్షే నిర్విషోఽభూన్మహోరగః ।
న ప్రాప చ్యవనో దుఃఖం నీయమానో రసాతలమ్ ॥ ౧౫ ॥

ద్విజహ్వేన మునిస్త్యక్తో నిర్విణ్ణేనాతిశక్కినా ।
మాం శపేత మునిః కుద్ధస్తాపసోఽయం మహానితి ॥ ౧౬ ॥

చచార నాగకన్యాభిః పూజితో మునిసత్తమః ।
వివేశాప్యథ నాగానాం దానవానాం మహాత్పురమ్ ॥ ౧౭ ॥

కదాచిద్భుగుపుత్రం తం విచరన్తం పురోత్తమే ।
దదర్శ దైత్యరాజోఽసౌ ప్రహ్లాదో ధర్మవత్సలః ॥ ౧౮॥

దృష్ట్వా తం పూజయామాస మునిం దైత్యపతిస్తదా ।
పప్రచ్ఛ కారణం కిం తే పాతాలాగమనే వద ॥ ౧౯॥

ప్రేషితోఽసి కిమిన్ద్రేణ సత్యం బ్రూహి ద్విజోత్తమ ।
దైత్యవిద్వేషయుక్తేన మమ రాజ్యదిదృక్షయా ॥ ౨౦॥

చ్యవన ఉవాచ ।

కిం మే మఘవతా రాజన్ యదహం ప్రేషితః పునః ।
దూతకార్యం ప్రకుర్వాణః ప్రాప్తవాన్నగరే తవ ॥ ౨౧॥

విద్ధి మాం భృగుపుత్రం తం స్వనేత్రం ధర్మతత్పరమ్ ।
మా శఙ్కాం కురు దైత్యేన్ద్ర వాసవప్రేషితస్య వై ॥ ౨౨॥

స్నానార్థం నర్మదాం ప్రాప్తః పుణ్యతీర్థే నృపోత్తమ ।
నద్యామేవావత్థిరోఽహం గృహీతశ్చ మహాహినా ॥ ౨౩॥

జాతోఽసౌ నిర్విషః సర్వో విష్టోః సంస్మరణాదివ ।
ముక్తోఽహం తేన నాగేన ప్రభావాత్స్మరణస్య వై ॥ ౨౪॥

అత్రాగతేన రాజేన్ద్ర మయాప్తం తవ దర్శనమ్ ।
విష్ణుభక్తోఽసి దైత్యేన్ద్ర తదభక్తం మాం విచిన్తయ ॥ ౨౫॥

వ్యాస ఉవాచ ।

తన్నిశమ్య వచః శ్లక్షం హిరణ్యకశిపోః సుతః ।
పప్రచ్ఛ పరయా ప్రీత్యా తీర్థాని వివిధాని చ ॥ ౨౬॥

ప్రహ్లాద ఉవాచ ।

పృథివ్యాం కాని తీర్థాని పుణ్యాని మునినత్తమ ।
పాతాలే చ తథాకాశే తాని నో వద విస్తరాత్ ॥ ౨౭॥

చ్యవన ఉవాచ ।

మనోవాక్కాయశుద్ధానాం రాజంస్తీర్థం పదే పదే ।
తథా మలినచిత్తానాం గఙ్గాపి కీకటాధికా ॥ ౨౮॥

ప్రథమం చేన్మనః శుద్ధం జాతం పాపవివర్జితమ్ ।

తదా తీర్థాని సర్వాణి పావనాని భవన్తి వై ॥ ౨౯ ॥
 గంగాతీరే హి సర్వత్ర వసన్తి నగరాణి చ ।
 ప్రజాశ్చైవాకరా గ్రామాః సర్వే ఖేటాస్తథాపరే ॥ ౩౦ ॥
 నిషాదానాం నివాసాశ్చ కైవర్తానాం తథాపరే ।
 హూణబంజుసానాం చ మ్లేచ్ఛానాం దైత్యసత్తమ ॥ ౩౧ ॥
 పిబన్తి సర్వదా గాఙ్గం జలం బ్రహ్మాపమం సదా ।
 స్నానం కుర్వన్తి దైత్యేన్ద్ర త్రికాలం స్వేచ్ఛయా జనాః ॥ ౩౨ ॥
 తత్రైకోఽపి విశుద్ధాత్మా న భవత్యేవ మారిష ।
 కిం ఫలం తర్హి తీర్థస్య విషయోపహతాత్మసు ॥ ౩౩ ॥
 కారణం మన ఏవాత్ర నాన్యద్రాజన్విచిన్తయ ।
 మనఃశుద్ధిం ప్రకర్తవ్యా సతతం శుద్ధిమిచ్ఛతా ॥ ౩౪ ॥
 తీర్థవాసీ మహాపాపీ భవేత్తత్రాత్మవఙ్ఘనాత్ ।
 తత్రైవాచరితం పాపమానన్త్యాయ ప్రకల్పతే ॥ ౩౫ ॥
 యథేన్ద్రవారుణం పక్వం మిష్టం నైవోపజాయతే ।
 భావదుష్టస్తథా తీర్థే కోటిస్తాతో న శుధ్యతి ॥ ౩౬ ॥
 ప్రథమం మనసః శుద్ధిః కర్తవ్యా శుభమిచ్ఛతా ।
 శుద్ధే మనసి ద్రవ్యస్య శుద్ధిర్భవతి నాన్యథా ॥ ౩౭ ॥
 తథైవాచారశుద్ధిః స్వాత్మతస్తీర్థం ప్రసిధ్యతి ।
 అన్యథా తు కృతం సర్వం వ్యర్థం భవతి తత్క్షణాత్ ॥ ౩౮ ॥
 (హీనవర్ణస్య సంసర్గం తీర్థే గత్వా సదా త్యజేత్) ॥
 భూతానుకమ్పనం చైవ కర్తవ్యం కర్మణా ధియా ।
 యది పృచ్ఛసి రాజేన్ద్ర తీర్థం వక్ష్యామ్యనుత్తమమ్ ॥ ౩౯ ॥
 ప్రథమం నైమిషం పుణ్యం చక్రతీర్థం చ పుష్కరమ్ ।
 అన్యేషాం చైవ తీర్థానాం సఙ్ఖ్యా నాస్తి మహీతలే ॥ ౪౦ ॥
 పావనాని చ స్థానాని బహూని నృపసత్తమ ।
 వ్యాస ఉవాచ ।
 తచ్చుత్వా వచనం రాజా నైమిషం గన్తుముద్యతః ॥ ౪౧ ॥

నోదయామాస దైత్యావై హర్షనిర్భరమానసః ।

ప్రహ్లాద ఉవాచ ।

ఉత్తిష్ఠన్తు మహాభాగా గమిష్యామోఽద్య నైమిషమ్ ॥ ౪౨॥

ద్రక్ష్యామః పుణ్డరీకాక్షం పీతవాససమచ్యుతమ్ ।

వ్యాస ఉవాచ ।

ఇత్యుక్తా విష్ణుభక్తేన సర్వే తే దానవాస్తదా ॥ ౪౩॥

తేనైవ సహ పాతాలాన్నిర్యయుః పరయా ముదా ।

తే సమేత్య చ దైతీయా దానవాశ్చ మహాబలాః ॥ ౪౪॥

నైమిషారణ్యమాసాద్య స్నానం చక్రుర్ముదాన్వితాః ।

ప్రహ్లాదస్తత్ర తీర్థేషు చరన్తైస్యైః సమన్వితః ॥ ౪౫॥

సరస్వతీం మహాపుణ్యాం దదర్శ విమలోదకామ్ ।

తీర్థే తత్ర నృపశ్రేష్ఠ ప్రహ్లాదస్య మహాత్మనః ॥ ౪౬॥

మనః ప్రసన్నం సజ్ఞాతం స్నాత్వా సారస్వతే జలే ।

విధివత్తత్ర దైత్యేన్ద్ర్యః స్నానదానాదికం శుభే ॥ ౪౭॥

చకారాతిప్రసన్నాత్మా తీర్థే పరమపావనే ॥ ౪౮॥

ఇతి శ్రీమద్దేవీభాగవతే మహాపురాణేఽష్టాదశసాహస్ర్యాం సంహితాయాం

చతుర్థస్కంధే ప్రహ్లాదతీర్థయాత్రావర్ణనం నామాష్టమోఽధ్యాయః ॥ ౪.౮॥

౪.౯ నవమోఽధ్యాయః । ప్రహ్లాదనారాయణయోర్యుద్ధే విష్ణోరాగమనవర్ణనమ్ ।

వ్యాస ఉవాచ ।

కుర్వంస్తీర్థవిధిం తత్ర హిరణ్యకశిపోః సుతః ।

న్యగ్రోధం సుమహచ్ఛాయమపశ్యత్పురతస్తదా ॥ ౧॥

దదర్శ బాణానపరాన్నానాజాతీయకాంస్తదా ।

గృధ్రపక్షయుతాంస్తీవ్రాచ్చిలాధౌతాన్మహోజ్వలాన్ ॥ ౨॥

చిన్తయామాస మనసా కస్యేమే విశిఖాస్త్విహ ।

ఋషీణామాశ్రమే పుణ్యే తీర్థే పరమపావనే ॥ ౩॥

ఏవం చిన్తయతానేన కృష్ణాజినధరా మునీ ।

సమున్నతజటాభారౌ దృష్టౌ ధర్మసుతౌ తదా ॥ ౪॥

తయోరగ్రే ధృతే శుభ్రే ధనుషీ లక్షణాన్వితే ।
 శార్ఙ్గమాజగవజ్జౌచ తథాక్షయ్యా మహేషుధీ ॥ ౫॥
 ధ్యానస్థౌ తౌ మహాభాగౌ నరనారాయణావృషీ ।
 దృష్ట్వా ధర్మసుతౌ తత్ర దైత్యానామధిపస్తదా ॥ ౬॥
 క్రోధరక్షేక్షణస్తౌ తు ప్రోవాచాసురపాలకః ।
 కిం భవద్భ్యాం సమారభో దమ్భో ధర్మవినాశనః ॥ ౭॥
 న శ్రుతం నైవ దృష్టం హి సంసారేఽస్మిన్కదాపి హి ।
 తపసశ్చరణం తీవ్రం తథా చాపస్య ధారణమ్ ॥ ౮॥
 విరోధోఽయం యుగే చాద్యే కథం యుక్తం కలిప్రియమ్ ।
 బ్రాహ్మణస్య తపో యుక్తం తత్ర కిం చాపధారణమ్ ॥ ౯॥
 క్వ జటాధారణం దేహే క్వేషుధీ చ విడమ్బనౌ ।
 ధర్మస్యాచరణం యుక్తం యువయోర్ద్వివ్యభావయోః ॥ ౧౦॥
 వ్యాస ఉవాచ ।
 ఇతి తస్య వచః శ్రుత్వా నరః ప్రోవాచ భారత ।
 కా తే చిన్తాత్ర దైత్యేన్ద్ర వృథా తపసి చావయోః ॥ ౧౧॥
 సామర్థ్యే సతి యత్కుర్యాత్తతస్మద్ద్యేత తస్య హి ।
 ఆవాం కార్యద్వయే మన్ద సమర్థౌ లోకవిశ్రుతౌ ॥ ౧౨॥
 యుద్ధే తపసి సామర్థ్యం త్వం పునః కిం కరిష్యసి ।
 గచ్ఛ మార్గే యథాకామం కస్మాదత్ర వికత్థనే ॥ ౧౩॥
 బ్రహ్మతేజో దురారాధ్యం న త్వం వేద విమోహితః ।
 విప్రవర్చా న కర్తవ్యా ప్రాణిభిః సుఖమీప్సుభిః ॥ ౧౪॥
 ప్రహ్లాద ఉవాచ ।
 తాపసౌ మన్దబుద్ధీ స్థో మృషా వాం గర్వమోహితౌ ।
 మయి తిష్ఠతి దైత్యేన్ద్రే ధర్మనేతుప్రవర్తకే ॥ ౧౫॥
 న యుక్తమేతత్తీర్థేఽస్మిన్నధర్మాచరణం పునః ।
 కా శక్తిస్తవ యుద్ధేఽస్మి దర్శయాద్య తపోధన ॥ ౧౬॥
 వ్యాస ఉవాచ ।
 తదాకర్ణ్య వచస్తస్య నరస్తం ప్రత్యువాచ హ ।

యుద్ధస్వాద్య మయా సార్థం యది తే మతిరీదృశీ || ౧౭||

అద్య తే స్ఫోటయిష్యామి మూర్ధానమసురాధమ |

(యుద్ధే శ్రద్ధా న తే పశ్చాద్భవిష్యతి కదాచన |) ||

వ్యాస ఉవాచ |

తన్నిశమ్య వచస్తస్య దైత్యేన్ద్రః కుపితస్తదా || ౧౮||

ప్రహ్లాదో బలవానత్ర ప్రతిజ్ఞామారురోహ సః |

యేన కేనాప్యపాయేన జేష్యామి తావుభావపి || ౧౯||

నరనారాయణౌ దాంతావృషీ తపిసమన్వితౌ |

వ్యాస ఉవాచ |

ఇత్యుక్తౌ వచనం దైత్యః ప్రతిగృహ్య శరాసనమ్ || ౨౦||

ఆకృష్య తరసా చాపం జ్యోశబ్దఞ్చ చకార హ |

నరోఽపి ధనురాదాయ శరాన్స్తీవ్రాళ్ళిలాశితాన్ || ౨౧||

ముమోచ బహుశః కోధాత్ప్రహ్లాదోపరి పార్థివ || ౨౨||

తానైత్యరాజస్తపనీయపుణ్ణై-

శ్చిచ్ఛేద బాణైస్తరసా సమేత్య |

సమీక్ష్య చిన్నాంశ్చ నరః స్వస్మష్టా-

నన్యాన్ముమోచాశు రుషాన్వితో వై || ౨౩||

దైత్యాధిపస్తాసపి తీవ్రవేగై-

శ్చిత్త్వా జఘానోరసి తం మునీన్ద్రమ్ |

నరోఽపి తం పఞ్చాభిరాశుగైశ్చ

కుద్ధోఽహనదైత్యపతిం బాహుదేశే || ౨౪||

సేన్ద్రాః సురాస్తత్ర తయోర్హి యుద్ధం

ద్రష్టుం విమానైర్గగనస్థితాశ్చ |

నరస్య వీర్యం యుధి సంస్థితస్య

తే తుష్టువురైత్యపతేశ్చ భూయః || ౨౫||

వవర్ష దైత్యాధిప ఆత్తచాపః

శిలీముఖానమ్బుధరో యథాపః |

ఆదాయ శార్క ధనురప్రమేయం

ముమోచ బాణాఞ్చీతహేమపుష్కాన్ || ౨౬ ||

బభూవ యుద్ధం తుములం తయోస్తు
 జయైషిణోః పార్థివ దేవదైత్యయోః |
 వవర్షురాకాశపథే స్థితాస్తే
 పుష్పాణి దివ్యాని ప్రహృష్టచిత్తాః || ౨౭ ||

చుకోప దైత్యాధిపతిర్వరౌ స
 ముమోచ బాణానతితీవ్రవేగాన్ |
 చిచ్ఛేద తాన్దర్మసుతః సుతీక్ష్ణ-
 ర్ధనుర్విముక్తైర్విశిఖైస్తదా౨౨శు || ౨౮ ||

తతో నారాయణం బాణైః ప్రహ్లాదశ్చాతికర్షితైః |
 వవర్ష సుస్థితం వీరం ధర్మపుత్రం సనాతనమ్ |
 నారాయణో౨పి తం వేగాన్ముక్తైర్బాణైః శిలాశితైః || ౨౯ ||

తుతోదాతీవ పురతో దైత్యానామధిపం స్థితమ్ |
 సన్నిపాతో౨మృరే తత్ర దిదృక్షూణాం బభూవ హా || ౩౦ ||

దేవానాం దానవానాఞ్చ కుర్వతాం జయఘోషణమ్ |
 ఉభయోః శరవర్షేణ ఛాదితే గగనే తదా || ౩౧ ||

దివాపి రాత్రిసదృశం బభూవ తిమిరం మహత్ |
 ఊచుః పరస్పరం దేవా దైత్యాశ్చాతీవ విస్మితాః || ౩౨ ||

అదృష్టపూర్వం యుద్ధం వై వర్తతే౨ద్య సుదారుణమ్ |
 దేవర్షయో౨థ గన్ధర్వా యక్షకిన్నరపన్నగాః || ౩౩ ||

విద్యాధరాశ్చారణాశ్చ విన్మయం పరమం యయుః |
 నారదః పర్వతశ్చైవ ప్రేక్షణార్థం స్థితౌ మునీ || ౩౪ ||

నారదః పర్వతం ప్రాహ నేదృశం చాభవత్పురా |
 తారకాసురయుద్ధఞ్చ తథా వృత్రాసురస్య చ || ౩౫ ||

మధుక్తేభభయోర్యుద్ధం హరిణా చేదృశం కృతమ్ |
 ప్రహ్లాదః ప్రబలః శూరో యస్మాన్నారాయణేన చ || ౩౬ ||

కరోతి సదృశం యుద్ధం సిద్ధేనాదుభతకర్మణా |
 వ్యాస ఉవాచ |

దినే దినే తథా రాత్రౌ కృత్వా కృత్వా పునః పునః ॥ 3౭॥

చక్రతుః పరమం యుద్ధం తౌ తదా దైత్యతాపసౌ ।

నారాయణస్తు చిచ్ఛేద ప్రహ్లాదస్య శరాసనమ్ ॥ 3౮॥

తరస్మైనేన బాణేన స చాన్యద్ధనురాదదే ।

నారాయణస్తు తరసౌ ముక్త్యాన్యన్యన్ శిలీముఖమ్ ॥ 3౯॥

తదైవ మధ్యతశ్చాపం చిచ్ఛేద లఘుహస్తకః ।

ఛిన్నం ఛిన్నం పునరైతోఽధనురన్యత్సమాదదే ॥ ౪౦॥

నారాయణస్తు చిచ్ఛేద విశిఖైరాశు కోపితః ।

ఛిన్నే ధనుషి దైత్యేన్యః పరిఘం తు సమాదదే ॥ ౪౧॥

జఘాన ధర్మజం తూర్ణం బాహ్వోర్మధ్యేఽతికోపనః ।

తమాయాస్తం స బలవాన్మార్గణైర్నువభిర్మునిః ॥ ౪౨॥

చిచ్ఛేద పరిఘం ఘోరం దశభిస్తమతాడయత్ ।

గదామాదాయ దైత్యేన్యః సర్వాయసమయీం దృఢామ్ ॥ ౪3॥

జానుదేశే జఘానాశు దేవం నారాయణం రుషా ।

గదయా చాపి గిరివత్సంస్థితః స్థిరమానసః ॥ ౪౪॥

ధర్మపుత్రోఽతిబలవాన్ముమోచాశు శిలీముఖాన్ ।

గదాం చిచ్ఛేద భగవాన్స్తదా దైత్యపతేర్షృణామ్ ॥ ౪౫॥

విస్మయం పరమం జగ్ముః ప్రేక్షకా గగనే స్థితాః ।

స తు శక్తిం సమాదాయ ప్రహ్లాదః పరవీరహా ॥ ౪౬॥

చిక్షేప తరసౌ క్రుద్ధో బలాన్నారాయణోరసి ।

తామాపతన్తిం సంవీక్ష్య బాణేనైకేన లీలయా ॥ ౪౭॥

సప్తధా కృతవానాశు సప్తభిస్తం జఘాన హ ।

దివ్యవర్షశతం బైవ తద్యుద్ధం పరమం తయోః ॥ ౪౮॥

జాతం విస్మయదం రాజన్ సర్వేషాం తత్ర చాశ్రమే ।

తదాఽఽజగామ తరసౌ పీతవాసాశ్చతుర్భుజః ॥ ౪౯॥

ప్రహ్లాదస్యాశ్రమం తత్ర జగామ చ గదాధరః ।

చతుర్భుజో రమాకాన్తో రథాఙ్గదరపద్మభృత్ ॥ ౫౦॥

దృష్ట్వా తమాగతం తత్ర హిరణ్యకశిపోః సుతః ।

ప్రణమ్య పరయా భక్త్యా ప్రాజ్ఞులిః ప్రత్యువాచ హ ॥ ౫౧॥

ప్రహ్లాద ఉవాచ ।

దేవదేవ జగనాథ భక్తవత్సల మాధవ ।

కథం న జితవానాజావహమేతౌ తపస్వినౌ ।

సంజ్ఞామస్తు మయా దేవ కృతః పూర్ణం శతం సమాః ॥ ౫౨॥

సురాణాం న జితౌ కస్మాదితి మే విస్మయో మహాన్ ।

విష్ణురువాచ ।

సిద్ధావిమౌ మదంశౌ చ విస్మయః కోఽత్ర మారిష ॥ ౫౩॥

తాపసౌ న జితాత్మానౌ నరనారాయణౌ జితౌ ।

గచ్ఛ త్వం వితలం రాజన్ కురు భక్తిం మమాచలామ్ ॥ ౫౪॥

నాభ్యాం కురు విరోధం త్వం తాపసాభ్యాం మహామతే ।

వ్యాస ఉవాచ ।

ఇత్యాజ్ఞప్తో దైత్యరాజో నిర్యయావస్తురైః సహ ॥ ౫౫॥

నరనారాయణౌ భూయస్తపోయుక్తౌ బభూవతుః ॥ ౫౬॥

ఇతి శ్రీమద్దేవీభాగవతే మహాపురాణేఽష్టాదశసాహస్ర్యాం సంహితాయాం

చతుర్థస్కంధే ప్రహ్లాదనారాయణయోర్యుద్ధే విష్ణోరాగమనవర్ణనం నామ నవమోఽధ్యాయః

॥ ౪.౯॥

౪.౧౦ దశమోఽధ్యాయః । భృగుశాపకారణవర్ణనమ్ ।

జనమేజయ ఉవాచ ।

సన్దేహోఽయం మహానత్ర పారాశర్య కథానకే ।

నరనారాయణౌ శాన్తౌ వైష్ణవాంశౌ తపోధనౌ ॥ ౧॥

తీర్థాశ్రయౌ సత్త్వయుక్తౌ వన్యాశనపరౌ సదా ।

ధర్మపుత్రౌ మహాత్మానౌ తాపసౌ సత్యసంస్థితౌ ॥ ౨॥

కథం రాగసమాయుక్తౌ జాతౌ యుద్ధే పరస్పరమ్ ।

సంజ్ఞామం చక్రతుః కస్మాత్త్యక్త్యా తపిమనుత్తమామ్ ॥ ౩॥

ప్రహ్లాదేన సమం పూర్ణం దివ్యవర్షశతం కిల ।

హిత్యా శాన్తిసుఖం యుద్ధం కృతవంతౌ కథం మునీ ॥ ౪ ॥

కథం తౌ చక్రతుర్యుద్ధం ప్రహ్లాదేన సమం మునీ ।
కథయస్వ మహాభాగ కారణం విగ్రహస్య వై ॥ ౫ ॥

(కామినీ కనకం కార్యం కారణం విగ్రహస్య వై) ॥

యుద్ధబుద్ధిః కథం జాతా తయోశ్చ తద్విరక్తయోః ।
తథావిధం తపస్తప్తం తాభ్యాశ్చ కేన హేతునా ॥ ౬ ॥

మోహార్థం సుఖభోగార్థం స్వర్గార్థం వా పరస్తప ।
కృతమత్యుక్త౯టం తాభ్యాం తపః సర్వఫలప్రదమ్ ॥ ౭ ॥

మునిభ్యాం శాన్తచిత్తాభ్యాం ప్రాప్తం కిం ఫలమద్భుతమ్ ।
తపసా పీడితో దేహః సక్రామేణ పునః పునః ॥ ౮ ॥

దివ్యవర్షశతం పూర్ణం శ్రమేణ పరిపీడితౌ ।
న రాజ్యార్థే ధనే వాపి న దారేషు గృహేషు చ ॥ ౯ ॥

కిమర్థం తు కృతం యుద్ధం తాభ్యాం తేన మహాత్మనా ।
నిరీహః పురుషః కస్మాత్ప్రకూర్యాద్యుద్ధమిదృశమ్ ॥ ౧౦ ॥

దుఃఖదం సర్వథా దేహే జానన్ధర్మం సనాతనమ్ ।
సుబుద్ధిః సుఖదానీహ కర్మాణి కురుతే సదా ॥ ౧౧ ॥

న దుఃఖదాని ధర్మజ్ఞ స్థితిరేషా సనాతనీ ।
ధర్మపుత్రౌ హరేరంశౌ సర్వజ్ఞౌ సర్వభూషితౌ ॥ ౧౨ ॥

కృతవంతౌ కథం యుద్ధం దుఃఖం ధర్మవినాశకమ్ ।
త్యక్తౌ తపః సమాధీతం సుఖారామం మహత్ఫలమ్ ॥ ౧౩ ॥

సంయుగం దారుణం కృష్ణ నైవ మూర్ఖోఽపి వాఞ్చుతి ।
శ్రుతో మయా యయాతిస్తు చ్యుతః స్వర్గాన్మహిపతిః ॥ ౧౪ ॥

అహంకారభవాత్పాపాత్పాతితః పృథివీతలే ।
యజ్ఞకృద్దానకర్తా చ ధార్మికః పృథివీపతిః ॥ ౧౫ ॥

శబ్దోచ్ఛారణమాత్రేణ పాతితో వజ్రపాణినా ।
అహంకారమృతే యుద్ధం న భవత్యేవ నిశ్చయః ॥ ౧౬ ॥

కిం ఫలం తస్య యుద్ధస్య మునేః పుణ్యవినాశనమ్ ।

వ్యాస ఉవాచ ।

రాజన్ సంసారమూలం హి త్రివిధః పరికీర్తితః ॥ ౧౭॥

అహంకారస్తు సర్వజ్ఞైర్మునిభిర్ధర్మనిశ్చయే ।

స కథం మునినా త్యక్తుం యోగ్యో దేహభృతా కిల ॥ ౧౮॥

కారణేన వినా కార్యం న భవత్యేవ నిశ్చయః ।

తపో దానం తథా యజ్ఞాః సాత్త్వికాత్ప్రభవన్తి తే ॥ ౧౯॥

రాజసాద్వా మహాభాగ తామసాత్కలహస్తథా ।

క్రియా స్వల్పాపి రాజేన్ద్ర నాహంకారం వినా క్వచిత్ ॥ ౨౦॥

శుభా వాప్యశుభా వాపి ప్రభవత్యపి నిశ్చయః ।

అహంకారాద్ బంధకారీ నాన్యోఽస్తి జగతీతలే ॥ ౨౧॥

యేనేదం రచితం విశ్వం కథం తద్రహితం భవేత్ ।

బ్రహ్మ రుద్రస్తథా విష్ణురహంకారయతాస్తవమీ ॥ ౨౨॥

అన్యేషాం చైవ కా వార్తా మునీనాం వసుధాధిప ।

అహంకారావృతం విశ్వం భ్రమతీదం చరాచరమ్ ॥ ౨౩॥

పునర్జన్మ పునర్మృత్యుః సర్వం కర్మవశానుగమ్ ।

దేవతిర్యజ్ఞునుష్యాణాం సంసారేఽస్మిన్మహీపతే ॥ ౨౪॥

రథాఙ్గవదసర్వార్థం భ్రమణం సర్వదా స్మృతమ్ ।

విష్ణోరప్యవతారాణాం సఙ్ఖ్యాం జానాతి కః పుమాన్ ॥ ౨౫॥

వితతేఽస్మిన్స్తు సంసారే ఉత్తమాధమయోనిషు ।

నారాయణో హరిః సాక్షాన్మాతస్యం వపురుషాశ్రితః ॥ ౨౬॥

కామరం సౌకరం చైవ నారసింహఞ్చ వామనమ్ ।

యుగే యుగే జగన్నాథో వాసుదేవో జనార్దనః ॥ ౨౭॥

అవతారానసఙ్ఖ్యాతాన్కరోతి విధియన్త్రితః ।

వైవస్వతే మహారాజ సప్తమే భగవాన్సరిః ॥ ౨౮॥

మన్వన్తరేఽవతారాన్వై చక్రే తాఞ్చుభు తత్త్వతః ।

భృగుశాపాన్మహారాజ విష్ణుర్దేవవరః ప్రభుః ॥ ౨౯॥

అవతారాననేకాన్స్తు కృతవానఖిలేశ్వరః ।

రాజోవాచ ।

సన్దేహోఽయం మహాభాగ హృదయే మమ జాయతే ॥ 30 ॥

భృగుణా భగవాన్విష్ణుః కథం శస్తః పితామహ ।

హరిణా చ మునేస్తస్య విప్రియం కిం కృతం మునే ॥ 3౧ ॥

యద్రోషాద్ భృగుణా శస్తో విష్ణుర్దేవనమస్కృతః ।

వ్యాస ఉవాచ ।

శృణు రాజన్ప్రవక్ష్యామి భృగోః శాపస్య కారణమ్ ॥ 3౨ ॥

పురా కశ్యపదాయాదో హిరణ్యకశిపుర్నృపః ।

యదా తదా సురైః సార్థం కృతం సజ్ఞ్యం పరస్పరమ్ ॥ 33 ॥

కృతే సజ్ఞ్యే జగత్సర్వం వ్యాకులం సమజాయత ।

హతే తస్మిన్నప్యే రాజా ప్రహ్లాదః సమజాయత ॥ 3౪ ॥

దేవాన్స పీడయామాస ప్రహ్లాదః శత్రుకర్షణః ।

సజ్ఞామో హ్యభవద్ ఘోరః శకప్రహ్లాదయోస్తదా ॥ 3౫ ॥

పూర్ణం వర్షశతం రాజశ్లోకవిస్మయకారకమ్ ।

దేవైర్యుద్ధం కృతం చోగ్రం ప్రహాదస్తు పరాజితః ॥ 3౬ ॥

నిర్వేదం పరమం ప్రాప్తో జ్ఞాత్వా ధర్మం సనాతనమ్ ।

విరోచనసుతం రాజ్యే ప్రతిష్ఠాప్య బలిం నృప ॥ 3౭ ॥

జగామ స తపస్తప్తం పర్వతే గన్ధమాదనే ।

ప్రాప్య రాజ్యం బలిః శ్రీమాన్సురైర్వైరం చకార హ ॥ 3౮ ॥

యతః పరస్పరం యుద్ధం జాతం పరమదారుణమ్ ।

తతః సురైర్జితా దైత్యా ఇన్ద్రేణామితేజసా ॥ 3౯ ॥

విష్ణునా చ సహాయేన రాజ్యభ్రష్టాః కృతా నృప ।

తతః పరాజితా దైత్యాః కావ్యస్య శరణం గతాః ॥ ౪౦ ॥

కిం త్వం న కురుషే బ్రహ్మాన్ సాహాయ్యం నః ప్రతాపవాన్ ।

స్థాతుం న శక్నుమో హ్యత్ర ప్రవిశామో రసాతలమ్ ॥ ౪౧ ॥

యది త్వం న సహాయోఽసి త్రాతుం మన్తవిదుత్తమ ।

వ్యాస ఉవాచ ।

ఇత్యుక్తః సోఽబ్రవీద్దైత్యాన్కావ్యః కారుణికో మునిః ॥ ౪౨ ॥

మా బైష్ట ధారయిష్యామి తేజసా స్వేన భోఽసురాః ।
 మన్తైస్తథోషధీభిశ్చ సాహాయ్యం వః సదైవ హి ॥ ౪౩॥
 కరిష్యామి కృతోత్సాహా భవన్తు విగతజ్వరాః ।
 వ్యాస ఉవాచ ।
 తతస్తే నిర్భయా జాతా దైత్యాః కావ్యస్య సంశ్రయాత్ ॥ ౪౪॥
 దేవైః శ్రుతస్తు వృత్తాన్తః సర్వైశ్చారముఖాత్కీల ।
 తత్ర సమృన్త్య తే దేవాః శక్రేణ చ పరస్పరమ్ ॥ ౪౫॥
 మన్తం చక్రుః సుసంవిగ్నాః కావ్యమన్తప్రభావతః ।
 యోధ్యం గచ్ఛామహే తూర్ణం యావన్న చ్యావయన్తి వై ॥ ౪౬॥
 ప్రసహ్య హత్వా శిష్టాంస్తు పాతాలం ప్రాపయామహే ।
 దైత్యాణ్ణగున్తతో దేవాః సంరుష్టాః శస్త్రపాణయః ॥ ౪౭॥
 జగ్ముస్తాన్విష్ణుసహితా దానవాన్ హరిణోదితాః ।
 వధ్యమానాస్తు తే దైత్యాః సన్తస్తా భయపీడితాః ॥ ౪౮॥
 కావ్యస్య శరణం జగ్ము రక్ష రక్షేతి చాబ్రువన్ ।
 తాఙ్ముచక్రః పీడితాన్దృష్ట్వా దేవైరైత్యాన్మహాబలాన్ ॥ ౪౯॥
 మా బైష్టేతి వచః ప్రాహ మన్త్రోషధిబలాద్విభుః ।
 దృష్ట్వా కావ్యం సురాః సర్వే త్యక్త్వా తాన్ప్రియయుః కీల ॥ ౫౦॥
 ఇతి శ్రీమద్దేవీభాగవతే మహాపురాణేఽష్టాదశసాహస్ర్యాం సంహితాయాం
 చతుర్థస్కంధే భృగుశాపకారణవర్ణనం నామ దశమోఽధ్యాయః ॥ ౪.౧౦॥

౪.౧౧ ఏకాదశోఽధ్యాయః । శుక్రమాతుర్వధవర్ణనమ్ ।

వ్యాస ఉవాచ ।
 తథా గతేషు దేవేషు కావ్యస్తాన్ప్రీత్యువాచ హా ।
 బ్రహ్మణా పూర్వముక్తం యచ్ఛుణ్ణధ్వం దానవోత్తమాః ॥ ౧॥
 విష్ణురైత్యవధే యుక్తో హనిష్యతి జనార్దనః ।
 వారాహరూపం సంస్థాయ హిరణ్యాక్షో యథా హతః ॥ ౨॥
 యథా నృసింహరూపేణ హిరణ్యకశిపుర్వతః ।
 తథా సర్వాన్కృతోత్సాహో హనిష్యతి న చాన్యథా ॥ ౩॥

న మే మస్త్రబలం సమ్యక్ప్రతిభాతి యథా హరిమ్ |
జేతుం యూయం సమర్థాః స్థ మయా త్రాతాః సురానథ || ౪||

తస్మాత్కాలం ప్రతీక్షధ్వం కీయంతం దానవోత్తమాః |
అహమద్య మహాదేవం మస్త్రార్థం ప్రవ్రజామి వై || ౫||

ప్రాప్య మస్త్రాన్మహాదేవాదాగమిష్యామి సామప్రుతమ్ |
యుష్మభ్యం తాన్పుదాస్యామి యథార్థం దానవోత్తమాః || ౬||

దైత్యాః ఊచుః |
పరాజితాః కథం స్థాతుం పృథివ్యాం మునిసత్తమ |
శక్తా భవామోఽప్యబలాస్తావత్కాలం ప్రతీక్షీతుమ్ || ౭||

నిహతా బలినః సర్వే కేచిచ్ఛిష్టాశ్చ దానవాః |
నాద్య యుక్తాశ్చ సజ్జామే స్థాతుమేవం సుఖావహాః || ౮||

శుక్ర ఉవాచ |
యావదహం మస్త్రవిద్యామానయిష్యామి శంకరాత్ |
తావద్భవద్దిభిః స్థాతవ్యం తపోయుక్తైః శమాన్వితైః || ౯||

సామదానాదయః ప్రోక్తా విద్వద్దిభిః సమయోచితాః |
దేశం కాలం బలం వీరైర్జ్ఞాత్వా శక్తిం బలం బుధైః || ౧౦||

సేవాథ సమయే కార్యా శత్రూణాం శుభకామ్యయా |
స్వశక్త్యుపచయే కాలే హస్తవ్యాస్తే మనీషిభిః || ౧౧||

తదద్య వినియం కృత్వా సామపూర్వం ఛలేన వై |
తిష్ఠధ్వం స్వనికేతేషు మదాగమనకాఙ్గయా || ౧౨||

ప్రాప్య మస్త్రాన్మహాదేవాదాగమిష్యామి దానవాః |
యుధ్యామహే పునర్దేవాన్మాస్త్రమాస్థాయ వై బలమ్ || ౧౩||

ఇత్యుక్తాథ భృగుస్తేభ్యో జగామ కృతనిశ్చయః |
మహాదేవం మహారాజ మస్త్రార్థం మునిసత్తమః || ౧౪||

దానవాః ప్రేషయామాసుః ప్రహ్లాదం సురసన్నిధౌ |
సత్యవాదినమవ్యగ్రం సురాణాం ప్రత్యయప్రదమ్ || ౧౫||

ప్రహ్లాదస్తు సురాన్ప్రాహ ప్రశ్రయావనతో నృపః |
అసురైః సహితస్తత్ర వచనం నస్తుతాయుతమ్ || ౧౬||

న్యస్తశస్త్రా వయం సర్వే నిఃసన్నాహోస్తథైవ చ ।
 దేవాస్తపశ్చరిష్యామః సంవృతా వల్కలైర్యుతాః ॥ ౧౭॥
 ప్రహ్లాదస్య వచః శ్రుత్వా సత్యాభివ్యాహృతం తు తత్ ।
 తతో దేవా న్యవర్తంత విజ్వరా ముదితాశ్చ తే ॥ ౧౮॥
 న్యస్తశస్త్రేషు దైత్యేషు వినివృత్తాస్తదా సురాః ।
 విశ్రద్ధాః స్వగృహాన్గత్వా క్రీడాసక్తాః సుసంస్థితాః ॥ ౧౯॥
 దైత్యా దమ్భం సమాలమ్బ్య తాపసాస్తపిసంయుతాః ।
 కశ్యపస్యాశ్రమే వాసం చక్రుః కావ్యాగమేచ్ఛయా ॥ ౨౦॥
 కావ్యో గత్వాథ కైలాసం మహాదేవం ప్రణమ్య చ ।
 ఉవాచ విభునా పృష్టః కిం తే కార్యమితి ప్రభుః ॥ ౨౧॥
 మన్తానిచ్చామ్యహం దేవ యే న సన్తి బృహస్పతౌ ।
 పరాజయాయ దేవానామసురాణాం జయాయ చ ॥ ౨౨॥
 వ్యాస ఉవాచ ।
 తచ్చుత్వా వచనం తస్య సర్వజ్ఞః శక్కురః శివః ।
 చిన్తయామాస మనసా కిం కర్తవ్యమతః పరమ్ ॥ ౨౩॥
 సురేషు ద్రోహబుద్ధ్యాసౌ మన్తార్థమిహ సామృతమ్ ।
 ప్రాప్తః కావ్యో గురుస్తేషాం దైత్యానాం విజయాయ చ ॥ ౨౪॥
 రక్షణీయా మయా దేవా ఇతి సఞ్చిన్త్య శక్కురః ।
 దుష్కరం వ్రతమత్యుగ్రం తమువాచ మహేశ్వరః ॥ ౨౫॥
 పూర్ణం వర్షనహస్తం తు కణధూమమవాక్చిరాః ।
 యది పాస్యసి భద్రం తే తతో మన్తానవాప్యసి ॥ ౨౬॥
 ఇత్యుక్తోఽసౌ ప్రణమ్యేశం బాధమిత్యబ్రవీద్యచః ।
 వ్రతం చరామ్యహం దేవ త్వయాజ్ఞప్తః సురేశ్వర ॥ ౨౭॥
 వ్యాస ఉవాచ ।
 ఇత్యుక్త్వా శక్కురం కావ్యశ్చకార వ్రతముత్తమమ్ ।
 ధూమపానరతః శాన్తో మన్తార్థం కృతనిశ్చయః ॥ ౨౮॥
 తతో దేవాః పరిజ్ఞాయ కావ్యం వ్రతరతం తదా ।
 దైత్యాన్దమ్భరతాన్చైవ బభూవుర్మన్త్రతత్పరాః ॥ ౨౯॥

విచార్య మనసా సర్వే సజ్జామాయోద్యతా నృప |
 యయుర్భృతాయుధాస్తత్ర యత్ర తే దానవోత్తమాః || 30||
 తానాగతాన్సమీక్ష్యాథ సాయుధాన్తంశితాంస్తథా |
 ఆసంస్తే భయసంవిగ్నా దైత్యా దేవాన్మమన్తతః || 30||
 ఉత్పేతుః సహసా తే వై సన్నద్ధాన్భయకర్కితాః |
 అబ్రువన్వచనం తథ్యం తే దేవాన్వలదర్పితాన్ || 31||
 న్యస్తశస్త్రే భయవతి ఆచార్యే వ్రతమాస్థితే |
 దత్త్వాభయం పురా దేవాః సమ్ప్రాప్తా నో జిఘాంసయా || 33||
 సత్యం వః క్వ గతం దేవా ధర్మశ్చ శ్రుతినోదితః |
 న్యస్తశస్త్రా న హన్తవ్యా భీతాశ్చ శరణం గతాః || 34||
 దేవా ఉచుః |
 భవద్భిః ప్రేషితః కావ్యో మన్తార్థం కుహకేన చ |
 తపో జ్ఞాతం హి యుష్మాకం తేన యుధ్యామ ఏవ హి || 35||
 సజ్ఞా భవన్తు యుద్ధాయ సంరభ్ణాః శస్త్రపాణయః |
 శత్రుశ్చిద్రేణ హన్తవ్య ఏష ధర్మః సనాతనః || 36||
 వ్యాస ఉవాచ |
 తచ్చుత్వా వచనం దైత్యా విచార్య చ పరస్పరమ్ |
 పలాయనపరాః సర్వే నిర్గతా భయవిహ్వలాః || 37||
 శరణం దానవా జగ్మురీభృతాస్తే కావ్యమాతరమ్ |
 దృష్ట్వా తానతినస్తప్తానభయం చ దదావథ || 38||
 కావ్యమాతోవాచ |
 న భేతవ్యం న భేతవ్యం భయం త్యజత దానవాః |
 మత్సన్నిధౌ వర్తమానాన్న భీర్భవితుమర్హతి || 39||
 తచ్చుత్వా వచనం దైత్యాః స్థితాస్తత్ర గతవ్యథాః |
 నిరాయుధా హ్యసమ్భాన్తాస్తత్రాశ్రమవరేఽసురాః || 40||
 దేవాస్తాన్విద్రుతాన్వీక్ష్య దానవాస్తే పదానుగాః |
 అభిజగ్ముః ప్రసహ్యైతానవిచార్య బలాబలమ్ || 41||
 తత్రాగతాః సురాః సర్వే హన్తుం దైత్యాన్సముద్యతాః |

వారితాః కావ్యమాత్రాపి జఘ్నుస్తానాశ్రమస్థితాన్ ॥ ౪౨ ॥
 హన్యమానాన్సురైర్దృష్ట్వా కావ్యమాతాతివేపితా ।
 ఉవాచ సర్వాన్సనిద్రాంస్తపసా వై కరోమ్యహమ్ ॥ ౪౩ ॥
 ఇత్యుక్త్వా ప్రేరితా నిద్రా తానాగత్య పపాత చ ।
 సేన్ద్రా నిద్రావశం యాతా దేవా మూకవదాస్థితాః ॥ ౪౪ ॥
 ఇన్ద్రం నిద్రాజితం దృష్ట్వా దీనం విష్ణురభాషత ।
 మాం త్వం ప్రవిశ భద్రం తే నయే త్వాం చ సురోత్తమ ॥ ౪౫ ॥
 ఏవముక్తస్తతో విష్ణుం ప్రవివేశ పురన్దరః ।
 నిర్భయో గతనిద్రశ్చ బభూవ హరిరక్షితః ॥ ౪౬ ॥
 రక్షితం హరిణా దృష్ట్వా శక్రం తత్ర గతవ్యథమ్ ।
 కావ్యమాతా తతః క్రుద్ధా వచనం చేదమబ్రవీత్ ॥ ౪౭ ॥
 మఘవంస్త్యాం భక్షయామి సవిష్ణుం వై తపోబలాత్ ।
 పశ్యతాం సర్వదేవానామీదృశం మే తపోబలమ్ ॥ ౪౮ ॥
 వ్యాస ఉవాచ ।
 ఇత్యుక్తౌ తు తయా దేవౌ విష్ణ్విన్ద్రౌ యోగవిద్యయా ।
 ఆభిభూతో మహాత్మానౌ స్తబ్ధౌ తౌ సమృభూవతుః ॥ ౪౯ ॥
 విస్మితాస్తు తదా దేవా దృష్ట్వా తావతిబాధితౌ ।
 చక్రుః కిలకిలాశబ్దం తతస్మై దీనమానసాః ॥ ౫౦ ॥
 క్రోశమానాన్సురాన్దృష్ట్వా విష్ణుం ప్రాహ శచీపతిః ।
 విశేషేణాభిభూతోఽస్మి త్వత్తోఽహం మధుసూదన ॥ ౫౧ ॥
 జహ్యేనాం తరసా విష్ణో యావన్నౌ న దహేత్ప్రభో ।
 తపసా దర్పితాం దుష్టాం మా విచారయ మాధవ ॥ ౫౨ ॥
 ఇత్యుక్తో భగవాన్విష్ణుః శక్రేణ ప్రథితేన చ ।
 చక్రం సస్మార తరసా ఘృణాం త్యక్త్వాథ మాధవః ॥ ౫౩ ॥
 స్మృతమాత్రం తు సమ్రాప్తం చక్రం విష్ణువశానుగమ్ ।
 దధార చ కరే క్రుద్ధో వధార్థం శక్రనోదితః ॥ ౫౪ ॥
 గృహీత్వా తత్కరే చక్రం శిరశ్చిచ్ఛేద రంహసా ।
 హతాం దృష్ట్వా తు తాం శక్రో ముదితశ్చాభవత్తదా ॥ ౫౫ ॥

దేవాశ్చాతీవ సస్తుష్టా హరిం జయ జయేతి చ ।

తుష్టువుర్ముదితాః సర్వే సజ్ఞాతా విగతజ్వరాః ॥ ౫౬ ॥

ఇన్యవిష్టా తు సజ్ఞాతౌ తత్క్షణార్ధదయవ్యథౌ ।

స్త్రీవధాచ్చక్రమానౌ తు భృగోః శాపం దురత్యయమ్ ॥ ౫౭ ॥

ఇతి శ్రీమద్దేవీభాగవతే మహాపురాణేఽష్టాదశసాహస్ర్యాం సంహితాయాం

చతుర్థస్కంధే శుక్రమాతుర్వధవర్జనం నామేకాదశోఽధ్యాయః ॥ ౪.౧౧ ॥

౪.౧౨ ద్వాదశోఽధ్యాయః । జయన్త్యా శుక్రసహవాసవర్జనమ్ ।

వ్యాస ఉవాచ ।

తం దృష్ట్వా తు వధం ఘోరం చుక్రోధ భగవాన్భృగుః ।

వేపమానోఽతిదుఃఖార్తః ప్రోవాచ మధుసూదనమ్ ॥ ౧ ॥

భృగురువాచ ।

అకృత్యం తే కృతం విష్ణో జానన్వాపం మహామతే ।

వధోఽయం విప్రజాతాయా మనసా కర్తుమక్షమః ॥ ౨ ॥

అఖ్యాతస్త్యం సత్త్వగుణః స్మృతో బ్రహ్మ చ రాజసః ।

తథాసౌ తామసః శమ్భుర్విపరీతం కథం స్మృతమ్ ॥ ౩ ॥

తామసస్త్యం కథం జాతః కృతం కర్మాతినిద్ధితమ్ ।

అవధ్యా స్త్రీ త్వయా విష్ణో హతా కస్మాన్నిరాగసా ॥ ౪ ॥

శపామి త్వాం దురాచారం కిమన్యత్ప్రకరోమి తే ।

విధురోఽహం కృతః పాప త్వయాహం శక్రకారణాత్ ॥ ౫ ॥

న శపేఽహం తథా శక్రం శపే త్వాం మధుసూదన ।

సదా ఫలపరోఽసి త్వం కీటయోనిర్దురాశయః ॥ ౬ ॥

యే చ త్వాం సౌత్త్వికం ప్రాహుస్తే మూర్ఖా మునయః కిల ।

తామసస్త్యం దురాచారః ప్రత్యక్షం మే జనార్దన ॥ ౭ ॥

అవతారా మృత్యులోకే సన్తు మచ్ఛాపసమ్భవాః ।

ప్రాయో గర్భభవం దుఃఖం భుజ్జ్వ పాపాజ్జనార్దన ॥ ౮ ॥

వ్యాస ఉవాచ ।

తతస్తేనాథ శాపేన నష్టే ధర్మే పునః పునః ।

లోకస్య చ హితార్థాయ జాయతే మానుషేషిహా ॥ ౯॥

రాజోవాచ ।

భూగుభార్యా హతా తత్ర చక్రేణామితతేజసా ।

గార్వాణ్యశ్చ పునస్తస్య కథం జాతం మహాత్మనః ॥ ౧౦॥

వ్యాస ఉవాచ ।

ఇతి శప్తా హరిం రోషాత్తదాదాయ శిరస్త్యరన్ ।

కాయే సంయోజ్య తరసా భృగుః ప్రోవాచ కార్యవిత్ ॥ ౧౧॥

అద్య త్వాం విష్ణునా దేవి హతాం సజ్జీవయామ్యహమ్ ।

యది కృత్స్నో మయా ధర్మో జ్ఞాయతే చరితోఽపి వా ॥ ౧౨॥

తేన సత్యేన జీవేత యది సత్యం బ్రవీమ్యహమ్ ।

పశ్యన్తు దేవతాః సర్వా మమ తేజోబలం మహత్ ॥ ౧౩॥

అద్భిస్తాం ప్రోక్ష్య శీతాభిరీవయామి తపోబలాత్ ।

సత్యం శౌచం తథా వేదా యది మే తపసో బలమ్ ॥ ౧౪॥

వ్యాస ఉవాచ ।

అద్భిః సమ్ప్రోక్షితా దేవీ సద్యః సజ్జీవితా తదా ।

ఉత్థితా పరమప్రీతా భృగోర్భార్యా శుచిస్మితా ॥ ౧౫॥

తతస్తాం సర్వభూతాని దృష్ట్వా సుప్రోత్థితామివ ।

సాధు సాధ్యితి తం తాం తు తుష్టువుః సర్వతో దిశమ్ ॥ ౧౬॥

ఏవం సజ్జీవితా తేన భృగుణా వరవర్ణిసి ।

విస్మయం పరమం జగ్ముర్దేవాః సేన్ద్రా విలోక్య తత్ ॥ ౧౭॥

ఇన్ద్రః సురానభోవాచ మునినా జీవితా సతీ ।

కావ్యస్తప్త్యా తపో ఘోరం కిం కరిష్యతి మన్తవిత్ ॥ ౧౮॥

వ్యాస ఉవాచ ।

గతా నిద్రా సురేన్ద్రస్య దేహేఽక్షేమమభూన్నృప ।

స్మృత్వా కావ్యస్య వృత్తాన్తం మన్తార్థమతిదారుణమ్ ॥ ౧౯॥

విమృశ్య మనసా శక్రో జయన్తీం స్వసుతాం తదా ।

ఉవాచ కన్యాం చార్వణ్ణీం స్మితపూర్వమిదం వచః ॥ ౨౦॥

గచ్ఛ పుత్రి మయా దత్తా కావ్యాయ త్వం తపస్వినే ।
సమారాధయ తన్వజ్ఞీ మత్కృతే తం వశం కురు ॥ ౨౧॥

ఉపచారైర్మునిం త్తైస్తైః సమారాధ్య మనఃప్రియైః ।
భయం మే తరసా గత్వా హర తత్ర వరాశ్రమే ॥ ౨౨॥
సా పితుర్వచనం శ్రుత్వా తత్రాగచ్ఛన్మనోరమా ।
తమపశ్యద్విశాలాక్షీ పిబన్తం ధూమమాశ్రమే ॥ ౨౩॥

తస్య దేహం సమాలోక్య స్మృత్వా వాక్యం పితుస్తదా ।
కదలీదలమాదాయ వీజయామాస తం మునిమ్ ॥ ౨౪॥

నిర్మలం శీతలం వారి సమానీయ సువాసితమ్ ।
పానాయ కల్పయామాస భక్త్యా పరమయా లఘు ॥ ౨౫॥

ఛాయాం వస్త్రాతపత్రేణ భాస్కరే మధ్యగే సతి ।
రచయామాస తన్వజ్ఞీ స్వయం ధర్మే స్థితా సతీ ॥ ౨౬॥

ఫలాన్యానీయ దివ్యాని పక్వాని మధురాణి చ ।
ముమోచాగ్రే మునేస్తస్య భిక్షార్థం విహితాని చ ॥ ౨౭॥

కుశాః ప్రాదేశమాత్రా హి హరితాః శుకసన్నిభాః ।
దధారాగ్రే౭థ పుష్పాణి నిత్యకర్మసమృద్ధయే ॥ ౨౮॥

నిద్రార్థం కల్పయామాస సంస్తరం పల్లవాన్వితమ్ ।
తస్మిన్మునౌ చాదరస్థా చకార వ్యజనం శనైః ॥ ౨౯॥

హావభావాదికం కింఞ్చిద్వికారజననం చ తత్ ।
న చకార జయస్తీ సా శాపభీతా మునేస్తదా ॥ ౩౦॥

స్తుతిం చకార తన్వజ్ఞీ గీర్భిస్తస్య మహాత్మనః ।
సుభాషిణ్యనుకూలాభిః ప్రీతికర్త్రీభిరప్యత ॥ ౩౧॥

ప్రబుద్ధే జలమాదాయ దధారాచమనాయ చ ।
మనో౭నుకూలం సతతం కుర్వస్తీ వ్యవరత్తదా ॥ ౩౨॥

ఇన్ద్రో౭పి నేవకాంస్తత్ర ప్రేషయామాస చాతురః ।
ప్రవృత్తిం జ్ఞాతుకామో వై మునేస్తస్య జితాత్మనః ॥ ౩౩॥

ఏవం బహూని వర్షాణి పరిచర్యాపరాభవత్ ।
నిర్వికారా జితక్రోధా బ్రహ్మచర్యపరా సతీ ॥ ౩౪॥

పూర్ణే వర్షసహస్రే తు పరితుష్టో మహేశ్వరః ।
వరోణ ఛందయామాస కావ్యం ప్రీతమనా హరః ॥ ౩౫॥

ఈశ్వర ఉవాచ ।

యచ్చ కింశ్చిదపి బ్రహ్మన్విద్యతే భృగునన్దన ।
ప్రతిపశ్యసి యత్సర్వం యచ్చ వాచ్యం న కస్యచిత్ ॥ ౩౬॥

సర్వాభిభావకత్వేన భవిష్యసి న సంశయః ।
అవధ్యః సర్వభూతానాం ప్రజేశశ్చ ద్విజోత్తమః ॥ ౩౭॥

వ్యాస ఉవాచ ।

ఏవం దత్త్వా వరాఞ్చమున్నత్రైవాన్తరథీయత ।
కావ్యస్తామథ సంవీక్ష్య జయన్తీం వాక్యమబ్రవీత్ ॥ ౩౮॥

కాసి కస్యాసి సుశ్రోణీ బ్రూహి కిం తే చిక్కిరితమ్ ।
కిమర్థమిహ సమ్ప్రాప్తా కార్యం వద వరోరు మే ॥ ౩౯॥

కిం వాఞ్చసి కరోమ్యద్య దుష్కరం చేత్సుతోచనే ।
ప్రీతోఽస్మి త్వత్కృతేనాద్య వరం వరయ సువ్రతే ॥ ౪౦॥

తతః సా తు మునిం ప్రాహ జయన్తీ ముదితాననా ।
చిక్కిరితం మే భగవంస్తపసా జ్ఞాతుమర్హసి ॥ ౪౧॥

శుక్ర ఉవాచ ।

జ్ఞాతం మయా తథాపి త్వం బ్రూహి యన్మనసేప్పితమ్ ।
కరోమి సర్వథా భద్రం ప్రీతోఽస్మి పరిచర్యయా ॥ ౪౨॥

జయస్త్యవాచ ।

శక్రస్యాహం సుతా బ్రహ్మన్ పిత్రా తుభ్యం సమర్పితా ।
జయన్తీ నామతశ్చాహం జయన్తావరజా మునే ॥ ౪౩॥

సకామాస్మి త్వయి విభో వాఞ్చితం కురు మేఽధునా ।
రంస్యే త్వయా మహాభాగ ధర్మతః ప్రీతిపూర్వకమ్ ॥ ౪౪॥

శుక్ర ఉవాచ ।

మయా సహ త్వం సుశ్రోణీ దశవర్షాణి భామిని ।
సర్వైర్భూతైరదృశ్యా చ రమన్వేహా యదృచ్ఛయా ॥ ౪౫॥

వ్యాస ఉవాచ ।

ఏవముక్త్యా గృహం గత్వా జయన్త్యాః పాణిముద్వహన్ |
 తయా సహావసద్దేవ్యా దశవర్షాణి భార్గవః || ౪౬ ||
 అదృశ్యః సర్వభూతానాం మాయయా సంవృతః ప్రభుః |
 దైత్యాస్తమాగతం శ్రుత్వా కృతార్థం మన్తసంయుతమ్ || ౪౭ ||
 అభిజగ్ముర్గృహే తస్య ముదితాస్తే దిదృక్షవః |
 నాపశ్యన్ రమమాణం తే జయన్త్యా సహ సంయుతమ్ || ౪౮ ||
 తదా విమనసః సర్వే జాతా భగ్నోద్వహాశ్చ తే |
 చింతాపరాతిదీనాశ్చ వీక్షమాణాః పునః పునః || ౪౯ ||
 అదృష్ట్వా తం తు సంవృతం ప్రతిజగ్ముర్వధాగతమ్ |
 స్వగృహానైత్యవరాస్తే చింతావిష్టా భయాతురాః || ౫౦ ||
 రమమాణం తథా జ్ఞాత్వా శక్రః ప్రోవాచ తం గురుమ్ |
 బృహస్పతిం మహాభాగ కిం కర్తవ్యమితః పరమ్ || ౫౧ ||
 గచ్ఛాద్య దానవాన్ప్రహ్మాన్మాయయా త్వం ప్రతోభయ |
 అస్మాకం కురు కార్యం త్వం బుద్ధ్యా సఞ్చిన్త్య మానద || ౫౨ ||
 తచ్చుత్వా వచనం కావ్యం రమమాణం సుసంవృతమ్ |
 జ్ఞాత్వా తద్రూపమాస్థాయ దైత్యాన్మతి యయౌ గురుః || ౫౩ ||
 గత్వా తత్రాతిభక్త్యాసౌ దానవాన్సముపాహ్వయత్ |
 ఆగతాస్తేఽసురాః సర్వే దదృశుః కావ్యమగ్రతః || ౫౪ ||
 ప్రణమ్య సంస్థితాః సర్వే కావ్యం మత్వాతిమోహితాః |
 న విదుస్తే గురోర్మాయాం కావ్యరూపవిభావినీమ్ || ౫౫ ||
 తానువాచ గురుః కావ్యరూపః ప్రచ్ఛన్నమాయయా |
 స్వాగతం మమ యాజ్ఞానాం ప్రాప్తోఽహం వో హితాయ వై || ౫౬ ||
 అహం వో బోధయిష్యామి విద్యాం ప్రాప్తామమాయయా |
 తపసా తోషితః శమ్భుర్ముష్కత్కల్యాణహేతవే || ౫౭ ||
 తచ్చుత్వా ప్రీతమనసో జాతాస్తే దానవోత్తమాః |
 కృతకార్యం గురుం మత్వా జహృషుస్తే విమోహితాః || ౫౮ ||
 ప్రణేముస్తే ముదా యుక్తా నిరాతఙ్కా గతవ్యథాః |
 దేవేభ్యశ్చ భయం త్యక్త్వా తస్థుః సర్వే నిరామయాః || ౫౯ ||

ఇతి శ్రీమద్దేవీభాగవతే మహాపురాణేఽష్టాదశసాహస్ర్యాం సంహితాయాం
చతుర్థస్కంధే జయంత్యాశుక్రసహవాసవర్ణనం నామ ద్వాదశోఽధ్యాయః ॥ ౪.౧౨॥

౪.౧౩ త్రయోదశోఽధ్యాయః । శుక్రరూపేణ గురుణా దైత్యవజ్ఞునావర్ణనమ్ ।

రాజోవాచ ।

కిం కృతం గురుణా పశ్చాద్భృగురూపేణ వర్తతా ।
ఛలేనైవ హి దైత్యానాం పౌరోహిత్యేన ధీమతా ॥ ౧॥

గురుః సురాణామనిశం సర్వవిద్యానిధిస్తథా ।
సుతోఽక్లీరస ఏవాసౌ స కథం ఛలకృమ్మనిః ॥ ౨॥

ధర్మశాస్త్రేషు సర్వేషు సత్యం ధర్మస్య కారణమ్ ।
కథితం మునిభిర్యేన పరమాత్మాపి లభ్యతే ॥ ౩॥

వాచస్పతిస్తథా మిథ్యావక్తా చేద్ధానవాన్ప్రతి ।
కః సత్యవక్తా సంసారే భవిష్యతి గృహశ్రమీ ॥ ౪॥

ఆహారాదధికం భోజ్యం జిహ్మాణ్ణవిభవేఽపి న ।
తదర్థం మునయో మిథ్యా ప్రవర్తనే కథం మునే ॥ ౫॥

శబ్దప్రమాణముచ్చేదం శిష్టాభావే గతం న కిమ్ ।
ఛలకర్మప్రవృత్తే వావిగీతత్వం గురౌ కథమ్ ॥ ౬॥

దేవాః సత్త్వసముద్భూతా రాజసా మానవాః స్మృతాః ।
తిర్యగ్చుస్తామసాః ప్రోక్తా ఉత్పత్తౌ మునిభిః కిల ॥ ౭॥

అమరాణాం గురుః సాక్షాన్మిథ్యావాదీ స్వయం యది ।
తదా కః సత్యవక్తా స్యాద్రాజసస్తామసః పునః ॥ ౮॥

క్వ స్థితిస్తస్య ధర్మస్య సందేహోఽయం మమాత్మనః ।
కా గతిః సర్వజన్తానాం మిథ్యాభూతే జగత్త్రయే ॥ ౯॥

హరిర్బ్రహ్మా శచీకాన్తస్తథాన్యే సురసత్తమాః ।
సర్వే ఛలవిధౌ దక్షా మనుష్యాణాంశ్చ కా కథా ॥ ౧౦॥

కామక్రోధాభిసన్తప్తా లోభోపహతచేతసః ।
ఛలే దక్షాః సురాః సర్వే మునయశ్చ తపోధనాః ॥ ౧౧॥

వసిష్ఠో వామదేవశ్చ విశ్వామిత్రో గురుస్తథా ।
 ఏతే పాపరతాః కాత్ర గతిర్ధర్మస్య మానద ॥ ౧౨॥
 ఇన్ద్రోఽగ్నిశ్చన్ద్రమా వేధాః పరదారాభిలమృటాః ।
 ఆర్యత్వం భువనేష్యేషు స్థితం కుత్ర మునే వద ॥ ౧౩॥
 వచనం కస్య మన్తవ్యముపదేశధియానఘ ।
 సర్వే లోభాభిభూతాస్తే దేవాశ్చ మునయస్తదా ॥ ౧౪॥
 వ్యాస ఉవాచ ।
 కిం విష్ణుః కిం శివో బ్రహ్మ మఘవా కిం బృహస్పతిః ।
 దేహవాన్ ప్రభవత్యేవ వికారైః సంయుతస్తదా ॥ ౧౫॥
 రాగీ విష్ణుః శివో రాగీ బ్రహ్మపి రాగసంయుతః ।
 (రాగవాన్కిమకృత్యం వై న కరోతి నరాధిప)॥
 రాగవానపి చాతుర్యాద్విదేహ ఇవ లక్ష్యతే ॥ ౧౬॥
 సమ్ప్రాప్తే సజ్గుటే సోఽపి గుణైః సమ్బాధ్యతే కిల ।
 కారణాద్రహితం కార్యం కథం భవతుమర్హతి ॥ ౧౭॥
 బ్రహ్మాదీనాం చ సర్వేషాం గుణా ఏవ హి కారణమ్ ।
 పంచువింశతస్ముద్భూతా దేహస్తేషాం న చాన్యథా ॥ ౧౮॥
 కాలే మరణధర్మాస్తే సన్దేహాః కోఽత్ర తే నృప ।
 పరోపదేశే విస్పష్టం శిష్టాః సర్వే భవన్తి చ ॥ ౧౯॥
 విప్లుతిర్హ్వవిశేషేణ స్వకార్యే సముపస్థితే ।
 కామః క్రోధస్తథా లోభద్రోహాహఙ్కారమత్సరాః ॥ ౨౦॥
 దేహవాన్కః పరిత్యక్తుమీశో భవతి తాన్పునః ।
 సంసారోఽయం మహారాజ సద్వైవంవిధః స్మృతః ॥ ౨౧॥
 నాన్యథా ప్రభవత్యేవ శుభాశుభమయః కిల ।
 కదాచిద్భగవాన్విష్ణుస్తపశ్చరతి దారుణమ్ ॥ ౨౨॥
 కదాచిద్వివిధాన్యజ్ఞాన్వితనోతి సురాధిపః ।
 కదాచిత్తు రమారఙ్గరఙ్జితః పరమేశ్వరః ॥ ౨౩॥
 రమతే కిల వైకుణ్ఠే తద్వశస్తరుణో విభుః ।
 కదాచిద్దానవైః సార్థం యుద్ధం పరమదారుణమ్ ॥ ౨౪॥

కరోతి కరుణాసిన్ధుస్తద్భాణాపీడితో భృశమ్ ।
 కదాచిజ్జయమాప్నోతి దైవాత్సౌపి పరాజయమ్ ॥ ౨౫॥
 సుఖదుఃఖాభీభూతోఽసౌ భవత్యేవ న సంశయః ।
 శేషే శేతే కదాచిద్వై యోగనిద్రాసమావృతః ॥ ౨౬॥
 కాలే జాగర్తి విశ్వాత్మా స్వభావప్రతిబోధితః ।
 శర్వో బ్రహ్మ హరిశ్చేతి ఇన్ద్రాద్యా యే సురాస్తథా ॥ ౨౭॥
 మునయశ్చ వినిర్మాణైః స్వాయుషో విచరన్తి హి ।
 నిశావసానే సజ్జాతే జగత్స్థావరజజ్ఞమమ్ ॥ ౨౮॥
 మ్రియతే నాత్ర నన్దేహో నృప కిఞ్చిత్కదాపి చ ।
 స్వాయుషోఽస్తే పద్యజాద్యాః క్షయమృచ్ఛన్తి పార్థివ ॥ ౨౯॥
 ప్రభవన్తి పునర్విష్ణుహరశక్రాదయః సురాః ।
 తస్మాత్కామాదికాన్భావాన్దేహవాన్ప్రృతిపద్యతే ॥ ౩౦॥
 నాత్ర తే విస్మయః కార్యః కదాచిదపి పార్థివ ।
 సంసారోఽయం తు సన్దిగ్ధః కామక్రోధాదిభిర్నృప ॥ ౩౧॥
 దుర్లభస్తద్వినిర్మూక్తః పురుషః పరమార్థవిత్ ।
 యో బిభేతీహ సంసారే స దారాన్న కరోత్యపి ॥ ౩౨॥
 విముక్తః సర్వసంకేభ్యో విచరత్యవిశజ్కితః ।
 తస్మాద్బృహస్పతేర్భార్యా శశినా లమ్పితా పునః ॥ ౩౩॥
 గురూణా లమ్పితా భార్యా తథా భ్రాతుర్యవీయసః ।
 ఏవం సంసారచక్రేఽస్మిన్ రాగలోభాదిభిర్వృతః ॥ ౩౪॥
 గార్హస్థ్యాఞ్చ సమాస్థాయ కథం ముక్తో భవేన్నరః ।
 తస్మాత్సర్వప్రయత్నేన హిత్యా సంసారసారతామ్ ॥ ౩౫॥
 ఆరాధయేన్మహేశానీం సచ్చిదానన్దరూపిణీమ్ ।
 తస్మాయాగుణతశ్చన్నం జగదేతచ్ఛరాచరమ్ ॥ ౩౬॥
 భ్రమత్యున్మత్తవత్సర్వం మదిరామత్తవన్నృప ।
 తస్యా ఆరాధనేనైవ గుణాన్సర్వాన్విమృద్య చ ॥ ౩౭॥

ముక్తిం భజేత మతిమాన్నాన్యః పన్థాస్త్యితః పరః ।

ఆరాధితా మహేశానీ న యావత్కరుతే కృపామ్ ॥ ౩౮॥

తావద్భవేత్సుఖం కస్మాత్కోఽన్యోఽస్తి దయయా యుతః ।

కరుణాసాగరామేతాం భజేత్తస్మాదమాయయా ॥ ౩౯॥

యస్యాస్తు భజనేనైవ జీవన్ముక్తత్వమశ్నుతే ।

మానుష్యం దుర్లభం ప్రాప్య సేవితా న మహేశ్వరీ ॥ ౪౦॥

నిఃశ్రేణీకాగ్రాత్పతితా అధ ఇత్యేవ విద్మహే ।

అహఙ్కారావృతం విశ్వం గుణత్రయసమన్వితమ్ ॥ ౪౧॥

అసత్యేనాపి సమ్బద్ధం ముచ్యతే కథమన్యథా ।

హిత్యా సర్వం తతః సర్వేః సంసేవ్యా భువనేశ్వరీ ॥ ౪౨॥

రాజోవాచ ।

కిం కృతం గురుణా తత్ర కావ్యరూపధరేణ చ ।

కదా శుక్రః సమాయాతస్తస్మై బ్రూహి పితామహ ॥ ౪౩॥

వ్యాస ఉవాచ ।

శృణు రాజన్ ప్రవక్ష్యామి యత్కృతం గురుణా తదా ।

కృత్వా కావ్యస్వరూపఞ్చ ప్రచ్ఛన్నేన మహాత్మనా ॥ ౪౪॥

గురుణా బోధితా దైత్యా మత్వా కావ్యం స్వకం గురుమ్ ।

విశ్వాసం పరమం కృత్వా బభూవుస్తన్మయాస్తదా ॥ ౪౫॥

విద్యార్థం శరణం ప్రాప్తా భృగుం మత్వాతిమోహితాః ।

గురుణా విప్రలభాస్తే లోభాత్కో వా న ముహ్యతి ॥ ౪౬॥

దశవర్షాత్మకే కాలే సమ్పూర్ణసమయే తదా ।

జయన్త్యా సహ క్రీడిత్వా కావ్యో యాజ్ఞానచిన్తయత్ ॥ ౪౭॥

ఆశయా మమ మార్గం తే పశ్యంతః సంస్థితాః కిల ।

గత్వా తావై ప్రపశ్యేఽహం యాజ్ఞానతిభయాతురాన్ ॥ ౪౮॥

మా దేవేభ్యో భయం తేషాం మద్భక్తానాం భవేదితి ।

సఞ్చిన్య బుద్ధిమాస్థాయ జయన్తిం ప్రత్యువాచ హ ॥ ౪౯॥

దేవానేవోపసంయాన్తి పుత్రా మే చారులోచనే ।

సమయస్తేఽద్య సమ్పూర్ణో జాతోఽయం దశవార్షికః ॥ ౫౦॥

తస్మాద్ గచ్ఛామ్యహం దేవి ద్రష్టుం యాజ్ఞాన్యుమధ్యమే ।
పునరేవాగమిష్యామి తవాన్తికమనుద్రుతః ॥ ౫౧॥

తథేతి తమువాచాథ జయస్తీ ధర్మవిత్తమా ।
యథేష్టం గచ్ఛ ధర్మజ్ఞ న తే ధర్మం విలోపయే ॥ ౫౨॥

తచ్చుత్వా వచనం కావ్యో జగామ త్వరితస్తతః ।
అపశ్యద్దానవానాం చ పార్శ్వే వాచస్పతిం తదా ॥ ౫౩॥

ఛద్యరూపధరం సౌమ్యం బోధయన్తం ఛలేన తాన్ ।
జైనం ధర్మం కృతం స్వేన యజ్ఞనిన్దాపరం తథా ॥ ౫౪॥

భో దేవరిపవః సత్యం బ్రవీమి భవతాం హితమ్ ।
అహింసా పరమో ధర్మోఽహన్తవ్యా హ్యతతాయినః ॥ ౫౫॥

ద్విజైర్భోగరతైర్వేదే దర్శితం హింసనం పశోః ।
జహ్వోస్వాదపరైః కామమహింసైవ పరా మతా ॥ ౫౬॥

ఏవంవిధాని వాక్యాని వేదశాస్త్రపరాణి చ ।
బ్రువాణం గురుమాకర్ణ్య విస్మితోఽసౌ భృగోః సుతః ॥ ౫౭॥

చిన్తయామాస మనసా మమ ద్వేష్యో గురుః కిల ।
వచ్ఛతాః కిల ధూర్తేన యాజ్ఞా మే నాత్ర సంశయః ॥ ౫౮॥

ధిగ్లోభం పాపబీజం వై నరకద్వారమూర్జితమ్ ।
గురురవ్యసృతం బ్రూతే ప్రేరితో యేన పాపమనా ॥ ౫౯॥

ప్రమాణం వచనం యస్య సోఽపి పాఖణ్డధారకః ।
గురుః సురాణాం సర్వేషాం ధర్మశాస్త్రప్రవర్తకః ॥ ౬౦॥

కిం కిం న లభతే లోభాన్మృలినీకృతమానసః ।
అన్యోఽపి గురురప్యేవం జాతః పాఖణ్డపణ్డితః ॥ ౬౧॥

తైలూషచేష్టితం సర్వం పరిగృహ్య ద్విజోత్తమః ।
వజ్జాయత్యతిసమ్మాఢాన్తైత్యాన్యాజ్ఞాన్మమాప్యసౌ ॥ ౬౨॥

ఇతి శ్రీమద్దేవీభాగవతే మహాపురాణేఽష్టాదశసాహస్ర్యాం సంహితాయాం
చతుర్థస్కంధే శుక్రరూపేణ గురుణా దైత్యవజ్జునావర్ణనం నామ త్రయోదశోఽధ్యాయః ॥
౪.౧౩॥

౪.౧౪ చతుర్దశోఽధ్యాయః । ప్రహ్లాదేన శుక్రకోపసాన్వనమ్ ।

వ్యాస ఉవాచ ।

ఇతి సజ్జీవస్య మనసా తానువాచ హసన్నివ ।

వజ్ఞ్చతా మత్స్వరూపేణ దైత్యాః కిం గురుణా కిల ॥ ౧ ॥

అహం కావ్యో గురుశ్చాయం దేవకార్యప్రసాధకః ।

అనేన వజ్ఞ్చతా యూయం మద్యాజ్యా నాత్ర సంశయః ॥ ౨ ॥

మా శ్రద్ధధ్వం వచోఽస్యార్యా దామ్భికోఽయం మదాకృతిః ।

అనుగచ్ఛత మాం యాజ్ఞాస్యజ్జితైనం బృహస్పతిమ్ ॥ ౩ ॥

ఇత్యాకర్ణ్య వచస్తస్య దృష్ట్వా తౌ సదృశౌ పునః ।

విస్మయం పరమం జగ్ముః కావ్యోఽయమితి నిశ్చితాః ॥ ౪ ॥

స తాన్వీక్ష్య సుసమ్భ్రాన్తాస్గురుర్వాక్యమువాచ హ ।

గురుర్వో వజ్ఞ్చయత్యేవ మద్రూపోఽయం బృహస్పతిః ॥ ౫ ॥

ప్రాప్తో వజ్ఞ్చయితుం యుష్మాన్దేవకార్యార్థసిద్ధయే ।

మా విశ్వాసం వచస్తస్య కురుధ్వం దైత్యసత్తమాః ॥ ౬ ॥

ప్రాప్తా విద్యా మయా శమ్భోర్మ్యష్మానధ్యాపయామి తామ్ ।

దేవేభ్యో విజయం నూనం కరిష్యామి న సంశయః ॥ ౭ ॥

ఇతి శ్రుత్వా గురోర్వాక్యం కావ్యరూపధరస్య తే ।

విశ్వాసం పరమం జగ్ముః కావ్యోఽయమితి నిశ్చయాత్ ॥ ౮ ॥

కావ్యేన బహుధా తత్ర బోధితాః కిల దానవాః ।

బుబుధుర్న గురోర్మాయామోహితాః కాలపర్యయాత్ ॥ ౯ ॥

ఏవం తే నిశ్చయం కృత్వా తతో భార్గవమబ్రువన్ ।

అయం గురుర్నో ధర్మాత్మా బుద్ధిదశ్చ హితే రతః ॥ ౧౦ ॥

దశవర్షాణి సతతమయం నః శాస్తి భార్గవః ।

గచ్ఛ త్వం కుహకో భాసి నాస్మాకం గురురప్యత ॥ ౧౧ ॥

ఇత్యుక్త్వా భార్గవం మూఢా నిర్భర్త్య చ పునః పునః ।

జగృహుస్తం గురుం ప్రీత్యా ప్రణిపత్యాభివాద్య చ ॥ ౧౨ ॥

కావ్యస్తు తన్మయాన్వృష్ట్వా చుకోపాథ శశాప చ ।

దైత్యాన్విబోధితాన్మత్వా గురుణా చాతివజ్జితాన్ ॥ ౧౩॥

యస్మాన్మయా బోధితా వై గృహ్ణీయుర్న చ మే వచః ।

తస్మాత్ప్రసప్తసంజ్ఞా వై పరాభవమవాప్స్యథ ॥ ౧౪॥

మదవజ్ఞాఫలం కామం స్వల్పే కాలే హ్యవాప్స్యథ ।

తదాస్య కపటం సర్వం పరిజ్ఞాతం భవిష్యతి ॥ ౧౫॥

వ్యాస ఉవాచ ।

ఇత్యుక్త్వాసౌ జగామాశు భార్గవః క్రోధసంయుతః ।

బృహస్పతిర్ముదం ప్రాప్య తస్థౌ తత్ర సమాహితః ॥ ౧౬॥

తతః శప్తాన్గురురాత్వా దైత్యాన్స్తామ్భార్గవేణ హి ।

జగామ తరసా త్యక్త్వా స్వరూపం స్వం విధాయ చ ॥ ౧౭॥

గతోవాచ తదా శక్రం కృతం కార్యం మయా ధువమ్ ।

శప్తాః శుక్రేణ తే దైత్యా మయా త్యక్తాః పునః కిల ॥ ౧౮॥

నిరాధారాః కృతా నూనం యతధ్వం సురసత్తమాః ।

సంక్రమార్థం మహాభాగ శాపదగ్ధా మయా కృతాః ॥ ౧౯॥

ఇతి శ్రుత్వా గురోర్వాక్యం మఘవా ముదమాప్తవాన్ ।

జహృషశ్చ సురాః సర్వే ప్రతిపూజ్య బృహస్పతిమ్ ॥ ౨౦॥

సంక్రమాయ మతిం చక్రుః సంవిచార్య మిథః పునః ।

నిర్యయుర్మిలితాః సర్వే దానవాభిముఖాః సురాః ॥ ౨౧॥

సురాన్సముద్యతాంజ్ఞాత్వా కృతోద్యోగాన్మహాబలాన్ ।

అన్తర్హితం గురుం చైవ బభూవుశ్చిన్తయాన్వితాః ॥ ౨౨॥

పరస్పరమథోచుస్తే మోహితాస్తస్య మాయయా ।

సమ్ప్రసాద్యో మహాత్మా చ యాతోఽసౌ రుష్టమానసః ॥ ౨౩॥

వజ్ఞుయిత్వా గతః పాపో గురుః కపటపణ్ణితః ।

భ్రాతృస్త్రిలంబనః ప్రాయో మలినోఽన్తర్భహిః శుచిః ॥ ౨౪॥

కిం కుర్మః క్వ చ గచ్ఛామః కథం కావ్యం ప్రకోపితమ్ ।

కుర్వీమహి సహాయార్థం ప్రసన్నం హృష్టమానసమ్ ॥ ౨౫॥

ఇతి సశ్చిన్త్య తే సర్వే మిలితా భయకమ్పితాః ।

ప్రహ్లాదం పురతః కృత్వా జగ్ముస్తే భార్గవం పునః ॥ ౨౬॥

ప్రణేముశ్చరణౌ తస్య మునేర్మౌనభృతస్తదా ।

భార్గవస్తానువాచాథ రోషసంరక్తతోచనః ॥ ౨౭॥

మయా ప్రబోధితా యూయం మోహితా గురుమాయయా ।

న గృహీతం వచో యోగ్యం తదా యాజ్ఞా హితం శుచి ॥ ౨౮॥

తదావగణితశ్చాహం భవద్భిస్తద్వశం గతైః ।

ప్రాప్తం నూనం మదోన్మత్తైర్మమావమానజం ఫలమ్ ॥ ౨౯॥

తత్ర గచ్ఛత సత్భిష్టా యత్రాసౌ కపటాకృతిః ।

వఞ్చకః సురకార్యార్థీ నాహం తద్వద్ధి వఞ్చకః ॥ ౩౦॥

వ్యాస ఉవాచ ।

ఏవం బ్రువంతం శుక్రం తు వాక్యసన్నిగ్ధయా గిరా ।

ప్రహ్లాదస్తం తదోవాచ గహీత్వా చరణౌ తతః ॥ ౩౧॥

ప్రహ్లాద ఉవాచ ।

భార్గవద్య సమాయాతాన్యాజ్ఞాసస్మాంస్తథాతురాన్ ।

త్యక్తుం నార్హసి సర్వజ్ఞ త్వద్ధితాస్తనయాన్వి నః ॥ ౩౨॥

గతే త్వయి తు మన్తార్థం శైలూషేణ దురాత్మనా ।

త్వద్దేషమధురాలాపైర్వయం తేన ప్రవఞ్చితాః ॥ ౩౩॥

అజ్ఞానకృతదోషేణ వైవ కుప్యతి శాన్తిమాన్ ।

సర్వజ్ఞస్త్యం విజానాసి చిత్తం నః ప్రవణం త్వయి ॥ ౩౪॥

జ్ఞాత్వా నస్తపసా భావం త్యజ కోపం మహామతే ।

బ్రువన్తి మునయః సర్వే క్షణకోపా హి సాధవః ॥ ౩౫॥

జలం స్వభావతః శీతం వహ్స్యతపసమాగమాత్ ।

భవత్సుష్టం వియోగాచ్చ శీతత్వమనుగచ్ఛతి ॥ ౩౬॥

క్రోధశ్చాణ్డాలరూపో వై త్యక్తవ్యః సర్వథా బుధైః ।

తస్మాద్రోషం పరిత్యజ్య ప్రసాదం కురు సువ్రత ॥ ౩౭॥

యది న త్యజసి క్రోధం త్యజస్యస్మాన్సుదుఃఖితాన్ ।

త్వయా త్యక్తా మహాభాగ గమిష్యామో రసాతలమ్ ॥ ౩౮॥

వ్యాస ఉవాచ ।

ప్రహ్లాదస్య వచః శ్రుత్వా భార్గవో జ్ఞానచక్షుషా ।
 విలోక్య సుమనా భూత్వా తానువాచ హసన్నివ ॥ ౩౯ ॥
 న భేతవ్యం న గన్తవ్యం దానవా వా రసాతలమ్ ।
 రక్షయిష్యామి వో యాజ్ఞ్యాన్మన్తైరవితథైః కిల ॥ ౪౦ ॥
 హితం సత్యం బ్రవీమ్యద్య శృణుధ్వం తత్తు నిశ్చయమ్ ।
 వచనం మమ ధర్మజ్ఞాః శ్రుతం యద్ బ్రహ్మణః పురా ॥ ౪౧ ॥
 అవశ్యమ్భావినో భావాః ప్రభవన్తి శుభాశుభాః ।
 దైవం న చాన్యథా కర్తుం క్షమః కోఽపి ధరాతలే ॥ ౪౨ ॥
 అద్య మన్దబలా యూయం కాలయోగాదసంశయమ్ ।
 దేవైర్జితాః సకృచ్ఛాపి పాతాలం ప్రతిపత్స్యథ ॥ ౪౩ ॥
 ప్రాప్తః పర్యాయకాలో వ ఇతి బ్రహ్మభ్యభాషత ।
 భుక్తం రాజ్యం భవద్భిశ్చ పూర్ణం సర్వం సమృద్ధిమత్ ॥ ౪౪ ॥
 యుగాని దశ పూర్ణాని దేవానాక్రమ్య మూర్ధని ।
 దైవయోగాచ్చ యుష్మాభిర్భుక్తం త్రైలోక్యమూర్జితమ్ ॥ ౪౫ ॥
 సావరికే మనౌ రాజ్యం పునస్తత్తు భవిష్యతి ।
 పౌత్రస్త్రైలోక్యవిజయీ రాజ్యం ప్రాప్స్యతి తే బలిః ॥ ౪౬ ॥
 యదా వామనరూపేణ హృతం దేవేన విష్ణునా ।
 తదైవ చ భవత్పాత్రః ప్రోక్తో దేవేన జిష్ణునా ॥ ౪౭ ॥
 హృతం యేన బలే రాజ్యం దేవవాణ్శార్థసిద్ధయే ।
 త్వమిన్ద్రో భవితా చాగ్నే స్థితే సావరికే మనౌ ॥ ౪౮ ॥
 భార్గవ ఉవాచ ।
 ఇత్యుక్తో హరిణా పౌత్రస్తవ ప్రహ్లాద సామృతమ్ ।
 అదృశ్యః సర్వభూతానాం గుప్తశ్చరతి భీతవత్ ॥ ౪౯ ॥
 ఏకదా వాసవేనాసౌ బలిర్గర్ధభరూపభాక్ ।
 శూన్యే గృహే స్థితః కామం భయభీతః శతక్రతోః ॥ ౫౦ ॥
 పృష్టశ్చ బహుధా తేన వాసవేన బలిస్తదా ।
 కిమర్థం గార్ధభం రూపం కృతవాన్దైత్యపుజవ ॥ ౫౧ ॥
 భోక్తా త్వం సర్వలోకస్య దైత్యానాం చ ప్రశాసితా ।

(న లజ్జా ఖరరూపేణ తవ రాక్షససత్తమ |) ||

తస్య తద్వచనం శ్రుత్వా దైత్యరాజో బలిస్తదా || ౫౨ ||

ప్రోవాచ వచనం శక్రం కోఽత్ర శోకః శతక్రతో |

యథా విష్ణుర్మహాతేజా మత్స్యకచ్ఛపతాం గతః || ౫౩ ||

తథాహం ఖరరూపేణ సంస్థితః కాలయోగతః |

యథా త్వం కమలే లీనః సంస్థితో బ్రహ్మహత్యయా || ౫౪ ||

పీడితశ్చ తథా హ్యద్య స్థితోఽహం ఖరరూపధృక్ |

దైవాధీనస్య కిం దుఃఖం కిం సుఖం పాకశాసన || ౫౫ ||

కాలః కరోతి వై నూనం యదిచ్ఛతి యథా తథా |

భార్గవ ఉవాచ |

ఇతి తౌ బలిదేవేశౌ కృత్వా సంవిదముత్తమామ్ || ౫౬ ||

ప్రబోధం ప్రాపతుః కామం యథాస్థానఞ్చ జగ్ముతుః |

ఇత్యేతత్తే నమాఖ్యాతా మయా దైవబలిష్ఠతా || ౫౭ ||

దైవాధీనం జగత్సర్వం సదేవాసురమానుషమ్ || ౫౮ ||

ఇతి శ్రీమద్దేవీభాగవతే మహాపురాణేఽష్టాదశసాహస్రాయాం సంహితాయాం

చతుర్థస్కంధే ప్రహ్లాదేన శుక్రకోపసాన్తవనం నామ చతుర్దశోఽధ్యాయః || ౪.౧౪ ||

౪.౧౫ పఞ్చదశోఽధ్యాయః | దేవీకథనేన దానవానాం రసాతలం ప్రతి గమనమ్

|

వ్యాస ఉవాచ |

ఇతి తస్య వచః శ్రుత్వా భార్గవస్య మహాత్మనః |

ప్రహ్లాదస్తు సుసంహృష్టో బభూవ నృపనందనః || ౧ ||

జ్ఞాత్వా దైవం బలిష్ఠఞ్చ ప్రహ్లాదస్తానువాచ హ |

కృతేఽపి యుద్ధే న జయో భవిష్యతి కదాచన || ౨ ||

తదా తే జయినః ప్రోచుర్దానవా మదగర్వితాః |

సఙ్గామస్తు ప్రకర్తవ్యో దైవం కిం న విదామహే || ౩ ||

నిరుద్యమానాం దైవం హి ప్రధానమసురాధిప |

కేన దృష్టం క్వ వా దృష్టం కీదృశం కేన నిర్మితమ్ || ౪ ||

తస్మాద్వ్యుద్ధం కరిష్యామో బలమాస్థాయ సామృతమ్ ।
 భవగ్రే దైత్యవర్య త్వం సర్వజ్ఞోఽసి మహామతే ॥ ౫ ॥
 ఇత్యుక్తస్తదా రాజన్ ప్రహ్లాదః ప్రబలారిహా ।
 నేనాసీశ్చ తదా భూత్వా దేవాన్యధే సమాహ్వయత్ ॥ ౬ ॥
 తేఽపి తత్రాసురాన్ద్వష్ట్రా సక్లామే సముపస్థితాన్ ।
 సర్వే సమృతసమ్భారా దేవాస్తాన్సమయోధయన్ ॥ ౭ ॥
 సక్లామస్తు తదా ఘోరః శక్రప్రహ్లాదయోరభూత్ ।
 పూర్ణం వర్షశతం తత్ర మునీనాం విస్మయావహః ॥ ౮ ॥
 వర్తమానే మహాయుధే శుక్రేణ ప్రతిపాలితాః ।
 జయమాపుస్తదా దైత్యాః ప్రహ్లాదప్రముఖా నృప ॥ ౯ ॥
 తద్దైవ్యో గురోర్వాక్యాత్సర్వదుఃఖవినాశినీమ్ ।
 సస్మార మనసా దేవీం ముక్తిదాం పరమాం శివామ్ ॥ ౧౦ ॥
 ఇన్ద్ర ఉవాచ ।
 జయ దేవి మహామాయే శూలధారిణీ చామ్బికే ।
 శక్తవక్రగదాపద్మఖడ్గహస్తైఃభయప్రదే ॥ ౧౧ ॥
 నమస్తే భువనేశాని శక్తిదర్శననాయకే ।
 దశతత్త్వాత్మికే మాతర్మహాబిస్తుస్వరూపిణీ ॥ ౧౨ ॥
 మహాకుణ్డలినీరూపే సచ్చిదానందరూపిణీ ।
 ప్రాణాగ్నిహోత్రవిద్యే తే నమో దీపశిఖాత్మికే ॥ ౧౩ ॥
 పఞ్చుకోశాన్తరగతే పుచ్చబ్రహ్మాస్వరూపిణీ ।
 ఆనందకలికే మాతః సర్వోపనిషదర్చితే ॥ ౧౪ ॥
 మాతః ప్రసీద సుముఖీ భవ హీనసత్త్వాం-
 స్త్రాయస్వ నో జనని దైత్యపరాజితాన్ వై ।
 త్వం దేవి నః శరణదా భువనే ప్రమాణా
 శక్తాసి దుఃఖశమనేఽఖిలవీర్యయుక్తే ॥ ౧౫ ॥
 ధ్యాయన్తి యేఽపి సుఖినో నితరాం భవన్తి
 దుఃఖాన్వితావిగతశోకభయాస్తథాన్యే ।

మోక్షార్థినో విగతమానవిముక్తసజ్ఞాః
సంసారవారిధిజలం ప్రతరన్తి సన్తః ॥ ౧౬ ॥

త్వం దేవి విశ్వజనని ప్రథితప్రభావా
సంరక్షణార్థముదితార్తిహరప్రతాపా ।
సంహర్తుమేతదఖిలం కిల కాలరూపా
కో వేత్తి తేఽమ్బ చరితం నను మన్దబుద్ధిః ॥ ౧౭ ॥

బ్రహ్మ హరశ్చ హరిదశ్వరథో హరిశ్చ
ఇన్ద్రో యమోఽథ వరుణోఽగ్నిసమీరణౌ చ ।
జ్ఞాతుం క్షమా న మునయోఽపి మహానుభావా
యస్యాః ప్రభావమతులం నిగమాగమాశ్చ ॥ ౧౮ ॥

ధన్యాస్త ఏవ తవ భక్తిపరా మహాన్తః
సంసారదుఃఖరహితాః సుఖసిన్ధుమగ్నాః ।
యే భక్తిభావరహితా న కదాపి దుఃఖా- ॥

మ్భాధిం జనిక్షయతరజ్ఞముమే తరన్తి ॥ ౧౯ ॥

యే వీజ్యమానాః సితచామరైశ్చ
క్రీడన్తి ధన్యాః శిబికాధిరూథాః ।
తైః పూజితా త్వం కిల పూర్వదేహే
నానోపహారైరితి చిన్తయామి ॥ ౨౦ ॥

యే పూజ్యమానా వరవారణస్థా
విలాసినీవృన్దవిలాసయుక్తాః ।
సామన్తకేశోపనత్రైర్వృజన్తి
మన్యే హి త్రైస్త్వం కిల పూజితాసి ॥ ౨౧ ॥

వ్యాస ఉవాచ ।
ఏవం స్తుతా మఘవతా దేవీ విశ్వేశ్వరీ తదా ।
ప్రాదుర్భభూవ తరసా సింహారూథా చతుర్భుజా ॥ ౨౨ ॥

శక్లచక్రగదాపద్మాన్బిభ్రతీ చారులోచనా ।
రక్తమ్బరధరా దేవీ దివ్యమాల్యవిభూషణా ॥ ౨౩ ॥

తానువాచ సురాన్దేవీ ప్రసన్నవదనా గిరా ।
భయం త్వజన్తు భో దేవాః శం విధాన్యే కిలాధునా ॥ ౨౪ ॥

ఇత్యుక్త్వా సా తదా దేవీ సింహారూఢాతిసుందరీ ।
 జగము తరసా తత్ర యత్ర దైత్యా మదాన్వితాః ॥ ౨౫॥
 ప్రహ్లాదప్రముఖాః సర్వే దృష్ట్వా దేవీం పురఃస్థితామ్ ।
 ఊచుః పరస్పరం భీతాః కిం కర్తవ్యమితస్తదా ॥ ౨౬॥
 దేవం నారాయణం చాత్ర సమ్ప్రాప్తా చణ్డికా కిల ।
 మహిషాస్తకరీ నూనం చణ్డుముణ్డువినాశినీ ॥ ౨౭॥
 నిహనిష్యతి నః సర్వానమ్పికా నాత్ర సంశయః ।
 వక్రదృష్ట్వా యయా పూర్వం నిహతౌ మధుకైటభౌ ॥ ౨౮॥
 ఏవం చింతాతురాన్వీక్ష్య ప్రహ్లాదస్తానువాచ హ ।
 యోద్ధవ్యం నాథ గస్తవ్యం పలాయ్య దానవోత్తమాః ॥ ౨౯॥
 నముచిస్తానువాచాథ పలాయనపరానిహ ।
 హనిష్యతి జగన్మాతా రుషితా కిల హేతిభిః ॥ ౩౦॥
 తథా కురు మహాభాగ యథా దుఃఖం న జాయతే ।
 ప్రజామోఽద్వైవ పాతాలం తాం స్తుత్వా తదనుజ్ఞయా ॥ ౩౧॥
 ప్రహ్లాద ఉవాచ ।
 స్త్రామి దేవీం మహామాయాం సృష్టిస్థిత్యన్తకారిణీమ్ ।
 సర్వేషాం జననీం శక్తిం భక్తానామభయఙ్కరీమ్ ॥ ౩౨॥
 వ్యాస ఉవాచ ।
 ఇత్యుక్త్వా విష్ణుభక్తస్తు ప్రహ్లాదః పరమార్థవితే ।
 తుష్టావ జగతాం ధాత్రీం కృతాఙ్ఞలిపుటస్తదా ॥ ౩౩॥
 మాలాసర్పవదాభాతి యస్యాం సర్వం చరాచరమ్ ।
 సర్వాధిష్ఠానరూపాయై తస్యై స్త్రీంమూర్తయే నమః ॥ ౩౪॥
 త్వత్తః సర్వమిదం విశ్వం స్థావరం జఙ్గమం తథా ।
 అన్యే నిమిత్తమాత్రాస్తే కర్తారస్తవ నిర్మితాః ॥ ౩౫॥
 నమో దేవి మహామాయే సర్వేషాం జననీ స్మృతా ।
 కో భేదస్తవ దేవేషు దైత్యేషు స్వకృతేషు చ ॥ ౩౬॥
 మాతుః పుత్రేషు కో భేదోఽప్యశుభేషు శుభేషు చ ।

తథైవ దేవేష్వస్మాసు న కర్తవ్యస్త్వయాధునా || 3౭||
 యాదృశాస్తాదృశా మాతః సుతాస్తే దానవాః కిల |
 యతస్త్వం విశ్వజననీ పురాణేషు ప్రకీర్తితా || 3౮||
 తేఽపి స్వార్థపరా నూనం యథైవ వయమప్యత |
 నాన్తరం దైత్యసురయోర్భేదోఽయం మోహసమృభవః || 3౯||
 ధనదారాదిభోగేషు వయం సక్తా దివానిశమ్ |
 తథైవ దేవా దేవేశి కో భేదోఽసురదేవయోః || ౪౦||
 తేఽపి కశ్యపదాయాదా వయం తత్సమృభవాః కిల |
 కుతో విరోధసమ్భూతిర్జాతా మాతస్తవాధునా || ౪౧||
 న తథా విహితం మాతస్త్వయి సర్వసముద్భవే |
 సామ్యత్వైవ త్వయా స్థాప్యా దేవేష్వస్మాసు వైవ హి || ౪౨||
 గుణవ్యతికరాత్సర్వే సముత్పన్నాః సురాసురాః |
 గుణాన్వితా భవేయుస్తే కథం దేహభృతోఽమరాః || ౪3||
 కామః క్రోధశ్చ లోభశ్చ సర్వదేహేషు సంస్థితాః |
 వర్తన్తే సర్వదా తస్మాత్ కోఽవిరోధీ భవేచ్ఛునః || ౪౪||
 త్వయా మిథో విరోధోఽయం కల్పితః కిల కౌతుకాత్ |
 మన్యామహే విభేదేన నూనం యుద్ధదిదృక్షయా || ౪౫||
 అన్యథా ఖలు భ్రాతృణాం విరోధః కీదృశోఽనఘే |
 త్వం చేన్నేచ్ఛసి చాముణ్డే వీక్షితుం కలహం కిల || ౪౬||
 జానామి ధర్మం ధర్మజ్ఞే వేద్మి చాహం శతక్రతుమ్ |
 తథాపి కలహోఽస్మాకం భోగార్థం దేవి సర్వదా || ౪౭||
 ఏకః కోఽపి న శాస్తాస్తి సంసారే త్వాం వినామ్భికే |
 స్పృహావతస్తు కః కర్తుం క్షమతే వచనం బుధః || ౪౮||
 దేవాసురైరయం సిన్ధుర్మృధితః సమయే క్వచిత్ |
 విష్ణునా విహితో భేదః సుధారత్నచ్ఛలేన వై || ౪౯||
 త్వయాసౌ కల్పితః శౌరిః పాలకత్వే జగద్గురుః |
 తేన లక్ష్మీః స్వయం లోభాద్ గృహీతామరసున్ధరీ || ౫౦||

ఐరావతస్తథేన్ద్రేణ పారిజాతోఽథ కామధుక్ ।
 ఉచ్చైఃశ్రవాః సురైః సర్వం గృహీతం వైష్ణవేచ్ఛయా ॥ ౫౧ ॥
 అనయం తాదృశం కృత్వా జాతా దేవాస్తు సాధవః ।
 (అన్యాయనః సురా నూనం పశ్య త్వం ధర్మలక్షణం ।) ॥
 సంస్థాపితాః సురా నూనం విష్ణునా బహుమానినా ॥ ౫౨ ॥
 నూనం దైత్యాః పరాభూవన్పశ్య త్వం ధర్మలక్షణమ్ ।
 క్వ ధర్మః కీదృశో ధర్మః క్వ కార్యం క్వ చ సాధుతా ॥ ౫౩ ॥
 కథయామి చ కస్యాగ్రే సిద్ధం మైమాంసికం మతమ్ ।
 తార్కికా యుక్తివాదజ్ఞా విధిజ్ఞా వేదవాదకాః ॥ ౫౪ ॥
 ఉక్తాః సకర్తృకం విశ్వం వివదన్తే జడాత్మకాః ।
 కర్తా భవతి చేదస్మిన్సంసారే వితతే కిల ॥ ౫౫ ॥
 విరోధః కీదృశస్తత్ర చైకకర్మణి వై మిథః ।
 వేదే నైకమతిః కస్మాచ్ఛాస్త్రేష్యపి తథా పునః ॥ ౫౬ ॥
 నైకవాక్యం వచన్తేషామపి వేదవిదాం పునః ।
 యతః స్వార్థపరం సర్వం జగత్ప్రావరజ్జగమమ్ ॥ ౫౭ ॥
 నిఃస్పృహః కోఽపి సంసారే న భవేన్న భవిష్యతి ।
 శశినాథ గురోర్భార్య హృతా జ్ఞాత్వా బలాదపి ॥ ౫౮ ॥
 గౌతమస్య తథేన్ద్రేణ జానతా ధర్మనిశ్చయమ్ ।
 గురుణానుజభార్యా చ భుక్తా గర్భవతీ బలాత్ ॥ ౫౯ ॥
 శప్తో గర్భగతో బాలః కృతశ్చాన్ధస్తథా పునః ।
 విష్ణునా చ శిరశ్చిన్నం రాహోశ్చక్రేణ వై బలాత్ ॥ ౬౦ ॥
 అపరాధం వినా కామం తదా సత్త్వవతామ్భికే ।
 పాత్రో ధర్మవతాం శూరః సత్యవ్రతపరాయణః ॥ ౬౧ ॥
 యజ్ఞా దానపతిః శాన్తః సర్వజ్ఞః సర్వపూజకః ।
 కృత్వాథ వామనం రూపం హరిణా చలవేదినా ॥ ౬౨ ॥
 వశ్చోతోఽసౌ బలిః సర్వం హృతం రాజ్యం పురా కిల ।
 తథాపి దేవాన్ధర్మస్థాన్ప్రవదన్తి మనీషిణః ॥ ౬౩ ॥

వదన్తి చాటువాదాంశ్చ ధర్మవాదాజ్జయం గతాః ।
 ఏవం జ్ఞాత్వా జగన్మాతర్యథేచ్ఛసి తథా కురు ॥ ౬౪॥
 శరణా దానవాః సర్వే జహి వా రక్ష వా పునః ।
 శ్రీదేవ్యువాచ ।
 సర్వే గచ్ఛత పాతాలం తత్ర వాసం యథేప్పితమ్ ॥ ౬౫॥
 కురుధ్వం దానవాః సర్వే నిర్భయా గతమన్యవః ।
 కాలః ప్రతీక్షోఽ యుష్మాభిః కారణం స శుభేఽశుభే ॥ ౬౬॥
 సునిర్వేదపరాణాం హి సుఖం సర్వత్ర సర్వదా ।
 త్రైలోక్యస్య చ రాజ్యేఽపి న సుఖం లోభచేతసామ్ ॥ ౬౭॥
 కృతేఽపి న సుఖం పూర్ణం సస్పృహాణాం ఫలైరపి ।
 తస్మాత్త్యక్త్వా మహిమేతాం ప్రయాన్త్యద్య మహితలమ్ ॥ ౬౮॥
 మమాజ్ఞాం పురతః కృత్వా సర్వే విగతకల్మషాః ।
 వ్యాస ఉవాచ ।
 తచ్ఛ్చుత్వా వచనం దేవ్యాస్తథేత్సుక్త్వా రసాతలమ్ ॥ ౬౯॥
 ప్రణమ్య దానవాః సర్వే గతాః శక్త్యాభిరక్షితాః ।
 అన్తర్దధే తతో దేవీ దేవాః స్వభువనం గతాః ॥ ౭౦॥
 త్యక్త్వా వైరం స్థితాః సర్వే తే తదా దేవదానవాః ।
 ఏతదాఖ్యానమఖిలం యః శ్చోణోతి వదత్యథ ॥ ౭౧॥
 సర్వదుఃఖవినిర్ముక్తః ప్రయాతి పదముత్తమమ్ ॥ ౭౨॥
 ఇతి శ్రీమద్దేవీభాగవతే మహాపురాణేఽష్టాదశసాహస్ర్యాం సంహితాయాం చతుర్థస్కంధే
 దేవీకథనేన దానవానాం రసాతలం ప్రతి గమనం నామ పంచదశోఽధ్యాయః ॥ ౪.౧౫॥

౪.౧౬ షోడశోఽధ్యాయః । హరేర్నానావతారవర్ణనమ్ ।

జనమేజయ ఉవాచ ।
 భృగుశాపాన్మునిశ్రేష్ఠ హరేరదుష్కృతకర్మణః ।
 అవతారాః కథం జాతాః కస్మిన్మన్వన్తరే విభో ॥ ౧॥
 విస్తరాద్వద ధర్మజ్ఞ అవతారకథా హరేః ।
 పాపనాశకరీం బ్రహ్మఞ్చుతాం సర్వసుఖావహామ్ ॥ ౨॥

వ్యాస ఉవాచ ।

శృణు రాజన్ ప్రవక్ష్యామి అవతారాన్ హరేర్యథా ।

యస్మిన్మన్వంతరే జాతా యుగే యస్మిన్నరాధిప ॥ ౩॥

యేన రూపేణ యత్కార్యం కృతం నారాయణేన వై ।

తత్సర్వం నృప వక్ష్యామి సజ్జేపేణ తవాధునా ॥ ౪॥

ధర్మస్యైవావతారోఽభూచ్ఛాక్షుషే మనుసమ్భవే ।

నరనారాయణౌ ధర్మపుత్రౌ ఖ్యాతౌ మహీతలే ॥ ౫॥

అథ వైవస్వతాఖ్యేఽస్మిన్ద్వితీయే తు యుగే పునః ।

దత్తాత్రేయావతారోఽత్రేః పుత్రత్వమగమద్ధరిః ॥ ౬॥

బ్రహ్మ విష్ణుస్తథా రుద్రస్త్రయోఽమీ దేవసత్తమాః ।

పుత్రత్వమగమన్దేవాస్తస్యాత్రేర్భార్యయా వృతాః ॥ ౭॥

అననూయాత్రిపత్నీ చ సతీనాముత్తమా సతీ ।

యయా సమ్సృజ్ఞతా దేవాః పుత్రత్వమగమన్స్త్రయః ॥ ౮॥

బ్రహ్మభూతోఽమరూపస్తు దత్తాత్రేయో హరిః స్వయమ్ ।

దుర్వాసా రుద్రరూపోఽసౌ పుత్రత్వం తే ప్రపేదిరే ॥ ౯॥

నృసింహస్యావతారస్తు దేవకార్యార్థసిద్ధయే ।

చతుర్థే తు యుగే జాతో ద్విధారూపో మనోహరః ॥ ౧౦॥

హిరణ్యకశిపోః సమ్యగ్వధాయ భగవాన్ హరిః ।

చక్రే రూపం నారసింహం దేవానాం విస్మయప్రదమ్ ॥ ౧౧॥

బలేర్నియమనార్థాయ శ్రేష్ఠే త్రేతాయుగే తథా ।

చకార రూపం భగవాన్ వామనం కశ్యపాన్మునేః ॥ ౧౨॥

ఫలయిత్వా మఖే భూపం రాజ్యం తస్య జహోర హా ।

పాతాలే స్థాపయామాస బలిం వామనరూపధృక్ ॥ ౧౩॥

యుగే చైకోనవింశేఽథ త్రేతాఖ్యే భగవాన్ హరిః ।

జమదగ్నిసుతో జాతో రామో నామ మహాబలః ॥ ౧౪॥

క్షత్రియాస్తకరః శ్రీమాన్సత్యవాదీ జితేంద్రియః ।

దత్తవాన్మేదిసిం కృత్వాన్మం కశ్యపాయ మహాత్మనే ॥ ౧౫॥

యో వై పరశురామాఖ్యో హరేరదుభృతకర్మణః ।

అవతారస్తు రాజేన్య కథితః పాపనాశనః ॥ ౧౬ ॥

త్రేతాయుగే రఘోర్వంశే రామో దశరథాత్మజః ।
సరనారాయణాంశౌ ద్వౌ జాతౌ భువి మహాబలౌ ॥ ౧౭ ॥

అష్టావింశే యుగే శస్తౌ ద్వాపరేఽర్జునశౌరిణౌ ।
ధరాభారావతారార్థం జాతౌ కృష్ణార్జునౌ భువి ॥ ౧౮ ॥

కృతవన్తౌ మహాయుద్ధం కురుక్షేత్రేఽతిదారుణమ్ ।
ఏవం యుగే యుగే రాజన్నవతారా హరేః కిల ॥ ౧౯ ॥

భవన్తి బహవః కామం ప్రకృతేరనురూపతః ।
ప్రకృతేరఖిలం సర్వం వశమేతజ్జగత్త్రయమ్ ॥ ౨౦ ॥

యథేచ్ఛతి తథైవేయం భ్రామయత్యనిశం జగత్ ।
పురుషస్య ప్రియార్థం సౌ రచయత్యఖిలం జగత్ ॥ ౨౧ ॥

సృష్ట్యా పురా హి భగవాన్జ్ఞాగదేతచ్ఛరాచరమ్ ।
సర్వాదిః సర్వగశ్చాసౌ దుర్జ్ఞేయః పరమోఽవ్యయః ॥ ౨౨ ॥

నిరాలంబో నిరాకారో నిఃస్పృహశ్చ పరాత్పరః ।
ఉపాధితస్త్రిధా భాతి యస్యాః సౌ ప్రకృతిః పరా ॥ ౨౩ ॥

ఉత్పత్తికాలయోగాత్సా భిన్నా భాతి శివా తదా ।
సౌ విశ్వం కురుతే కామం సౌ పాలయతి కామదా ॥ ౨౪ ॥

కల్పాన్తే సంహరత్యేవ త్రిరూపా విశ్వమోహినీ ।
తయా యుక్తోఽసృజ ద్భ్రుహ్మా విష్ణుః పాతి తయాన్వితః ॥ ౨౫ ॥

రుద్రః సంహరతే కామం తయా సమ్మిలితః శివః ।
సౌ చైవోత్పాద్య కాకుత్స్థం పురా వై నృపసత్తమమ్ ॥ ౨౬ ॥

కుత్రచిత్థ్యాపయామాస దానవానాం జయాయ చ ।
ఏవమస్మింశ్చ సంసారే సుఖదుఃఖాన్వితాః కిల ॥ ౨౭ ॥

భవన్తి ప్రాణినః సర్వే విధితస్తనియన్వితాః ॥ ౨౮ ॥

ఇతి శ్రీమద్దేవీభాగవతే మహాపురాణేఽష్టాదశసాహస్ర్యాం సంహితాయాం
చతుర్థస్కంధే హరేర్నానావతారవర్ణనం నామ షోడశోఽధ్యాయః ॥ ౪.౧౬ ॥

౪.౧౭ సప్తదశోఽధ్యాయః । నారాయణవరదానమ్ ।

జనమేజయ ఉవాచ ।

వారాఙ్గానాస్త్యయాఖ్యాతా నరనారాయణాశ్రమే ।

ఏకం నారాయణం శాస్త్రం కామయానా స్మరాతురాః ॥ ౧॥

శప్తుకామస్తదా జాతో మునిర్నారాయణశ్చ తాః ।

నివారితో నరేణాథ భ్రాత్రా ధర్మవిదా నృప ॥ ౨॥

కిం కృతం మునినా తేన వ్యసనే సముపస్థితే ।

తాభిః సఙ్కల్పితేనాథ కామార్థాభిర్భృశం మునే ॥ ౩॥

శక్రేణోత్పాదితాభిశ్చ బహుప్రార్థనయా పునః ।

యాచితేన వివాహార్థం కిం కృతం తేన జిష్ణునా ॥ ౪॥

ఇత్యేతచ్ఛ్రోతుమిచ్ఛామి చరితం తస్య మోక్షదమ్ ।

నారాయణస్య మే బ్రూహి విస్తరేణ పితామహ ॥ ౫॥

వ్యాస ఉవాచ ।

శృణు రాజన్బ్రవణ్యామి యథా తస్య మహాత్మనః ।

ధర్మపుత్రస్య ధర్మజ్ఞ విస్తరేణ వదామి తే ॥ ౬॥

శప్తుకామస్తు సన్న్యష్టో నరేణాథ యదా హరిః ।

వారితోఽసౌ సమాశ్వాస్య మునిర్నారాయణస్తదా ॥ ౭॥

శాస్త్రకోపస్తదోవాచ తాస్త్రపస్వీ మహామునిః ।

స్మితపూర్వమిదం వాక్యం మధురం ధర్మనన్దనః ॥ ౮॥

ఆస్మిజ్ఞాన్మని చార్వణ్యః కృతసఙ్కల్పవానహమ్ ।

ఆవాభ్యాఙ్చ న కర్తవ్యః సర్వథా దారసఙ్గహః ॥ ౯॥

తస్మాద్ గచ్ఛన్తు త్రిదివం కృపాం కృత్వా మమోపరి ।

ధర్మజ్ఞా న ప్రకుర్వన్తి వ్రతభిఙ్గం పరస్య వై ॥ ౧౦॥

శృణ్వోఽస్మిన్ రసే నూనం స్థాయీభావో రతిః స్మృతః ।

కథం కరోమి సమ్భన్ధం తదభావే సులోచనాః ॥ ౧౧॥

కారణేన వినా కార్యం న భవేదితి నిశ్చయః ।

కవిభిః కథితం శాస్త్రే స్థాయీభావో రసః కిల ॥ ౧౨॥

ధన్యః సుచారుసర్వాఙ్గుః సభాగ్యోఽహం ధరాతలే ।
 ప్రీతిపాత్రం యతో జాతో భవతీనామకృత్రిమమ్ ॥ ౧౩॥
 భవతీభిః కృపాం కృత్వా రక్షణీయం వ్రతం మమ ।
 భవిష్యామి మహాభాగాః పతిరప్యన్యజన్మని ॥ ౧౪॥
 అష్టావింశే విశాలాక్ష్యో ద్వాపరేఽస్మిన్ధరాతలే ।
 దేవానాం కార్యసిద్ధ్యర్థం ప్రభవిష్యామి సర్వథా ॥ ౧౫॥
 తదా భవతో మద్ధారాః ప్రాప్య జన్మ పృథక్పృథక్ ।
 భూపతీనాం సుతా భూత్వా పలీభావం గమిష్యథ ॥ ౧౬॥
 ఇత్యాశ్వాన్య హరిస్తాస్తు ప్రతిశ్రుత్య పరిగ్రహమ్ ।
 వ్యసర్జయత్స భగవాఙ్జుగ్ముశ్చ విగతజ్వరాః ॥ ౧౭॥
 ఏవం విసర్జితాస్తేన గతాః స్వర్గం తదాఙ్గానాః ।
 శక్రాయ కథయామాసుః కారణం సకలం పునః ॥ ౧౮॥
 ఆశ్రుత్య మఘవాంస్తాభ్యో వృత్తాన్తం తస్య విస్తరాత్ ।
 తుష్టావ తం మహాత్మానం నారీర్ధృష్ట్వా తథోర్వశీః ॥ ౧౯॥
 ఇన్ద్ర ఉవాచ ।
 అహో ధైర్యం మునేః కామం తథైవ చ తపోబలమ్ ।
 యేనోర్వశ్యః స్వతపసా తాదృగ్రూపాః ప్రకల్పితాః ॥ ౨౦॥
 ఇతి స్తుత్వా ప్రసన్నాత్మా బభూవ సురరాట్ తతః ।
 నారాయణోఽపి ధర్మాత్మా తపస్యభిరతోఽభవత్ ॥ ౨౧॥
 ఇత్యేతత్సర్వమాఖ్యాతం మునేర్వృత్తాన్తమద్భుతమ్ ।
 నారాయణస్య సకలం నరస్య చ మహామునేః ॥ ౨౨॥
 తౌ హి కృష్ణార్జునౌ పీరో భూభారహరణాయ చ ।
 జాతౌ తౌ భరతశ్రేష్ఠ భృగోః శాపవశాదిహ ॥ ౨౩॥
 రాజోవాచ ।
 కృష్ణావతారచరితం విస్తరేణ వదస్య మే ।
 సన్దేహో మమ చిత్తేఽస్తి తం నివారయ మానద ॥ ౨౪॥
 యయోః పుత్రత్వమాపన్నౌ హర్యనన్తౌ మహాబలౌ ।
 దేవకీవసుదేవౌ తౌ దుఃఖభాజౌ కథం మునే ॥ ౨౫॥

కంసేన నిగడే బద్ధౌ పీడితౌ బహువత్సరాన్ ।
 యయోః పుత్రో హరిః సాక్షాత్తపసా తోషితోఽభవత్ ॥ ౨౬ ॥
 జాతోఽసౌ మధురాయాం తు గోకులే స కథం గతః ।
 కంసం హత్వా ద్వాపరవత్స్యాం నివాసం కృతవాన్కథమ్ ॥ ౨౭ ॥
 పిత్రాదినేచితం దేశం సమృద్ధం పావనం కిల ।
 త్యక్త్వా దేశాన్తరేఽనార్యే గతవాన్స కథం హరిః ॥ ౨౮ ॥
 కులఞ్చ ద్విజశాపేన కథముత్సాదితం హరేః ।
 భారావతారణం కృత్వా వాసుదేవః సనాతనః ॥ ౨౯ ॥
 దేహం ముమోచ తరసా జగామ చ దివం హరిః ।
 పాపిష్ఠానాఞ్చ భారేణ వ్యాకులాభూచ్చ మేదినీ ॥ ౩౦ ॥
 తే హతా వాసుదేవేన పార్థేనామితకర్మణా ।
 లుణ్ఠితా యైర్లరేః పత్స్యస్తే కథం న నిపాతితాః ॥ ౩౧ ॥
 భీష్మో ద్రోణస్తథా కర్ణో బాహ్లికోఽప్యథ పార్థివః ।
 వైరాటోఽథ వికర్ణశ్చ ధృష్టద్యుమ్నశ్చ పార్థివః ॥ ౩౨ ॥
 సోమదత్తాదయః సర్వే నిహతాః సమరే నృపాః ।
 తేషాముత్తారితో భారశ్చౌరాణాం న హృతః కథమ్ ॥ ౩౩ ॥
 కృష్ణపత్స్యః కథం దుఃఖం ప్రాప్తాః ప్రాస్తే పతివ్రతాః ।
 సన్దేహోఽయం మునిశ్రేష్ఠ చిత్తే మే పరివర్తతే ॥ ౩౪ ॥
 వసుదేవస్తు ధర్మాత్మా పుత్రదుఃఖేన తాపితః ।
 త్యక్తవాన్స కథం ప్రాణానపమృత్యుం జగామ హ ॥ ౩౫ ॥
 పాణ్డవా ధర్మసంయుక్తాః కృష్ణే చ నిరతాః సదా ।
 తే కథం దుఃఖభోక్తారో హ్యాభవన్మునిసత్తమ ॥ ౩౬ ॥
 ద్రౌపదీ చ మహాభాగా కథం దుఃఖస్య భాగినీ ।
 వేదీమధ్యాచ్చ సజ్జాతా లక్ష్మ్యంశసమృభవా కిల ॥ ౩౭ ॥
 సభాయాం సా సమాసీతా రజోదోషసమన్వితా ।
 బాలా దుఃశాసనేనాథ కేశగ్రహణకర్కితా ॥ ౩౮ ॥
 పీడితా సిన్ధురాజ్ఞాథ వనమధ్యగతా సతీ ।

తదైవ కీచకేనాపి పీడితా రుదతీ భృశమ్ ॥ ౩౯ ॥

పుత్రాః పశ్చైవ తస్యాస్తు నిహతా ద్రోణినా గృహే ।
సుభద్రాయాః సుతో యుద్ధే బాల ఏవ నిపాతితః ॥ ౪౦ ॥

తథా చ దేవకీపుత్రా షట్ కంసేన నిషాదితాః ।
సమర్థేనాపి హరిణా దైవం న కృతమన్యథా । ౪౧ ॥

యాదవానాం తథా శాపః ప్రభాసే నిధనం పునః ।
కులక్షయస్తథా తీవ్రస్తత్పత్నీనాఞ్చ లుణ్ణనమ్ ॥ ౪౨ ॥

విష్టునా చేశ్వరేణాపి సాక్షాన్నారాయణేన చ ।
ఉగ్రసేనస్య సేవా వై దాసవత్పతతం కృతా ॥ ౪౩ ॥

సన్దేహోఽయం మహాభాగ తత్ర నారాయణే మునో ।
సర్వజస్తుసమానత్వం వ్యవహారే నిరన్తరమ్ ॥ ౪౪ ॥

హర్షశోకాదయో భావాః సర్వేషాం సదృశాః కథమ్ ।
ఈశ్వరస్య హరేర్జాతా కథమప్యన్యథా గతిః ॥ ౪౫ ॥

తస్మాద్విస్తరతో బ్రూహి కృష్ణస్య చరితం మహత్ ।
అలోకితేన హరిణా కృతం కర్మ మహీతలే ॥ ౪౬ ॥

హతా ఆయుఃక్షయే దైత్యాః క్లేశేన మహతా పునః ।
క్వైశ్వర్యశక్తిః ప్రథితా హరిణా మునిసత్తమ ॥ ౪౭ ॥

రుక్మిణీహరణే నూనం గృహీత్వాథ పలాయనమ్ ।
కృతం హి వాసుదేవేన చౌరవచ్ఛరితం తదా ॥ ౪౮ ॥

మథురామణ్ణలం త్వక్వైవ సమృద్ధం కులసమృతమ్ ।
జరాసన్ధభయాత్తేన ద్వారకాగమనం కృతమ్ ॥ ౪౯ ॥

తదా కేనాపి న జ్ఞాతో భగవాన్స్తారిశ్వరః ।
కింఞ్చత్ప్రబ్రూహి మే బ్రహ్మన్ కారణం ప్రజగోపనమ్ ॥ ౫౦ ॥

ఏతే చాన్యే చ బహవః సన్దేహో వాసవీసుత ।
నాశయాద్య మహాభాగ సర్వజ్ఞోఽసి ద్విజోత్తమ ॥ ౫౧ ॥

గోప్యస్తథైకః సన్దేహో హృదయాన్న నివర్తతే ।
పాఞ్చాల్వ్యాః పఞ్చభర్తృత్వం లోకే కిం న జగుప్సితమ్ ॥ ౫౨ ॥

సదాచారం ప్రమాణం హి ప్రవదన్తి మనీషిణః ।

పశుధర్మః కథం తైస్తు సమరైరపి సంశ్రితః ॥ ౫౩॥

భీష్మేణాపి కృతం కిం వా దేవరూపేణ భూతతే ।

గోకౌ తౌ సముత్పాద్య యత్తు వంశస్య రక్షణమ్ ॥ ౫౪॥

ధీగ్ధర్మనిర్ణయః కామం మునిభిః పరిదర్శితః ।

యేన కేనాప్యపాయేన పుత్రోత్పాదనలక్షణః ॥ ౫౫॥

ఇతి శ్రీమద్దేవీభాగవతే మహాపురాణేఽష్టాదశసాహస్ర్యాం సంహితాయాం చతుర్థస్కంధే
సురాజ్ఞానాం ప్రతి నారాయణవరదానం నామ సప్తదశోఽధ్యాయః ॥ ౪.౧౭॥

౪.౧౮ అష్టాదశోఽధ్యాయః । బ్రహ్మీణం ప్రతి విష్ణువాక్యమ్ ।

వ్యాస ఉవాచ ।

శృణు రాజన్పువక్ష్వామి కృష్ణస్య చరితం మహత్ ।

అవతారకారణం చైవ దేవ్యాశ్చరితమద్భుతమ్ ॥ ౧॥

ధర్మైకదా భరాక్రాంతా రుదతీ చాతికర్కితా ।

గోరూపధారిణీ దీనా భీతాగచ్ఛత్త్రివిష్టపమ్ ॥ ౨॥

పుష్టా శక్రేణ కిం తేఽద్య వర్తతే భయమిత్యథ ।

కేన వై పీడితాసి త్వం కిం తే దుఃఖం వసున్ధరే ॥ ౩॥

తచ్చుత్వేలా తదోవాచ శృణు దేవేశ మేఽఖిలమ్ ।

దుఃఖం పృచ్ఛసి యత్త్వం మే భారాక్రాంతోఽస్మి మానద ॥ ౪॥

జరాసన్ధో మహాపాపీ మాగధేషు పతిర్మమ ।

శిశుపాలస్తథా చైద్యః కాశిరాజః ప్రతాపవాన్ ॥ ౫॥

రుక్మీ చ బలవాన్కంసో నరకశ్చ మహాబలః ।

శాల్యః సౌభపతిః క్రూరః కేశీ ధేనుకవత్సకౌ ॥ ౬॥

సర్వే ధర్మవిహీనాశ్చ పరస్పరవిరోధినః ।

పాపాచారా మదోన్మత్తాః కాలరూపాశ్చ పార్థివాః ॥ ౭॥

తైరహం పీడితా శక్ర భారాక్రాంతాక్షమా విభో ।

కిం కరోమి క్వ గచ్ఛామి చింతా మే మహతీ స్థితా ॥ ౮॥

పీడితాహం వరాహేణ విష్ణునా ప్రభవిష్ణునా ।

శక్ర జానీహి హరిణా దుఃఖాద్దుఃఖతరం గతా ॥ ౯ ॥
 యతోఽహం దుష్టదైత్యేన కశ్యపస్యాత్మజేన వై ।
 హృతాహం హిరణ్యాక్షేణ మగ్నా తస్మిన్మహార్ణవే ॥ ౧౦ ॥
 తదా సూకరరూపేణ విష్ణునా నిహతోఽప్యసౌ ।
 ఉద్భృతాహం వరాహేణ స్థాపితా హి స్థిరా కృతా ॥ ౧౧ ॥
 నోచేద్రసాతలే స్వస్థా స్థితా స్యాం సుఖశాయినీ ।
 న కక్తస్య్యద్య దేవేశ భారం వోఢుం దురాత్మనామ్ ॥ ౧౨ ॥
 అగ్రే దుష్టః సమాయాతి హ్యష్టావింశస్తథా కలిః ।
 తదాహం పీడితా శక్ర గన్తాస్మ్యాశు రసాతలమ్ ॥ ౧౩ ॥
 తస్మాత్త్వం దేవదేవేశ దుఃఖరూపార్ణవస్య చ ।
 పారదో భవ భారం మే హర పాదౌ నమామి తే ॥ ౧౪ ॥
 ఇన్ద్ర ఉవాచ ।
 ఇతే కిం తే కరోమ్యద్య బ్రహ్మణం శరణం వ్రజ ।
 ఆహం తత్రాగమిష్యామి స తే దుఃఖం హరిష్యతి ॥ ౧౫ ॥
 తచ్చుర్చిత్వా త్వరితా పృథ్వీ బ్రహ్మలోకం గతా తదా ।
 శక్రోఽపి పృష్ఠతః ప్రాప్తః సర్వదేవపురఃసరః ॥ ౧౬ ॥
 సురభీమాగతాం తత్ర దృష్ట్వోవాచ ప్రజాపతిః ।
 మహిం జ్ఞాత్వా మహారాజ ధ్యానేన సముపస్థితామ్ ॥ ౧౭ ॥
 కస్మాద్దుదసి కల్యాణీ కిం తే దుఃఖం వదాధునా ।
 పీడితాసి చ కేన త్వం పాపాచారేణ భూర్వద ॥ ౧౮ ॥
 ధరోవాచ ।
 కలిరాయాతి దుష్టోఽయం బిభేషి తద్భయాదహమ్ ।
 పాపాచారాః ప్రజాస్తత్ర భవిష్యన్తి జగత్పతే ॥ ౧౯ ॥
 రాజానశ్చ దురాచారాః పరస్పరవిరోధినః ।
 చౌరకర్మరతాః సర్వే రాక్షసాః పూర్ణవైరిణః ॥ ౨౦ ॥
 తాన్వత్వా నృపతీన్భారం హర మేఽద్య పితామహా ।
 పీడితాస్మి మహారాజ సైన్యభారేణ భూభృతామ్ ॥ ౨౧ ॥
 బ్రహ్మోవాచ ।

నాహం శక్తస్తథా దేవి భారావతరణే తవ ।
 గచ్ఛామః సదనం విష్ణోర్దేవదేవస్య చక్రీణః ॥ ౨౨॥
 స తే భారాపనోదం వై కరిష్యతి జనార్దనః ।
 పూర్వం మయాపి తే కార్యం చిన్తితం సువిచార్య చ ॥ ౨౩॥
 తత్ర గచ్ఛ సురశ్రేష్ఠ యత్ర దేవో జనార్దనః ।
 వ్యాస ఉవాచ ।
 ఇత్యుక్త్వా వేదకర్తాసౌ పురస్కృత్య సురాంశ్చ గామ్ ॥ ౨౪॥
 జగామ విష్ణుసదనం హంసారూఢశ్చతుర్ముఖః ।
 తుష్టావ వేదవాక్యైశ్చ భక్తిప్రవణమానసః ॥ ౨౫॥
 బ్రహ్మోవాచ ।
 సహస్రశీర్షాస్త్యమసి సహస్రాక్షః సహస్రపాత్ ।
 త్వం వేదపురుషః పూర్వం దేవదేవః సనాతనః ॥ ౨౬॥
 భూతపూర్వం భవిష్యచ్చ వర్తమానం చ యద్విభో ।
 అమరత్వం త్వయా దత్తమస్మాకం చ రమాపతే ॥ ౨౭॥
 ఏతావాన్మహిమా తేఽస్తి కో న వేత్తి జగత్ప్రయే ।
 త్వం కర్తాప్యవితా హంతా త్వం సర్వగతిరీశ్వరః ॥ ౨౮॥
 వ్యాస ఉవాచ ।
 ఇతీడితః ప్రభుర్విష్ణుః ప్రసన్నో గరుడధ్వజః ।
 దర్శనశ్చ దదౌ తేభ్యో బ్రహ్మదిభ్యోఽమలాశయః ॥ ౨౯॥
 పప్రచ్ఛ స్వాగతం దేవాన్పుసన్నవదనో హరిః ।
 తతస్త్వాగమనే తేషాం కారణశ్చ సవిస్తరమ్ ॥ ౩౦॥
 తమువాచాబ్జజో నత్వా ధరాదుఃఖశ్చ సంస్మరన్ ।
 భారావతరణం విష్ణో కర్తవ్యం తే జనార్దన ॥ ౩౧॥
 భువి ధృత్వావతారం త్వం ద్వాపరాస్తే సమాగతే ।
 హత్వా దుష్టాన్సుపానుర్వాస్య హర భారం దయానిధే ॥ ౩౨॥
 విష్ణురువాచ ।
 నాహం స్వతస్త్ర ఏవాత్ర న బ్రహ్మ న శివస్తథా ।
 నేన్ద్రోఽగ్నిర్వ యమస్త్యష్టా న సూర్యో వరుణస్తథా ॥ ౩౩॥

యోగమాయావశే సర్వమిదం స్థావరజగ్గమమ్ ।
 బ్రహ్మాదిస్తమృపర్వస్తం గ్రథితం గుణసూత్రతః ॥ ౩౪॥
 యథా సా స్వేచ్ఛయా పూర్వం కర్తుమిచ్ఛతి సువ్రత ।
 తథా కరోతి సుహితా వయం సర్వేఽపి తద్వశాః ॥ ౩౫॥
 యద్యహం స్యాం స్వతస్త్రో వై చిన్తయన్తు ధియా కిల ।
 కుతోఽభవం మత్స్యవపుః కచ్చపో వా మహార్ణవే ॥ ౩౬॥
 తిర్యగ్గోనిషు కో భోగః కా కీర్తిః కిం సుఖం పునః ।
 కిం పుణ్యం కిం ఫలం తత్ర క్షుద్రయోనిగతస్య మే ॥ ౩౭॥
 కోలో వాథ నృసింహో వా వామనో వాభవం కుతః ।
 జమదగ్నిసుతః కస్మాత్సమృభవేయం పితామహ ॥ ౩౮॥
 నృశంసం వా కథం కర్మ కృతవానస్మి భూతలే ।
 క్షతజైస్తు ప్రాదాన్సర్వాన్పూర్వేయం కథం పునః ॥ ౩౯॥
 తత్కథం జమదగ్నేశ్చ పుత్రో భూత్వా ద్విజోత్తమః ।
 క్షత్రియాన్వతవానాజౌ నిర్దయో గర్భగానపి ॥ ౪౦॥
 రామో భూత్వాథ దేవేన్ద్ర ప్రావిశద్దణ్ణకం వనమ్ ।
 పదాతిశ్చీరవాసాశ్చ జటావల్కలవాన్పునః ॥ ౪౧॥
 అసహాయో హ్యపాథేయో భీషణే నిర్జనే వనే ।
 కుర్వన్నాఖేటకం తత్ర వ్యచరం విగతత్రపః ॥ ౪౨॥
 న జ్ఞాతవాన్పృగం హైమం మాయయా పిహితస్తదా ।
 ఉటజే జానకీం త్యక్త్వా నిర్గతస్తత్పదానుగః ॥ ౪౩॥
 లక్ష్మణోఽపి చ తాం త్యక్త్వా నిర్గతో మత్పదానుగః ।
 వారితోఽపి మయాత్యర్థం మోహితః ప్రాకృత్తైర్గుణైః ॥ ౪౪॥
 భిక్షురూపం తతః కృత్వా రావణః కపటాకృతిః ।
 జహర తరసా రక్షో జానకీం శోకకర్పితామ్ ॥ ౪౫॥
 దుఃఖారేన మయా తత్ర రుదితఞ్చ వనే వనే ।
 సుగ్రీవేణ చ మిత్రత్వం కృతం కార్యవశాన్మయా ॥ ౪౬॥
 అన్యాయేన హతో వాలీ శాపాఽప్రైవ నివారితః ।
 సహాయాన్వానరాన్ కృత్వా లజ్జాయాం చలితః పునః ॥ ౪౭॥

బద్ధోఽహం నాగపాశైశ్చ లక్ష్మణశ్చ మమానుజః ।
 విసంజ్ఞౌ పతితౌ దృష్ట్వా వానరా విస్మయం గతాః ॥ ౪౮॥
 గరుడేన తదాఽఽగత్య మోచితౌ భ్రాతరో కిల ।
 చింతా మే మహతీ జాతా దైవం కిం వా కరిష్యతి ॥ ౪౯॥
 హృతం రాజ్యం వనే వాసో మృతస్తాతః ప్రియా హృతా ।
 యుద్ధం కష్టం దదాత్యేవమగ్రే కిం వా కరిష్యతి ॥ ౫౦॥
 ప్రథమం తు మహద్దుఃఖమరాజ్యస్య వనాశ్రయమ్ ।
 రాజపుత్ర్యాన్వితస్యైవ ధనహీనస్య మే సురాః ॥ ౫౧॥
 వరాటికాపి పిత్రా మే న దత్తా వననిర్గమే ।
 పదాతిరసహాయోఽహం ధనహీనశ్చ నిర్గతః ॥ ౫౨॥
 చతుర్దశైవ వర్షాణి నీతాని చ తదా మయా ।
 ఙ్గాత్రం ధర్మం పరిత్యజ్య వ్యాధవృత్త్యా మహావనే ॥ ౫౩॥
 దైవాద్యుద్ధే జయః ప్రాప్తో నిహతోఽసౌ మహాసురః ।
 ఆనీతా చ పునః సీతా ప్రాప్తాయోధ్యా మయా తథా ॥ ౫౪॥
 వర్షాణి కతిచిత్తత్ర సుఖం సంసారసమ్భవమ్ ।
 ప్రాప్తం రాజ్యఞ్చ సమ్పూర్ణం కోసలానధిష్ఠితా ॥ ౫౫॥
 పురైవం వర్తమానేన ప్రాప్తరాజ్యేన వై తదా ।
 లోకాపవాదభీతేన త్యక్తా సీతా వనే మయా ॥ ౫౬॥
 కాంతావిరహజం దుఃఖం పునః ప్రాప్తం దురాసదమ్ ।
 పాతాలం సా గతా పశ్చార్ధరాం భిత్త్వా ధరాత్మజా ॥ ౫౭॥
 ఏవం రామావతారేఽపి దుఃఖం ప్రాప్తం నిరస్తరమ్ ।
 పరతన్త్రేణ మే నూనం స్వతన్త్రః కో భవేత్తదా ॥ ౫౮॥
 పశ్చాత్కాలవశాత్ప్రాప్తః స్వర్గో మే భ్రాతృభిః సహ ।
 పరతన్త్రస్య కా వార్తా వక్తవ్యా విబుధేన వై ॥ ౫౯॥
 పరతన్త్రోఽత్యుహం నూనం పద్మయోనే నిశామయ ।
 తథా త్వమపి రుద్రశ్చ సర్వే చాన్యే సురోత్తమాః ॥ ౬౦॥
 ఇతి శ్రీమద్దేవీభాగవతే మహాపురాణేఽష్టాదశసాహస్ర్యాం సంహితాయాం

చతుర్థస్కంధే బ్రహ్మీణం ప్రతి విష్ణువాక్యం నామాష్టాదశోఽధ్యాయః ॥ ౪.౧౮ ॥

౪.౧౯ ఏకోనవింశోఽధ్యాయః । దేవాన్ ప్రతి దేవీవాక్యవర్ణనమ్ ।

వ్యాస ఉవాచ ।

ఇత్యుక్తా భగవాన్విష్ణుః పునరాహ ప్రజాపతిమ్ ।

యన్మాయామోహితః సర్వస్తత్త్వం జానాతి నో జనః ॥ ౧ ॥

వయం మాయావృతాః కామం న స్మరామో జగద్గురుమ్ ।

పరమం పురుషం శాంతం సచ్చిదానందమవ్యయమ్ ॥ ౨ ॥

అహం విష్ణురహం బ్రహ్మీ శివోఽహమితి మోహితాః ।

న జానీమో వయం ధాతః పరం వస్తు సనాతనమ్ ॥ ౩ ॥

యన్మాయామోహితశ్చాహం సదా వర్తే పరాత్మనః ।

పరవన్దారుపాఞ్చాలీ మాయికస్య యథా వశే ॥ ౪ ॥

భవతాపి తథా దృష్టా విభూతిస్తస్య చాద్భుతా ।

కల్పాదౌ భవయుక్తేన మయాపి చ సుధార్ణవే ॥ ౫ ॥

మణిద్వీపేఽథ మన్దారవిటపే రాసమణ్ణలే ।

సమాజే తత్ర సా దృష్టా శ్రుతా న వచసాపి చ ॥ ౬ ॥

తస్మాత్తాం పరమాం శక్తిం స్మరన్త్యద్య సురాః శివామ్ ।

సర్వకామప్రదాం మాయామాద్యాం శక్తిం పరాత్మనః ॥ ౭ ॥

వ్యాస ఉవాచ ।

ఇత్యుక్తా హరిణా దేవా బ్రహ్మీద్యా భువనేశ్వరీమ్ ।

సస్మరరుర్మనసా దేవీం యోగమాయాం సనాతనీమ్ ॥ ౮ ॥

స్మృతమాత్రా తదా దేవీ ప్రత్యక్షం దర్శనం దదౌ ।

పాశాఙ్కుశవరాభీతిధరా దేవీ జపారుణా ।

దృష్ట్వా ప్రమదితా దేవాస్తుష్టువుస్తాం సుదర్శనామ్ ॥ ౯ ॥

దేవా ఉచుః ।

ఊర్జనాభాద్యథా తన్తుర్విస్ఫులిఙ్గా విభావసోః ।

తథా జగద్యదేతస్యా నిర్గతం తాం నతా వయమ్ ॥ ౧౦ ॥

యన్మాయాశక్తీసంక్లృప్తం జగత్సర్వం చరాచరమ్ ।

తాం చితం భువనాధీశాం స్మరామః కరుణార్ణవామ్ ॥ ౧౧॥

యదజ్ఞానాదభవోత్పత్తిర్యజ్ఞానాదభవనాశనమ్ ।

సంవిద్రాపాం చ తాం దేవీం స్మరామః సా ప్రచోదయాత్ ॥ ౧౨॥

మహాలక్ష్మ్యే చ విద్యుహే సర్వశక్త్యై చ ధీమహి ।

తన్నో దేవీ ప్రచోదయాత్ ॥ ౧౩॥

మాతర్నతాః స్మ భువనార్తిహరే ప్రసీద

శన్తో విధేహి కురు కార్యమిదం దయార్ద్రే ।

భారం హరస్వ వినిహత్య సురారివర్గం

మహ్యో మహేశ్వరి సతాం కురు శం భవాని ॥ ౧౪॥

యద్యమ్బుజాక్షి దయసే న సురాస్కదాచిత్

కిం తే క్షమా రణముఖేఽసిశరైః ప్రహర్తుమ్ ।

ఏతత్త్వయైవ గదితం నను యక్షరూపం

ధృత్వా తృణం దహ హుతాశ పదాభిలాషైః ॥ ౧౫॥

కంసః కుజోఽథ యవనేన్ద్రసుతశ్చ కేశీ

బార్హద్రథో బకబకీఖరశాల్యముఖ్యాః ।

యేఽన్యే తథా నృపతయో భువి సన్తి తాంస్త్వం

హత్వా హరస్వ జగతో భరమాశు మాతః ॥ ౧౬॥

యే విష్ణునా న నిహతాః కిల శక్కరేణ

యే వా విగృహ్య జలజాక్షి పురన్దరేణ ।

తే తే ముఖం సుఖకరం సుసమీక్షమాణాః

సఖ్యే శరైర్వినిహతా నిజలీలయా తే ॥ ౧౭॥

శక్తిం వినా హరిహరప్రముఖాః సురాశ్చ ॥

నైవేశ్వరా విచలితుం తవ దేవదేవి ।

కిం ధారణావిరహితః ప్రభురప్యనన్తో

ధర్తుం ధరాఞ్చ రజనీశకలావతంసే ॥ ౧౮॥

ఇన్ద్ర ఉవాచ ।

వాచా వినా విధిరలం భవతీహ విశ్వం

కర్తుం హరిః కిము రమారహితోఽథ పాతుమ్ ।

సంహర్తుమీశ ఉమయోఽఙ్గిత ఈశ్వరః కిం

తే తాభిరేవ సహితాః ప్రభవః ప్రజేశాః ॥ ౧౯ ॥

విష్ణురువాచ ।

కర్తుం ప్రభుర్న ద్రుహిణో న కదాచనాహం

నాపీశ్వరస్తవ కలారహితస్త్రిలోక్యాః ।

కర్తుం ప్రభుత్వమనఘేత్ర తథా విహర్తుం

త్వం వై సమస్తవిభవేశ్వరి భాసి నూనమ్ ॥ ౨౦ ॥

వ్యాస ఉవాచ ।

ఏవం స్తుతా తదా దేవీ తానాహ విబుధేశ్వరాన్ ।

కిం తత్కార్యం వదన్త్యద్య కరోమి విగతజ్వరాః ॥ ౨౧ ॥

అసాధ్యమపి లోకేఽస్మింస్తత్కరోమి సురేప్పితమ్ ।

శంసన్తు భవతాం దుఃఖం ధరాయాశ్చ సురోత్తమాః ॥ ౨౨ ॥

దేవా ఊచుః ।

వసుధేయం భరాక్రాన్తా సమ్ప్రాప్తా విబుధాన్పుతి ।

రుదతీ వేపమానా చ పీడితా దుష్టభూభుజైః ॥ ౨౩ ॥

భారాపహరణం చాస్యాః కర్తవ్యం భువనేశ్వరి ।

దేవానామిష్ఠిత కార్యమేతదేవాధునా శివే ॥ ౨౪ ॥

ఘాతితన్తు పురా మాతన్వయా మహిషరూపభృత్ ।

దానవోఽతిబలాక్రాన్తస్తతసహాయాశ్చ కోటిశః ॥ ౨౫ ॥

తథా శుమ్భో నిశుమ్భశ్చ రక్తబీజస్తథాపరః ।

చణ్డముణ్డౌ మహావీర్యౌ తదైవ ధూమ్రలోచనః ॥ ౨౬ ॥

దుర్ముఖో దుఃసహజైవ కరాలశ్చాప్తి వీర్యవాన్ ।

అన్యే చ బహవః క్రూరాన్వయైవ చ నిపాతితాః ॥ ౨౭ ॥

తదైవ చ సురారీంశ్చ జహి సర్వాన్మహీశ్వరాన్ ।

(భారం హర ధరాయాశ్చ దుర్ధరం దుష్టభూభుజాం ।) ॥

వ్యాస ఉవాచ ।

ఇత్యుక్తా సా తదా దేవీ దేవానాహామ్భికా శివా ॥ ౨౮ ॥

సమ్ప్రహస్యాసితాపాక్లీ మేఘగమ్భిరయా గిరా ।

శ్రీదేవ్యువాచ ।

మయేదం చిన్తితం పూర్వమంశావతరణం సురాః ॥ ౨౯ ॥

భారావతరణం చైవ యథా స్యాద్దుష్టభూభుజామ్ ।
మయా సర్వే నిహన్తవ్యా దైత్యేశా యే మహీభుజః ॥ ౩౦ ॥

మాగధాద్యా మహాభాగాః స్వశక్త్యా మన్దతేజసః ।
భవద్భిరపి వైరైరంశైరవతీర్య ధరాతలే ॥ ౩౧ ॥

మచ్ఛక్తియుక్తైః కర్తవ్యం భారావతరణం సురాః ।
కశ్యపో భార్యయా సార్ధం దివిజానాం ప్రజాపతిః ॥ ౩౨ ॥

యాదవానాం కులే పూర్వం భవితాఽఽనకదుస్థుభిః ।
తథైవ భృగుశాపాద్వై భగవాన్విష్ణురవ్యయః ॥ ౩౩ ॥

అంశేన భవితా తత్ర వసుదేవసుతో హరిః ।
తదాహం ప్రభవిష్యామి యశోదాయాం చ గోకులే ॥ ౩౪ ॥

కార్యం సర్వం కరిష్యామి సురాణాం సురసత్తమాః ।
కారాగారే గతం విష్ణుం ప్రాపయిష్యామి గోకులే ॥ ౩౫ ॥

శేషం చ దేవకీగర్భాత్ప్రాపయిష్యామి రోహిణీమ్ ।
మచ్ఛక్తిోపచితౌ తౌ చ కర్తారౌ దుష్టసంజయమ్ ॥ ౩౬ ॥

దుష్టానాం భూభుజాం కామం ద్వాపరాన్తే సునిశ్చితమ్ ।
ఇన్ద్రాంశోఽప్యర్జునః సాక్షాత్కరిష్యతి బలక్షయమ్ ॥ ౩౭ ॥

ధర్మాంశోఽపి మహారాజో భవిష్యతి యుధిష్ఠిరః ।
వాయ్వాంశో భీమసేనశ్చాశ్విన్యంశౌ చ యమావపి ॥ ౩౮ ॥

వసారంశోఽథ గాఙ్గేయః కరిష్యతి బలక్షయమ్ ।
వ్రజన్తు చ భవన్తోఽద్య ధరా భవతు సుస్థిరా ॥ ౩౯ ॥

భారావతరణం నూనం కరిష్యామి సురోత్తమాః ।
కృత్వా నిమిత్తమాత్రాన్స్తాన్స్వశక్త్యాహం న సంశయః ॥ ౪౦ ॥

కురుక్షేత్రే కరిష్యామి క్షత్రియాణాం చ సజ్జయమ్ ।
అసూయేర్ష్యా మతిస్తుష్టా మమతాభిమతా స్పృహో ॥ ౪౧ ॥

జిగీషా మదనో మోహో దోషైర్నక్ష్యన్తి యాదవాః ।
బ్రాహ్మణస్య చ శాపేన వంశనాశో భవిష్యతి ॥ ౪౨ ॥

భగవానపి శాపేన త్యక్త్యత్యేతత్కలేవరమ్ ।
 భవంతోఽపి నిజాజ్ఞైశ్చ సహాయాః శార్థధన్వనః ॥ ౪౩॥
 ప్రభవన్తు సనారీకా మథురాయాం చ గోకులే ।
 వ్యాస ఉవాచ ।
 ఇత్యుక్తాన్తర్దధే దేవీ యోగమాయా పరాత్మనః ॥ ౪౪॥
 సధరా వై సురాః సర్వే జగ్ముః స్వాన్యాలయాని చ ।
 ధరాపి సుస్థిరా జాతా తస్యా వాక్యేన తోషితా ॥ ౪౫॥
 ఓషధీవీరుధోపేతా బభూవ జనమేజయ ।
 ప్రజాశ్చ సుఖినో జాతా ద్విజాశ్చాపుర్మహోదయమ్ ।
 సన్తుష్టా మునయః సర్వే బభూబుర్ధర్మతత్పరాః ॥ ౪౬॥
 ఇతి శ్రీమద్దేవీభాగవతే మహాపురాణేఽష్టాదశసాహస్రాయాం సంహితాయాం
 చతుర్థస్కంధే దేవాన్ ప్రతి దేవీవాక్యవర్ణనం నామకోనవింశోఽధ్యాయః ॥ ౪.౧౯॥

౪.౨౦ వింశోఽధ్యాయః । కృష్ణావతారకథోపక్రమవర్ణనమ్ ।

వ్యాస ఉవాచ ।
 శృణు భారత వక్ష్యామి భారావతరణం తథా ।
 కురుక్షేత్రే ప్రభాసే చ క్షపితం యోగమాయయా ॥ ౧॥
 యదువంశే సముత్పత్తిర్విష్ణోరమితతేజసః ।
 భృగుశాపప్రతాపేన మహామాయాబలేన చ ॥ ౨॥
 క్షితిభారసముత్తారనిమిత్తమితి మే మతిః ।
 మాయయా విహితో యోగో విష్ణోర్జన్మ ధరాతలే ॥ ౩॥
 కిం చిత్తం నృప దేవీ సా బ్రహ్మవిష్ణుసురానపి ।
 నర్తయత్యనిశం మాయా త్రిగుణానపరాన్కిము ॥ ౪॥
 గర్భసాసోద్భవం దుఃఖం విణ్మాత్రస్నాయుసంయుతమ్ ।
 విష్ణోరాపాదితం సమ్యగ్యయా విగతలీలయా ॥ ౫॥
 పురా రామావతారేఽపి నిర్జరా వానరాః కృతాః ।
 విదితం తే యథా విష్ణుర్దుఃఖపాశేన మోహితః ॥ ౬॥
 ఆహం మమేతి పాశేన సుదృఢేన నరాధిప ।

యోగినో ముక్తసంకాశ్చ భుక్తికామా ముముక్షవః ॥ ౭॥
 తామేవ సముపాసన్నే దేవీం విశ్వేశ్వరీం శివామ్ ।
 యదభక్తిలేశలేశాంశలేశలేశలవాంశకమ్ ॥ ౮॥
 లభ్యా ముక్తో భవేజ్జన్తుస్తాం న సేవేత కో జనః ।
 భువనేశీత్యేవ వక్త్రే దదాతి భువనత్రయమ్ ॥ ౯॥
 మాం పాహిత్యస్య వచసో దేయాభావాదృణాన్వితా ।
 విద్యావిద్యేతి తస్యా ద్వే రూపే జానీహి పార్థివ ॥ ౧౦॥
 విద్యయా ముచ్యతే జన్తుర్భుధ్యతేఽవిద్యయా పునః ।
 బ్రహ్మ విష్ణుశ్చ రుద్రశ్చ సర్వే తస్యా వశానుగాః ॥ ౧౧॥
 అవతారాః సర్వ ఏవ యన్త్రితా ఇవ దామభిః ।
 కదాచిచ్ఛ సుఖం భుక్త్యై వైకుణ్ఠే క్షీరసాగరే ॥ ౧౨॥
 కదాచిత్కురుతే యుద్ధం దానవైర్బలవత్తరైః ।
 హరిః కదాచిద్యజ్ఞాన్వై వితతాన్పుకరోతి చ ॥ ౧౩॥
 కదాచిచ్ఛ తపస్త్వినం తీర్థే చరతి సువ్రత ।
 కదాచిచ్ఛయనే శేతే యోగనిద్రాముపాశ్రితః ॥ ౧౪॥
 న స్వతన్త్రః కదాచిచ్ఛ భగవాన్మధుసూదనః ।
 తథా బ్రహ్మ తథా రుద్రస్తథేన్ద్రో వరుణో యమః ॥ ౧౫॥
 కుబేరోఽగ్నీ రవీన్దూ చ తథాన్యే సురసత్తమాః ।
 మునయః సనకాద్యాశ్చ వసిష్ఠాద్యాస్తథాపరే ॥ ౧౬॥
 సర్వేఽమ్బావశగా నిత్యం పాశ్చాలీవ నరస్య చ ।
 నసి ప్రోతా యథా గావో విచరన్తి వశానుగాః ॥ ౧౭॥
 తథైవ దేవతాః సర్వాః కాలపాశనియన్త్రితాః ।
 హర్షశోకాదయో భావా నిద్రాతన్ద్రాలసాదయః ॥ ౧౮॥
 సర్వేషాం సర్వదా రాజన్యేహినాం దేహాసంశ్రితాః ।
 అమరా నిర్జరాః ప్రోక్తా దేవాశ్చ గ్రన్థకారకైః ॥ ౧౯॥
 అభిధానతశ్చార్థతో న తే నూనం తాదృశాః క్వచిత్ ।
 ఉత్పత్తిస్థితినాశాఖ్యా భావా యేషాం నిరన్తరమ్ ॥ ౨౦॥

అమరాస్తే కథం వాచ్యా నిర్జరాశ్చ కథం పునః ।
 కథం దుఃఖాభిభూతా వా జాయస్తే విబుధోత్తమాః ॥ ౨౧॥
 కథం దేవాశ్చ వక్తవ్యా వ్యసనే క్రీడనం కథమ్ ।
 క్షణాదుత్పత్తినాశశ్చ దృశ్యతేఽస్మిన్న సంశయః ॥ ౨౨॥
 జలజానాం చ కీటానాం మశకానాం తథా పునః ।
 ఉపమా న కథం చైషామాయుషోఽనే మరాః స్మృతాః ॥ ౨౩॥
 తతో వర్షాయుషశ్చాపి శతవర్షాయుషస్తథా ।
 మనుష్యా హ్యమరా దేవాస్తస్మాద్ బ్రహ్మోపరః స్మృతః ॥ ౨౪॥
 రుద్రస్తథా తథా విష్ణుః క్రమశశ్చ భవన్తి హి ।
 నశ్యన్తి క్రమశ్చైవ వర్ధన్తి చోత్తరోత్తరమ్ ॥ ౨౫॥
 నూనం దేహవతో నాశో మృతస్యోత్పత్తిరేవ చ ।
 చక్రవద్ భ్రమణం రాజన్ సర్వేషాం నాత్ర సంశయః ॥ ౨౬॥
 మోహజాలావృతో జన్తుర్ముచ్యతే న కదాచన ।
 మాయాయాం విద్యమానాయాం మోహజాలం న నశ్యతి ॥ ౨౭॥
 ఉత్పిత్సుకాల ఉత్పత్తిః సర్వేషాం నృప జాయతే ।
 తథైవ నాశః కల్పాన్తే బ్రహ్మాదీనాం యథాక్రమమ్ ॥ ౨౮॥
 నిమిత్తం యస్తు యన్నాశే స ఘాతయతి తం నృప ।
 నాన్యథా తద్భవేన్నూనం విధినా నిర్మితం తు యత్ ॥ ౨౯॥
 జన్మమృత్యుజరావ్యాధిదుఃఖం వా సుఖమేవ వా ।
 తత్తథైవ భవేత్కామం నాన్యథేహ వినిర్ణయః ॥ ౩౦॥
 సర్వేషాం సుఖదౌ దేవౌ ప్రత్యక్షౌ శశిభాస్కరో ।
 న నశ్యతి తయోః పీడా క్యచిత్తద్విరిసమ్భవా ॥ ౩౧॥
 భాస్కరస్య సుతో మన్దః క్షయా చన్ద్రః కలజ్కవాన్ ।
 పశ్య రాజన్ విధేః సూత్రం దుర్వారం మహతామపి ॥ ౩౨॥
 వేదకర్తా జగత్సృష్టా బుద్ధిదస్తు చతుర్ముఖః ।
 సోఽపి విక్లవతాం ప్రాప్తో దృష్ట్వా పుత్రీం సరస్వతీమ్ ॥ ౩౩॥
 శివస్యాపి మృతా భార్యా సతీ దర్శ్యా కలేవరమ్ ।
 సోఽభవద్దుఃఖసన్తప్తః కామార్తశ్చ జనార్తిహో ॥ ౩౪॥

కామాగ్నిదగ్ధదేహస్తు కాలిన్ద్యాం పతితః శివః ।
 సాపి శ్యామజలా జాతా తన్నిదాఘవశాన్స్పృప ॥ ౩౫ ॥
 కామార్తో రమమాణస్తు నగ్నః సోఽపి భృగోర్వనమ్ ।
 గతః ప్రాప్తోఽథ భృగుణా శప్తః కామాతురో భృశమ్ ॥ ౩౬ ॥
 పతత్స్వద్వైవ తే లిక్ఖం నిర్లజ్జేతి భృశం కిల ।
 పపౌ చామృతవాపీఞ్చ దానవైర్నిర్మితాం ముదే ॥ ౩౭ ॥
 ఇన్ద్రోఽపి చ వృషో భూత్వా వాహనత్వం గతః క్షితౌ ।
 ఆద్యస్య సర్వలోకస్య విష్ణోరేవ వివేకినః ॥ ౩౮ ॥
 సర్వజ్ఞత్వం గతం కుత్ర ప్రభుశక్తిః కుతో గతా ।
 యద్ధేమమృగవిజ్ఞానం న జ్ఞాతం హరిణా కిల ॥ ౩౯ ॥
 రాజన్ మాయాబలం పశ్య రామో హి కామమోహితః ।
 రామో విరహాసన్తప్తో రురోద భృశమాతురః ॥ ౪౦ ॥
 యోఽప్యచ్ఛత్పాదపాన్మాథః క్వ గతా జనకాత్మజా ।
 భక్షితా వా హృతా కేన రుదన్నుచ్ఛతరం తతః ॥ ౪౧ ॥
 లక్ష్మణాహం మరిష్యామి కాన్తావిరహదుఃఖితః ।
 త్వం చాపి మమ దుఃఖేన మరిష్యసి వనేఽనుజ ॥ ౪౨ ॥
 ఆవయోర్మరణం జ్ఞాత్వా మాతా మమ మరిష్యతి ।
 శత్రుఘ్నోఽప్యతిదుఃఖార్తః కథం జీవితమర్హతి ॥ ౪౩ ॥
 సుమిత్రా జీవితం జహ్యోత్పుత్రవ్యసనకర్కితా ।
 పూర్ణకామాథ కైకేయీ భవేత్పుత్రసమన్వితా ॥ ౪౪ ॥
 హా సీతే క్వ గతాసి త్వం మాం విహాయ స్మరాతురా ।
 ఏహ్యోహి మృగశావాక్షి మాం జీవయ కృశోదరి ॥ ౪౫ ॥
 కిం కరోమి క్వ గచ్ఛామి త్వదధీనఞ్చ జీవితమ్ ।
 సమాశ్వాసయ దీనం మాం ప్రియం జనకనన్దిని ॥ ౪౬ ॥
 ఏవం విలపతా తేన రామేణామితతేజసా ।
 వనే వనే చ భ్రమతా నేక్షితా జనకాత్మజా ॥ ౪౭ ॥
 శరణ్యః సర్వలోకానాం రామః కమలలోచనః ।

శరణం వానరాణాం స గతో మాయావిమోహితః ॥ ౪౮ ॥

సహాయాన్వానరాన్కృత్వా బబంధ వరుణాలయమ్ ।
జఘాన రావణం వీరం కుమ్భకర్ణం మహోదరమ్ ॥ ౪౯ ॥

ఆనీయ చ తతః సీతాం రామో దివ్యమకారయత్ ।
సర్వజ్ఞోఽపి హృతాం మత్వా రావణేన దురాత్మనా ॥ ౫౦ ॥

కిం బ్రవీమి మహారాజ యోగమాయాబలం మహత్ ।
యయా విశ్వమిదం సర్వం భ్రామితం భ్రమతే కిల ॥ ౫౧ ॥

ఏవం నానావతారేఽత్ర విష్ణుః శాపవశం గతః ।
కరోతి వివిధాశ్చేష్టా దైవాధీనః సదైవ హి ॥ ౫౨ ॥

తవాహం కథయిష్యామి కృష్ణస్యాపి విచేష్టితమ్ ।
ప్రభవం మానుషే లోకే దేవకార్యార్థసిద్ధయే ॥ ౫౩ ॥

కాలిన్దీపులినే రమ్యే హ్యసీన్మధువనం పురా ।
లవణో మధుపుత్రస్తు తత్రాసీద్దానవో బలీ ॥ ౫౪ ॥

ద్విజానాం దుఃఖదః పాపో వరదానేన గర్వితః ।
నిహతోఽసౌ మహాభాగ లక్ష్మణస్యానుజేన వై ॥ ౫౫ ॥

శత్రుఘ్నీనాథ సక్రామే తం నిహత్య మదోక్తృటమ్ ।
వాసితా మధురా నామ పురీ పరమశోభనా ॥ ౫౬ ॥

స తత్ర పుష్కరాక్షౌ ద్వౌ పుత్రౌ శత్రునిఘాదనః ।
నివేశ్య రాజ్యే మతిమాన్కాలే ప్రాప్తే దివం గతః ॥ ౫౭ ॥

సూర్యవంశక్షయే తాం తు యాదవాః ప్రతిపేదిరే ।
మధురాం ముక్తిదా రాజన్ యయాతితనయః పురా ॥ ౫౮ ॥

శ్ఞేనాభిధః శ్వస్త్రత్రాభూన్మే దినీపతిః ।
మాధురాచూఛరసేనాంశ్చ బుభుజే విషయాన్నృప ॥ ౫౯ ॥

తత్రోత్పన్నః కశ్యపాంశః శాపాచ్చ వరుణస్య వై ।
వసుదేవోఽతివిఖ్యాతః శూరసేనసుతస్తదా ॥ ౬౦ ॥

వైశ్యవృత్తిరతః సోఽభూన్మృతే పితరి మాధవః ।
ఉగ్రసేనో బభూవాథ కంసస్తస్యాత్మజో మహాన్ ॥ ౬౧ ॥

అదితిర్దేవకీ జాతా దేవకస్య సుతా తదా ।
 శాపాద్వై వరుణస్యాథ కశ్యపానుగతా కిల ॥ ౬౨॥
 దత్తా సా వసుదేవాయ దేవకేన మహాత్మనా ।
 వివాహే రచితే తత్ర వాగభూద్ గగనే తదా ॥ ౬౩॥
 కంస కంస మహాభాగ దేవకీగర్భసమ్భవః ।
 అష్టమస్తు సుతః శ్రీమాంస్తవ హంతా భవిష్యతి ॥ ౬౪॥
 తచ్చుత్వా వచనం కంసో విస్మితోఽభూన్మహాబలః ।
 దేవవాచం తు తాం మత్వా సత్యాం చింతామవాప సః ॥ ౬౫॥
 కిం కరోమీతి సఞ్చిన్త్య విమర్శమకరోత్తదా ।
 నిహత్యైనాం న మే మృత్యుర్భవేదద్యైవ సత్వరమ్ ॥ ౬౬॥
 ఉపాయో నాన్యథా చాస్మిన్కార్యే మృత్యుభయావహే ।
 ఇయం పితృష్యసా పూజ్యా కథం హస్తీత్యచిన్తయత్ ॥ ౬౭॥
 పునర్వివారయామాస మరణం మేఽస్త్యహో స్వసా ।
 పాపేనాపి ప్రకర్తవ్యా దేహరక్షా విపశ్చితా ॥ ౬౮॥
 ప్రాయశ్చిత్తేన పాపస్య శుద్ధిర్భవతి సర్వదా ।
 ప్రాణరక్షా ప్రకర్తవ్యా బుధైరప్యేనసా తథా ॥ ౬౯॥
 విచిన్త్య మనసా కంసః ఖడ్గమాదాయ సత్వరః ।
 జగ్రాహ తాం వరారోహం కేశేష్వాకృష్య పాపకృత్ ॥ ౭౦॥
 కోశాత్ఖడ్గముపాకృష్య హన్తుకామో దురాశయః ।
 పశ్యతాం సర్వలోకానాం నవోథాం తాం చకర్ష హ ॥ ౭౧॥
 హన్యమానాఞ్చ తాం దృష్ట్వా హోహాకారో మహానభూత్ ।
 వసుదేవానుగా వీరా యుద్ధాయోద్యతకూర్మకాః ॥ ౭౨॥
 ముఞ్చ ముఞ్చోతి ప్రోచుస్తం తే తదాద్భుతసాహసాః ।
 కృపయా మోచయామాసుర్దేవకీం దేవమాతరమ్ ॥ ౭౩॥
 తద్యుద్ధమభవద్ ఘోరం వీరాణాఞ్చ పరస్పరమ్ ।
 వసుదేవసహాయానాం కంసేన చ మహాత్మనా ॥ ౭౪॥
 వర్తమానే తథా యుద్ధే దారుణే లోమహర్షణే ।

కంసం నివారయామాసుర్వృధ్ధా యే యదుసత్తమాః ॥ ౭౫॥

పితృష్యసేయం తే వీర పూజనీయా చ బాలిశా ।

న హస్తవ్యా త్వయా వీర వివాహోత్సవసంజమే ॥ ౭౬॥

స్త్రీహత్యా దుఃసహా వీర కీర్తిఘ్ని పాపకృత్తమా ।

భూతభాషితమాశ్రేణ న కర్తవ్యా విజానతా ॥ ౭౭॥

అన్తర్హితేన కేనాపి శత్రుణా తవ చాస్య వా ।

ఉదితేతి కుతో న స్యాద్వాగనర్థకరీ విభో ॥ ౭౮॥

యశస్వై విఘాతాయ వసుదేవగృహస్య చ ।

అరిణా రచితా వాణీ గుణమాయావిదా నృప ॥ ౭౯॥

బిభేషి వీరస్త్వం భూత్వా భూతభాషితభాషయా ।

యశోమూలవిఘాతార్థముపాయస్త్వరిణా కృతః ॥ ౮౦॥

పితృష్యసా న హస్తవ్యా వివాహసమయే పునః ।

భవితవ్యం మహారాజ భవేచ్ఛ కథమన్యథా ॥ ౮౧॥

ఏవం తైర్బృధ్యమానోఽసౌ నివృత్తో నాభవద్యదా ।

తదా తం వసుదేవోఽపి నీతిజ్ఞః ప్రత్యభాషత ॥ ౮౨॥

కంస సత్యం బ్రవీమ్యద్య సత్యాధారం జగత్త్రయమ్ ।

దాస్యామి దేవకీపుత్రానుత్పన్నాన్స్తవ సర్వశః ॥ ౮౩॥

జాతం జాతం సుతం తుభ్యం న దాస్యామి యది ప్రభో ।

కుమ్భిపాకే తదా ఘోరే పతన్తు మమ పూర్వజాః ॥ ౮౪॥

శ్రుత్వాథ వచనం సత్యం పౌరవా యే పురఃస్థితాః ।

ఊచుస్తే త్వరితాః కంసం సాధు సాధు పునః పునః ॥ ౮౫॥

న మిథ్యా భాషతే క్వాపి వసుదేవో మహామనాః ।

కేశం ముఞ్చ మహాభాగ స్త్రీహత్యా పాతకం తథా ॥ ౮౬॥

వ్యాస ఉవాచ ।

ఏవం ప్రబోధితః కంసో యదువృద్ధైర్మహాత్మభిః ।

క్రోధం త్యక్త్వా స్థితస్తత్ర సత్యవాక్యానుమోదితః ॥ ౮౭॥

తతో దున్దుభయో నేదుర్వాదిత్రాణి చ సస్వనుః ।

జయశబ్దస్తు సర్వేషాముత్పన్నస్తత్ర సంసది ॥ ౮౮ ॥

ప్రసాద్య కంసం ప్రతిమోచ్య దేవకీం

మహాయశాః శూరసుతస్తదాసీమ్ ।

జగామ గేహం స్వజనానువృత్తో

నవోఢయా వీతభయస్తరస్వీ ॥ ౮౯ ॥

ఇతి శ్రీమద్దేవీభాగవతే మహాపురాణేఽష్టాదశసాహస్ర్యాం సంహితాయాం

చతుర్థస్కంధే కృష్ణావతారకథోపక్రమవర్ణనం నామ వింశోఽధ్యాయః ॥ ౪.౨౦ ॥

౪.౨౦ ఏకవింశోఽధ్యాయః । కంసేన దేవకీప్రథమపుత్రవధవర్ణనమ్ ।

వ్యాస ఉవాచ ।

అథ కాలే తు సమ్ప్రాప్తే దేవకీ దేవరూపిణీ ।

గర్భం దధార విధివద్వసుదేవేన సజ్జతా ॥ ౧ ॥

పూర్ణేఽథ దశమే మాసే సుషువే సుతముత్తమమ్ ।

రూపావయవసమ్పన్నం దేవకీ ప్రథమం యదా ॥ ౨ ॥

తదాఽఽహ వసుదేవస్తాం సత్యవాక్యానుమోదితః ।

భావిత్వాచ్చ మహాభాగో దేవకీం దేవమాతరమ్ ॥ ౩ ॥

వరోరు సమయం మే త్వం జానాసి స్వసుతార్పణే ।

మోచితా త్వం మహాభాగే శపథేన మయా తదా ॥ ౪ ॥

ఇమం పుత్రం సుకేశాన్తే దాస్యామి భ్రాతృసూనవే ।

(ఖలే కంసే వినాశార్థం దైవే కిం వా కరిష్యసి ।) ॥

విచిత్రకర్మణాం పాకో దుర్జ్ఞాయో హ్యకృతాత్మభిః ॥ ౫ ॥

సర్వేషాం కిల జీవానాం కాలపాశానువర్తినామ్ ।

భోక్తవ్యం స్వకృతం కర్మ శుభ వా యది వాశుభమ్ ॥ ౬ ॥

ప్రారబ్ధం సర్వథైవాత్ర జీవస్య విధినిర్మితమ్ ।

దేవక్యవాచ ।

స్వామిన్ పూర్వం కృతం కర్మ భోక్తవ్యం సర్వథా నృభిః ॥ ౭ ॥

త్రిస్తోత్రాభిర్దానైర్వా కిం న యాతి క్షయం హి తత్ ।

లిఖితో ధర్మశాస్త్రేషు ప్రాయశ్చిత్తవిధిర్నృప ॥ ౮ ॥

పూర్వార్షితానాం పాపానాం వినాశాయ మహాత్మభిః ।
 బ్రహ్మహో హేమహారీ చ సురాపో గురుతల్పగః ॥ ౯ ॥
 ద్వాదశాబ్దవ్రతే చీర్ణే శుద్ధిం యాతి యతస్తతః ।
 మన్వాదిభిర్యథోద్దిష్టం ప్రాయశ్చిత్తం విధానతః ॥ ౧౦ ॥
 తథా కృత్వా నరః పాపాన్ముచ్యతే వా న వానఘ ।
 విగీతవచనాస్తే కిం మునయస్తత్త్వదర్శినః ॥ ౧౧ ॥
 యాజ్ఞవల్క్యదయః సర్వే ధర్మశాస్త్రప్రవర్తకాః ।
 భవితవ్యం భవత్యేవ యద్యేవం నిశ్చయః ప్రభో ॥ ౧౨ ॥
 ఆయుర్వేదః స మిథ్యైవ మస్త్రవాదాస్తథాఖిలాః ।
 ఉద్యమస్తు వృథా సర్వమేవం చేద్దైవనిర్మితమ్ ॥ ౧౩ ॥
 భవితవ్యం భవత్యేవ ప్రవృత్తిస్తు నిరర్థికా ।
 అగ్నిష్టోమాదికం వ్యర్థం నియతం స్వర్గసాధనమ్ ॥ ౧౪ ॥
 యదా తదా ప్రమాణం హి వృధైవ పరిభాషితమ్ ।
 వితథే తత్ప్రమాణే తు ధర్మోచ్ఛేదః కుతో న హి ॥ ౧౫ ॥
 ఉద్యమే చ కృతే సిద్ధిః ప్రత్యక్షేణైవ సాధ్యతే ।
 తస్మాదత్ర ప్రకర్తవ్యః ప్రపఞ్చశ్చిత్తకల్పితః ॥ ౧౬ ॥
 యథాయం బాలకః క్షేమం ప్రాప్నోతి మమ పుత్రకః ।
 మిథ్యా యది ప్రకర్తవ్యం వచనం శుభమిచ్ఛతా ॥ ౧౭ ॥
 న తత్ర దూషణం కిఞ్చిత్ప్రవదన్తి మనీషిణః ।
 వసుదేవ ఉవాచ ।
 నిశామయ మహాభాగే సత్యమేతద్ బ్రవీమి తే ॥ ౧౮ ॥
 ఉద్యమః ఖలు కర్తవ్యః ఫలం దైవవశానుగమ్ ।
 త్రివిధానీహ కర్మాణి సంసారేఽత్ర పురావిదః ॥ ౧౯ ॥
 ప్రవదన్తీహ జీవానాం పురాణేష్వాగమేషు చ ।
 సఞ్చితాని చ జిర్ణాని ప్రారబ్ధాని సుమధ్యమే ॥ ౨౦ ॥
 వర్తమానాని వామోరు వివిధానీహ దేహినామ్ ।
 శుభాశుభాని కర్మాణి బీజభూతాని యాని చ ॥ ౨౧ ॥

బహుజన్మసముత్థాని కాలే తిష్ఠన్తి సర్వథా ।
 పూర్వదేహం పరిత్యజ్య జీవః కర్మవశానుగః ॥ ౨౨॥
 స్వర్గం వా నరకం వాపి ప్రాప్నోతి స్వకృతేన వై ।
 దివ్యం దేహాఞ్చ సమ్రూప్య యాతనాదేహమర్థజమ్ ॥ ౨౩॥
 భునక్తి వివిధాన్ భోగాన్స్వర్గే వా నరకేఽథవా ।
 భోగాన్తే చ యదోత్పత్తేః సమయస్తస్య జాయతే ॥ ౨౪॥
 లింగదేహేన సహితం జాయతే జీవసంజ్ఞితమ్ ।
 తదైవ సఞ్చితేభ్యశ్చ కర్మభ్యః కర్మభిః పునః ॥ ౨౫॥
 యోజయత్యేవ తం కాలం కర్మాణి ప్రాక్కృతాని చ ।
 దేహేనానేన భావ్యాని శుభాని చాశుభాని చ ॥ ౨౬॥
 ప్రారబ్ధాని చ జీవేన భోక్తవ్యాని సులోచనే ।
 ప్రాయశ్చిత్తేన నశ్యన్తి వర్తమానాని భామిని ॥ ౨౭॥
 సఞ్చితాని తథైవాశు యథార్థం విహితేన చ ।
 ప్రారబ్ధకర్మణాం భోగాత్సంజ్ఞయో నాన్యథా భవేత్ ॥ ౨౮॥
 తేనాయం తే కుమారో వై దేయః కంసాయ సర్వథా ।
 న మిథ్యా వచనం మేఽస్తి లోకనిన్దాభిదూషితమ్ ॥ ౨౯॥
 అనిత్యేఽస్మిన్స్తు సంసారే ధర్మసారే మహాత్మనామ్ ।
 దైవాధీనం హి సర్వేషాం మరణం జననం తథా ॥ ౩౦॥
 తస్మాచ్ఛోకో న కర్తవ్యో దేహినా హి నిరర్థకః ।
 సత్యం యస్య గతం కాన్తే వృథా తస్యైవ జీవితమ్ ॥ ౩౧॥
 ఇహలోకో గతో యస్మాత్పరలోకః కుతస్తతః ।
 అతో దేహి సుతం సుభ్రు కంసాయ ప్రదదామ్యహమ్ ॥ ౩౨॥
 సత్యసంస్తరణాద్దేవి శుభమగ్రే భవిష్యతి ।
 కర్తవ్యం సుకృతం పుమ్భిః సుఖే దుఃఖే సతి ప్రియే ॥ ౩౩॥
 (సత్యసంరక్షణాద్దేవి శుభమేవ భవిష్యతి)॥
 వ్యాస ఉవాచ ।
 ఇత్యుక్తవతి కాన్తే సా దేవకీ శోకసంయుతా ।

దదౌ పుత్రం ప్రసూతం చ వేపమానా మనస్విని ॥ ౩౪॥

వసుదేవోఽపి ధర్మాత్మా ఆదాయ స్వసుతం శిశుమ్ ।

జగామ కంసదనం మార్గే లోకైరభిష్టుతః ॥ ౩౫॥

లోకా ఊచుః ।

పశ్యన్తు వసుదేవం భో లోకా ఏవం మనస్వినమ్ ।

స్వవాక్యమనురుద్ధ్వైవ బాలమాదాయ యాత్యసౌ ॥ ౩౬॥

మృత్యువే దాతుకామోఽద్య సత్యవాగనసూయకః ।

సఫలం జీవితం చాస్య ధర్మం పశ్యన్తు చాద్భుతమ్ ॥ ౩౭॥

యః పుత్రం యాతి కంసాయ దాతుం కాలాత్మనేఽపి హి ।

వ్యాస ఉవాచ ।

ఇతి సంస్తూయమానస్తు ప్రాప్తుః కంసాలయం నృప ॥ ౩౮॥

దదావస్మై కుమారం తం జాతమాత్రమమానుషమ్ ।

కంసోఽపి విస్మయం ప్రాప్తో దృష్ట్వా ధైర్యం మహాత్మనః ॥ ౩౯॥

గృహీత్వా బాలకం ప్రాహ స్మితపూర్వమిదం వచః ।

ధన్యస్తవం శూరపుత్రాద్య జ్ఞాతః పుత్రసమర్పణాత్ ॥ ౪౦॥

మమ మృత్యుర్న చాయం వై గిరా ప్రోక్తస్తు చాష్టమః ।

న హస్తవ్యో మయా కామం బాలోఽయం యాతు తే గహమ్ ॥ ౪౧॥

అష్టమస్తు ప్రదాతవ్యస్త్యయా పుత్రో మహామతే ।

ఇత్యుక్త్యా వసుదేవాయ దదావాశు ఖలః శిశుమ్ ॥ ౪౨॥

గచ్ఛత్వయం గృహే బాలః క్షేమం వ్యాహృతవాన్స్వపః ।

తమాదాయ తదా శౌరిర్జగామ స్వగృహం ముదా ॥ ౪౩॥

కంసోఽపి సచివానాహ వృథా కిం ఘాతయే శిశుమ్ ।

అష్టమాద్దేవకీపుత్రాన్మమ మృత్యురుదాహృతః ॥ ౪౪॥

అతః కిం ప్రథమం బాలం హత్వా పాపం కరోమ్యహమ్ ।

సాధుసాధ్వితి తేఽప్యుక్త్యా సంస్థితా మన్త్రిసత్తమాః ॥ ౪౫॥

విసర్జితాస్తు కంసేన జగ్ముస్తే స్వగృహాన్ప్రతి ।

గతేషు తేషు సమ్ప్రాప్తో నారదో మునిసత్తమః ॥ ౪౬॥

అభ్యుత్థానార్ఘ్యపాద్యాది చకారోగ్రసుతస్తదా ।

పప్రవృ కుశలం రాజా తత్రాగమనకారణమ్ ॥ ౪౭ ॥

నారదస్తం తదోవాచ స్మితపూర్వమిదం వచః ।

కంస కంస మహాభాగ గతోఽహం హేమపర్వతమ్ ॥ ౪౮ ॥

తత్ర బ్రహ్మాదయో దేవా మన్తం చక్రుః సమాహితాః ।

దేవక్యాం వసుదేవస్య భార్యాయాం సురసత్తమః ॥ ౪౯ ॥

వధార్థం తవ విష్ణుశ్చ జన్మ చాత్ర కరిష్యతి ।

తత్కథం న హతః పుత్రస్త్వయా నీతిం విజానతా ॥ ౫౦ ॥

కంస ఉవాచ ।

అష్టమం చ హనిష్యేఽహం మృత్యుం మే దేవభాషితమ్ ।

నారద ఉవాచ ।

న జానాసి నృపశ్రేష్ఠ రాజనీతిం శుభాశుభా । ౫౧ ॥

మాయాబలం చ దేవానాం న త్వం వేత్సి వదామి కిమ్ ।

రిపురల్పోఽపి శూరేణ నోపేక్ష్యః శుభమిచ్ఛతా ॥ ౫౨ ॥

సమ్మేలనక్రియాయాం తు సర్వే తే హ్యష్టమాః స్మృతాః ।

మూర్ఖస్త్వమరిసన్త్యాగః కృతోఽయం జానతా త్వయా ॥ ౫౩ ॥

ఇత్యుక్త్వాశు గతః శ్రీమాన్నారదో దేవదర్శనః ।

గతేఽథ నారదే కంసః సమాహూయాథ బాలకమ్ ।

పాషాణే పోథయామాస సుఖం ప్రాప చ మన్దఢీః ॥ ౫౪ ॥

ఇతి శ్రీమద్దేవీభాగవతే మహాపురాణేఽష్టాదశసాహస్ర్యాం సంహితాయాం

కంసేన దేవకీప్రథమపుత్రవధవర్ణనం నామైకవింశోఽధ్యాయః ॥ ౪.౨౧ ॥

౪.౨౨ ద్వావింశోఽధ్యాయః । దేవదానవానామంశావతరణవర్ణనమ్ ।

జనమేజయ ఉవాచ ।

కిం కృతం పాతకం తేన బాలకేన పితామహ ।

యజ్ఞాతమాత్రో నిహతస్తథా తేన దురాత్మనా ॥ ౧ ॥

నారదోఽపి మునిశ్రేష్ఠో జ్ఞానవాన్ధర్మతత్పరః ।

కథమేవంవిధం పాపం కృతవాన్బ్రహ్మవిత్తమః ॥ ౨ ॥

కర్తా కారయితా పాపే తుల్యపాపౌ స్మృతౌ బుధైః ।

స కథం ప్రేరయామాస మునిః కంసం ఖలం తదా ॥ ౩॥

సంశయోఽయం మహాన్మేఽత్ర బ్రూహి సర్వం సవిస్తరమ్ ।
యేన కర్మవిపాకేన బాలకో నిధనం గతః ॥ ౪॥

వ్యాస ఉవాచ ।

నారదః కౌతుకప్రేక్షీ సర్వదా కలహప్రియః ।
దేవకార్యార్థమాగత్య సర్వమేతచ్చకార హ ॥ ౫॥

న మిథ్యాభాషణే బుద్ధిర్మునేస్తస్య కదాచన ।
సత్యవక్తా సురాణాం స కర్తవ్యే నిరతః శుచిః ॥ ౬॥

ఏవం షడ్ బాలకాస్తేన జాతా జాతా నిపాతితాః ।
షడ్ గర్భాః శాపయోగేన సమ్భూయ మరణం గతాః ॥ ౭॥

శృణు రాజన్పువక్ష్యామి తేషాం శాపస్య కారణమ్ ।
స్వాయముభువేఽన్తరే పుత్రా మరీచేః షణ్మహాబలాః ॥ ౮॥

ఊర్ణాయాం చైవ భార్యాయామాసన్ధర్మవిచక్షణాః ।
బ్రహ్మీణం జహసుర్వీక్ష్య సుతాం యభితుముద్యతమ్ ॥ ౯॥

శశాప తాన్తదా బ్రహ్మో దైత్యయోనిం విశన్త్వధః ।
కాలనేమిసుతా జాతాస్తే షడ్గర్భా విశామృతే ॥ ౧౦॥

అవతారే పరే తే తు హిరణ్యకశిపోః సుతాః ।
జాతాస్తే జ్ఞానసంయుక్తాః పూర్వశాపభయాన్స్రుప ॥ ౧౧॥

తస్మిజ్ఞాన్మని శాన్తాశ్చ తపశ్చక్రుః సమాహితాః ।
తేషాం ప్రీతోఽభవద్ బ్రహ్మో షడ్గర్భాణాం వరాన్తదౌ ॥ ౧౨॥

బ్రహ్మోవాచ ।

శప్తా యూయం మయా పూర్వం క్రోధయుక్తేన పుత్రకాః ।
తుష్టోఽస్మి నో మహాభాగా బ్రువన్తు వాఞ్ఛితం వరమ్ ॥ ౧౩॥

వ్యాస ఉవాచ ।

తే తు శ్రుత్వా వచస్తస్య బ్రహ్మీణః ప్రీతమానసాః ।
బ్రహ్మీణమబ్రువన్కామం సర్వే కార్యార్థతత్పరాః ॥ ౧౪॥

గర్భా ఊచుః ।

పితామహాద్య తుష్టోఽసి దేహి నో వాఞ్ఛితం వరమ్ ।

అవధ్యా దైవతైః సర్వైర్మానవైశ్చ మహోరగైః ॥ ౧౫॥

గన్ధర్వసిద్ధపతిభిర్వధో మాభూత్పితామహా ।

వ్యాస ఉవాచ ।

తానువాచ తతో బ్రహ్మో సర్వమేతద్భవిష్యతి ॥ ౧౬॥

గచ్ఛన్తు వో మహాభాగాః సత్యమేవ న సంశయః ।

దత్త్వా వరం గతో బ్రహ్మో ముదితాస్తే తదాభవన్ ॥ ౧౭॥

హిరణ్యకశిపుః క్రుద్ధస్తానువాచ కురూద్వహా ।

యస్మాద్విహాయ మాం పుత్రాస్తోషితో వై పితామహాః ॥ ౧౮॥

వరేణ ప్రార్థితోఽత్యర్థం బలవన్తో యతోఽభవన్ ।

యుష్మాభిర్హృదితః స్నేహస్తతో యుష్మాంస్త్యజామ్యహమ్ ॥ ౧౯॥

యూయం వ్రజన్తు పాతాలే షడ్గర్భా విశ్రుతా భువి ।

పాతాలే నిద్రయావిష్టాస్తిష్ఠన్తు బహువత్సరాన్ ॥ ౨౦॥

తతస్తు దేవకీగర్భే వర్షే వర్షే పునః పునః ।

పితా వః కాలనేమిస్తు తత్ర కంసో భవిష్యతి ॥ ౨౧॥

స ఏవ జాతమాత్రాన్వో వధిష్యతి సుదారుణః ।

వ్యాస ఉవాచ ।

ఏవం శప్తాంస్తదా తేన గర్భే జాతాన్పునః పునః ॥ ౨౨॥

జఘాన దేవకీపుత్రాన్ష్డగర్భాఞ్చాపనోదితః ।

శేషాంశః సప్తమస్తత్ర దేవకీగర్భసంస్థితః ॥ ౨౩॥

విస్రంశితశ్చ గర్భోఽసౌ యోగేన యోగమాయయా ।

నీతశ్చ రోహిణీగర్భే కృత్వా సజ్కర్షణం బలాత్ ॥ ౨౪॥

పతితః పఞ్చమే మాసి లోకఖ్యాతిం గతస్తదా ।

కంసోఽపి జ్ఞాతవాంస్తత్ర దేవకీగర్భపాతనమ్ ॥ ౨౫॥

ముదం ప్రాప స దుష్టాత్మా శ్రుత్వా వారాం సుఖావహామ్ ।

అష్టమే దేవకీగర్భే భగవాన్నాత్వతాం పతిః ॥ ౨౬॥

ఉవాస దేవకార్యార్థం భారావతరణాయ చ ।

రాజోవాచ ।

సమదేవః కశ్యపాంశః శేషాంశశ్చ తదాభవత్ ॥ ౨౭॥

హరేరంశస్తథా ప్రోక్తో భవతా మునిసత్తమ ।
 అన్యే చ యేంఽశా దేవానాం తత్ర జాతాస్తు తాన్వద ॥ ౨౮॥
 భారావవతారణార్థం వై ఊతేః ప్రార్థనయానఘ ।
 వ్యాస ఉవాచ ।
 సురాణామసురాణాం చ యే యేంఽశా భువి విశ్రుతాః ॥ ౨౯॥
 తానహం సమృప్యవక్ష్యామి సజ్జేవేణ శృణుష్వ తాన్ ।
 వసుదేవః కశ్యపాంశో దేవకీ చ తథాదితిః ॥ ౩౦॥
 బలదేవస్త్యనంతాంశో వర్తమానేషు తేషు చ ।
 యోఽసౌ ధర్మసుతః శ్రీమాన్నారాయణ ఇతి శ్రుతః ॥ ౩౧॥
 తస్యాంశో వాసుదేవస్తు విద్యమానే మునౌ తదా ।
 నరస్తస్యానుజో యస్తు తస్యాంశోఽర్జున ఏవ చ ॥ ౩౨॥
 యుధిష్ఠిరస్తు ధర్మాంశో వాయ్వంశో భీమ ఇత్యుత ।
 ఆశ్విన్యంశౌ తతః ప్రోక్తౌ మాద్రీపుత్రౌ మహాబలౌ ॥ ౩౩॥
 సూర్యాంశః కర్ణ ఆఖ్యాతో ధర్మాశో విదురః స్మృతః ।
 ద్రోణో బృహస్పతేరంశస్తతస్సతస్తు శివాంశజః ॥ ౩౪॥
 సముద్రః శన్తనుః ప్రోక్తో గంగా భార్యా మతా బుధైః ।
 దేవకస్తు సమాఖ్యాతో గంధర్వపతిరాగమే ॥ ౩౫॥
 వసుర్భిష్యో విరాటస్తు మరుద్గణ ఇతి స్మృతః ।
 అరిష్టస్య సుతో హంసో ధృతరాష్ట్రః ప్రకీర్తితః ॥ ౩౬॥
 మరుద్గణః కృపః ప్రోక్తః కృతవర్మా తథాపరః ।
 దుర్యోధనః కలేరంశః శకునిం విద్ధి ద్వాపరమ్ ॥ ౩౭॥
 సోమపుత్రః సువర్చాఖ్యః సోమప్రరురుదాహృతః ।
 పావకాంశో ధృష్టద్యుమ్నుః శిఖణ్ణీ రాక్షసస్తథా ॥ ౩౮॥
 సనత్కుమారస్యాంశస్తు ప్రద్యుమ్నుః పరికీర్తితః ।
 ద్రుపదో వరుణస్యాంశో ద్రౌపదీ చ రమాంశజా ॥ ౩౯॥
 ద్రౌపదీతనయాః పఞ్చ విశ్వేదేవాంశజాః స్మృతాః ।
 కున్తిః సిద్ధిర్ధృతిర్మాద్రీ మతిర్గాన్ధారరాజజా ॥ ౪౦॥
 కృష్ణపత్న్యస్తథా సర్వా దేవవారాజ్ఞనాః స్మృతాః ।

రాజానశ్చ తథా సర్వే ఆసురాః శక్రనోదితాః ॥ ౪౧॥

హిరణ్యకశిపోరంశః శిశుపాల ఉదాహృతః ।

విప్రచిత్తిర్జరాసన్ధః శల్యః ప్రహ్లాద ఇత్యపి ॥ ౪౨॥

కాలనేమిస్తథా కంసః కేశీ హయశిరాస్తథా ।

అరిష్టో బలిపుత్రస్తు కకుద్యీ గోకులే హతః ॥ ౪౩॥

అనుష్టాదో ధృష్టకేతుర్భగదత్తోఽథ బాష్కలః ।

లమ్బుః ప్రలమ్బుః సఞ్జాతః ఖరోఽసౌ ధేనుకోఽభవత్ ॥ ౪౪॥

వారాహశ్చ కిశోరశ్చ దైత్యై పరమదారుణౌ ।

మల్లా తావేవ సఞ్జాతౌ ఖ్యాతౌ చాణూరముష్టికౌ ॥ ౪౫॥

దితిపుత్రస్తథారిష్టో గజః కువలయాభిధః ।

బలిపుత్రీ బకీ ఖ్యాతౌ బకస్తదనుజః స్మృతః ॥ ౪౬॥

యమో రుద్రస్తథా కామః క్రోధశ్చైవ చతుర్థకః ।

తేషామంశైస్తు సఞ్జాతో ద్రోణపుత్రో మహాబలః ॥ ౪౭॥

అంశావతరణే పూర్వం దైతీయా రాక్షసాస్తథా ।

జాతాః సర్వే సురాంశాస్తే క్షితిభారావతారణే ॥ ౪౮॥

ఏతేషాం కథితం రాజన్నంశావతరణం నృప ।

సురాణాం చాసురాణాం చ పురాణేషు ప్రకీర్తితమ్ ॥ ౪౯॥

యదా బ్రహ్మాదయో దేవాః ప్రార్థనార్థం హరిం గతాః ।

హరిణా చ తదా దత్తౌ కేశౌ ఖలు సితాసితౌ ॥ ౫౦॥

శ్యామవర్ణస్తతః కృష్ణః శ్వేతః సఙ్కర్షణస్తథా ।

భారావతారణార్థం తౌ జాతౌ దేవాంశసమ్భవౌ ॥ ౫౧॥

అంశావతరణం చైతచ్ఛృణోతి భక్తిభావతః ।

సర్వపాపవినిర్ముక్తో మోదతే స్వజనైర్వృతః ॥ ౫౨॥

ఇతి శ్రీమద్దేవీభాగవతే మహాపురాణేఽష్టాదశసాహస్ర్యాం సంహితాయాం

చతుర్థస్కంధే దేవదానవానామంశావతరణవర్ణనం నామ ద్వావింశోఽధ్యాయః ॥ ౪.౨౨॥

౪.౨౩ త్రయోవింశోఽధ్యాయః । కంసం ప్రతి యోగమాయావాక్యమ్ ।

వ్యాస ఉవాచ ।

హతేషు షట్సు పుత్రేషు దేవక్యా జౌగ్రసేనినా ।

సప్తమే పతితే గర్భే వచనాన్నారదస్య చ ॥ ౧॥

అష్టమస్య చ గర్భస్య రక్షణార్థమతన్త్రితః ।

ప్రయత్నమకరోద్రాజా మరణం స్వం విచిన్తయన్ ॥ ౨॥

సమయే దేవకీగర్భే ప్రవేశమకరోద్ధరిః ।

అంశేన వసుదేవే తు సమాగత్య యథాక్రమమ్ ॥ ౩॥

తదేయం యోగమాయా చ యశోదాయాం యథేచ్ఛయా ।

ప్రవేశమకరోద్దేవీ దేవకార్యార్థసిద్ధయే ॥ ౪॥

రోహిణ్యాస్తనయో రామో గోకులే సమజాయత ।

యతః కంసభయోద్విగ్నా సంస్థితా సా చ కామినీ ॥ ౫॥

కారాగారే తతః కంసో దేవకీం దేవసంస్తుతామ్ ।

స్థాపయామాస రక్షార్థం సేవకాన్సమకల్పయత్ ॥ ౬॥

వసుదేవస్తు కామిన్యాః ప్రేమతన్తునియన్త్రితః ।

పుత్రోత్పత్తిం చ సఞ్చిన్త్య ప్రవిష్టః సహ భార్యయా ॥ ౭॥

దేవకీగర్భగో విష్ణుర్దేవకార్యార్థసిద్ధయే ।

సంస్తుతోఽమరసజ్జైశ్చ వ్యవర్థత యథాక్రమమ్ ॥ ౮॥

సజ్ఞాతే దశమే తత్ర మాసేఽథ శ్రావణే శుభే ।

ప్రాజాపత్యర్షసంయుక్తే కృష్ణపక్షేఽష్టమీదినే ॥ ౯॥

కంసస్తు దానవాన్సర్వానువాచ భయవిహ్వలః ।

రక్షణీయా భవద్భిశ్చ దేవకీ గర్భమన్దిరే ॥ ౧౦॥

అష్టమో దేవకీగర్భః శత్రుర్మే ప్రభవిష్యతి ।

రక్షణీయః ప్రయత్నేన మృత్యురూపః స బాలకః ॥ ౧౧॥

హత్వైనం బాలకం దైత్యాః సుఖం స్వప్స్యామి మన్దిరే ।

నివృత్తివర్జితే దుఃఖే నాశితే చాష్టమే సుతే ॥ ౧౨॥

ఖడ్గప్రాసధరాః సర్వే తిష్ఠన్తు ధృతకార్ముకాః ।

నిద్రాతన్యావిహీనాశ్చ సర్వత్ర నిహితేక్షణాః ॥ ౧౩॥

వ్యాస ఉవాచ ।

ఇత్యాదిశ్యాసురగణాన్ కృశోఽతిభయవిహ్వలః ।

మన్దిరం స్వం జగమాశు న లేభే దానవః సుఖమ్ ॥ ౧౪॥

నిశీథే దేవకీ తత్ర వసుదేవమువాచ హ ।

కిం కరోమి మహారాజ ప్రసవావసరో మమ ॥ ౧౫॥

బహవో రక్షపాలాశ్చ తిష్ఠన్త్యత్ర భయానకాః ।

నన్దపత్న్యా మయా సార్థం కృతోఽస్తి సమయః పురా ॥ ౧౬॥

ప్రేషితవ్యస్త్యయా పుత్రో మన్దిరే మమ మానిని ।

పాలయిష్యామ్యహం తత్ర తవాతిమనసా కిల ॥ ౧౭॥

అపత్యం తే ప్రదాస్యామి కంసస్య ప్రత్యయాయ వై ।

కిం కర్తవ్యం ప్రభో చాత్ర విషమే సముపస్థితే ॥ ౧౮॥

వ్యత్యయః సన్తతేః శౌరే కథం కర్తుం క్షమో భవేః ।

దూరే తిష్ఠన్త్య కాన్తాద్య లజ్జా మేఽతిదురత్యయా ॥ ౧౯॥

పరావృత్య ముఖం స్వామిన్నన్యథా కిం కరోమ్యహమ్ ।

ఇత్యుక్త్వా తం మహాభాగం దేవకీ దేవసమ్మతమ్ ॥ ౨౦॥

బాలకం సుషువే తత్ర నిశీథే పరమాద్భుతమ్ ।

తం దృష్ట్వా విస్మయం ప్రాప దేవకీ బాలకం శుభమ్ ॥ ౨౧॥

పతిం ప్రాహ మహాభాగా హర్షోత్కుల్లకలేవరా ।

పశ్య పుత్రముఖం కాన్త దుర్లభం హి తవ ప్రభో ॥ ౨౨॥

అద్వైనం కాలరూపోఽసౌ ఘాతయిష్యతి బ్రాతృజః ।

వసుదేవస్తథేత్యుక్త్వా తమాదాయ కరే సుతమ్ ॥ ౨౩॥

అపశ్యచ్ఛాననం తస్య సుతస్యాద్భుతకర్మణః ।

వీక్ష్య పుత్రముఖం శౌరిశ్చిన్తావిష్టో బభూవ హ ॥ ౨౪॥

కిం కరోమి కథం న స్యాద్దుఃఖమస్య కృతే మమ ।

ఏవం చిన్తాతురే తస్మిన్వాగువాచాశరీరిణీ ॥ ౨౫॥

వసుదేవం సమాభాష్య గగనే విశదాక్షరా ।

వసుదేవ గృహీత్వైనం గోకులం నయ సత్వరః ॥ ౨౬॥

రక్షపాలాస్తథా సర్వే మయా నిద్రావిమోహితాః ।
 వివృతాని కృతాన్యష్ట కపాటాని చ శృంఖలాః ॥ ౨౭ ॥
 ముక్తైవనం నన్దగేహే త్వం యోగమాయాం సమానయ ।
 శ్రుత్వైవం వసుదేవస్తు తస్మిన్కారాగృహే గతః ॥ ౨౮ ॥
 వివృతం ద్వారమాలోక్య బభూవ తరసా నృప ।
 తమాదాయ యయావాశు ద్వారపాలైరలక్షితః ॥ ౨౯ ॥
 కాలిన్దితటమాసాద్య పూరం దృష్ట్వా సునిశ్చితమ్ ।
 తదైవ కటిదఘ్ని సా బభూవాశు సరిద్వరా ॥ ౩౦ ॥
 యోగమాయాప్రభావేణ తతారానకదున్దభిః ।
 గత్వా తు గోకులం శౌరిర్నిశీథే నిర్జనే పథి ॥ ౩౧ ॥
 నన్దన్దవరే స్థితః పశ్యన్విభూతిం పశుసంజ్ఞితామ్ ।
 తదైవ తత్ర సజ్ఞాతా యశోదా గర్భసమ్భవా ॥ ౩౨ ॥
 యోగమాయాంశజా దేవీ త్రిగుణా దివ్యరూపిణీ ।
 జాతాం తాం బాలికాం దివ్యాం గృహీత్వా కరపఙ్కజే ॥ ౩౩ ॥
 తత్రాగత్య దదౌ దేవీ సైరస్థీరూపధారిణీ ।
 వసుదేవః సుతం దత్త్వా సైరస్థీకరపఙ్కజే ॥ ౩౪ ॥
 తామాదాయ యయా శీఘ్రం బాలికాం ముదితాశయః ।
 కారాగారే తతో గత్వా దేవక్యాః శయనే సుతామ్ ॥ ౩౫ ॥
 నిఃక్షిప్య సంస్థితః పార్శ్వే చిన్తావిష్టో భయాతురః ।
 రురోద సుస్వరం కన్యా తదైవాగతసంజ్ఞకాః ॥ ౩౬ ॥
 ఉత్తఘ్నః నేవకా రాజ్ఞః శ్రుత్వా తద్రుదితం నిశి ।
 తమూచుర్భూపతిం గత్వా త్వరితాస్తేఽతివిహ్వలాః ॥ ౩౭ ॥
 దేవక్యాశ్చ సుతో జాతః శీఘ్రమేహి మహామతే ।
 తదాకర్ణ్య వచస్తేషాం శీఘ్రం భోజపతిర్యయౌ ॥ ౩౮ ॥
 ప్రావృతం ద్వారమాలోక్య వసుదేవమథాహ్వాయత్ ।
 కంస ఉవాచ ।
 సుతమానయ దేవక్యా వసుదేవ మహామతే ॥ ౩౯ ॥

మృత్యుర్మే చాష్టమో గర్భస్తన్నిహన్మి రిపుం హరిమ్ ।
 వ్యాస ఉవాచ ।
 శ్రుత్వా కంసవచః శౌరిర్భయత్రస్తవిలోచనః ॥ ౪౦॥
 తామాదాయ సుతాం పాణౌ దదౌ చాశు రుదన్నివ ।
 దృష్ట్వాథ దారికాం రాజా విస్మయం పరమం గతః ॥ ౪౧॥
 దేవవాణీ వృథా జాతా నారదస్య చ భాషితమ్ ।
 వసుదేవః కథం కుర్యాదన్వతం సజ్కటే స్థితః ॥ ౪౨॥
 రక్షపాలాశ్చ మే సర్వే సావధానా న సంశయః ।
 కుతోఽత్ర కన్యకా కామం క్వ గతః స సుతః కిల ॥ ౪౩॥
 సన్దేహోఽత్ర న కర్తవ్యః కాలస్య విషమా గతిః ।
 ఇతి సఞ్ఞాన్త్య తాం బాలాం గృహీత్వా పాదయోః ఖలః ॥ ౪౪॥
 పోథయామాస పాషాణే నిర్బ్రుణః కులపాంసనః ।
 సా కరాన్నిఃసృతా బాలా యయావాకాశమణ్డలమ్ ॥ ౪౫॥
 దివ్యరూపా తదా భూత్వా తమువాచ మృదుస్వనా ।
 కిం మయా హతయా పాప జాతస్తే బలవాన్ రిపుః ॥ ౪౬॥
 హనిష్యతి దురారాధ్యః సర్వథా త్వాం నరాధమమ్ ।
 ఇత్యుక్త్వా సా గతా కన్యా గగనం కామగా శివా ॥ ౪౭॥
 కంసస్తు విస్మయావిప్రో గతో నిజగృహం తదా ।
 ఆనాయ్య దానవాన్సర్వానిదం వచనమబ్రవీత్ ॥ ౪౮॥
 బకధేనుకవత్సాదీన్కోధావిప్రో భయాతురః ।
 గచ్ఛన్తు దానవాః సర్వే మమ కార్యార్థసిద్ధయే ॥ ౪౯॥
 జాతమాత్రాశ్చ హస్తవ్యా బాలకా యత్ర కుత్రచిత్ ।
 పూతవైషా వ్రజత్వద్య బాలఘ్ని నన్దగోకులమ్ ॥ ౫౦॥
 జాతమాత్రాన్వినిఘ్నన్తీ శిశుంస్తత్ర మమాజ్ఞయా ।
 ధేనుకో వత్సకః కేశీ ప్రలమ్బా బక ఏవ చ ॥ ౫౧॥
 సర్వే తిష్ఠన్తు తత్రైవ మమ కార్యచిక్రీర్షయా ।
 ఇత్యాజ్ఞాప్యాసురాన్కంసో యయౌ నిజగృహం ఖలః ॥ ౫౨॥

చింతావిష్టోఽతిదీనాత్మా చింతయిత్వైవ తం పునః ॥ ౫౩ ॥

ఇతి శ్రీమద్దేవీభాగవతే మహాపురాణేఽష్టాదశసాహస్ర్యాం సంహితాయాం
చతుర్థస్కంధే కంసం ప్రతి యోగమాయావాక్యం నామ త్రయోవింశోఽధ్యాయః ॥
౪.౨౩ ॥

౪.౨౪ చతుర్వింశోఽధ్యాయః । దేవ్యా కృష్ణశోకాయనోదనమ్ ।

వ్యాస ఉవాచ ।

ప్రాతర్నందగృహే జాతః పుత్రజన్మమహోత్సవః ।

కింవదన్త్యథ కంసేన శ్రుతా చారముఖాదపి ॥ ౧ ॥

జానాతి వసుదేవస్య దారాస్తత్ర వసన్తి హి ।

పశవో దాసవర్గశ్చ సర్వే తే నన్దగోకులే ॥ ౨ ॥

తేన శఙ్కాసమావిష్టో గోకులం ప్రతి భారత ।

నారదేనాపి తత్సర్వం కథితం కారణం పురా ॥ ౩ ॥

గోకులే యే చ నన్దాద్యాస్తత్ప్రత్యుత్పన్నాశ్చ సురాంశజాః ।

దేవకీవసుదేవాద్యాః సర్వే తే శత్రవః కిల ॥ ౪ ॥

ఇతి నారదవాక్యేన బోధితోఽసౌ కులాధమః ।

జాతః కోపమనా రాజన్ కంసః పరమపాపకృత్ ॥ ౫ ॥

పూతనా నిహతా తత్ర కృష్ణేనామితేజసా ।

బకో వత్సానురశ్చాపి ధేనుకశ్చ మహాబలః ॥ ౬ ॥

ప్రలంబా నిహతస్సేన తథా గోవర్ధనో ధృతః ।

శ్రుత్వైతత్కర్మ కంసస్తు మేనే మరణమాత్మనః ॥ ౭ ॥

తథా వినిహతః కేశీ జ్ఞాత్వా కంసోఽతిదుర్మనాః ।

ధనుర్యాగమిషేణాశు తావానేతుం ప్రచక్రమే ॥ ౮ ॥

అక్రూరం ప్రేషయామాస క్రూరః పాపమతిస్తదా ।

ఆనేతుం రామకృష్ణౌ చ వధాయామితవిక్రమౌ ॥ ౯ ॥

రథమారోప్య గోపాలౌ గోకులాద్ గాన్ధినీసుతః ।

ఆగతో మధురాయాం తు కంసాదేశే స్థితః కిల ॥ ౧౦ ॥

తావాగత్య తదా తత్ర ధనుర్భ్రజ్జచ్చ చక్రతుః ।

హత్వాథ రజకం కామం గజం చాణూరముష్టికమ్ ॥ ౧౧॥

శలం చ తోశలం బైవ నిజఘాన హరిస్తదా ।
జఘాన కంసం దేవేశః కేశేష్వాకృష్య లీలయా ॥ ౧౨॥

పితరో మోచయిత్వాథ గతదుఃఖౌ చకార హ ।
ఉగ్రసేనాయ రాజ్యం తద్దదావరినిఘాదనః ॥ ౧౩॥

వసుదేవస్తయోస్తత్ర మౌఞ్జీబన్ధనపూర్వకమ్ ।
కారయామాస విధివద్ వ్రతబన్ధం మహామనాః ॥ ౧౪॥

ఉపనీతౌ తదా తౌ తు గతౌ సాస్థిపనాలయమ్ ।
విద్యాః సర్వాః సమభ్యస్య మథురామాగతౌ పునః ॥ ౧౫॥

జాతౌ ద్వాదశవర్షీయౌ కృతవిద్యౌ మహాబలౌ ।
మథురాయాం స్థితౌ వీరౌ సుతావానకదున్దుభేః ॥ ౧౬॥

మాగధస్తు జరాసన్ధో జామాతృవధదుఃఖితః ।
కృత్వా సైన్యసమాజం స మథురామాగతః పురీమ్ ॥ ౧౭॥

స సప్తదశవారం తు కృష్ణేన కృతబుద్ధినా ।
జితః సక్లౌమమాసాద్య మథుపుర్యాం నివాసినా ॥ ౧౮॥

పశ్చాచ్ఛ ప్రేరితస్తేన స కాలయవనాభిధః ।
సర్వమేచ్ఛాధిపః శూరో యాదవానాం భయఙ్కరః ॥ ౧౯॥

శ్రుత్వా యవనమాయాన్తం కృష్ణః సర్వాన్ యదూత్తమాన్ ।
ఆనాయ్య చ తథా రామమువాచ మథుసూదనః ॥ ౨౦॥

భయం నోఽత్ర సముత్పన్నం జరాసన్ధాన్మహాబలాత్ ।
కిం కర్తవ్యం మహాభాగ యవనః సముపైతి వై ॥ ౨౧॥

ప్రాణత్రాణం ప్రకర్తవ్యం త్యక్త్వా గేహం బలం ధనమ్ ।
సుఖేన స్థీయతే యత్ర స దేశః ఖలు పైతృకః ॥ ౨౨॥

సదోద్వేగకరః కామం కిం కర్తవ్యః కుతోచితః ।
తైలసాగరసాన్నిధ్యే స్థాతవ్యం సుఖమిచ్ఛతా ॥ ౨౩॥

యత్ర వైరిభయం న స్యాత్థాతవ్యం తత్ర పణ్ణితైః ।
శేషశయాం సమాశ్రిత్య హరిః స్వపితి సాగరే ॥ ౨౪॥

తథైవ చ భయాదీభ్రతః కైలాసే త్రిపురార్దనః ।
 తస్మాన్నాత్తైవ స్థాతవ్యమస్మాభిః శత్రుతాపితైః ॥ ౨౫॥
 ద్వాదశత్యాం గమిష్యామః సహితాః సర్వ ఏవ వై ।
 కథితా గరుడేనాద్య రమ్యా ద్వాదశతీ పురీ ॥ ౨౬॥
 రైవతాచలసానిధ్యే సిన్ధుకూలే మనోహరా ।
 వ్యాస ఉవాచ ।
 తచ్చుత్వా వచనం తథ్యం సర్వే యాదవపుంజవాః ॥ ౨౭॥
 గమనాయ మతిం చక్రుః సకుటుమ్భాః సవాహనాః ।
 శకటాని తథోష్ఠ్యాశ్చ వామ్యశ్చ మహిషాస్తథా ॥ ౨౮॥
 ధనపూర్ణాని కృత్వా తే నిర్యయుర్నగరాద్భూహిః ।
 రామకృష్ణౌ పురస్కృత్య సర్వే తే సపరిచ్ఛదాః ॥ ౨౯॥
 ఆగ్రే కృత్వా ప్రజాః సర్వాశ్చేలుః సర్వే యదూత్తమాః ।
 కతిచిద్దివస్తైః ప్రాపుః పురీం ద్వాదశతీం కీల ॥ ౩౦॥
 శిల్పిభిః కారయామాస జీర్ణోద్ధారం హి మాధవః ।
 సంస్థాప్య యాదవాంస్తత్ర తావేతౌ బలకేశవౌ ॥ ౩౧॥
 తరసా మధురామేత్య సంస్థితౌ నిర్జనాం పురీమ్ ।
 తదా తత్రైవ సమ్ప్రాప్తో బలవాన్ యవనాధిపః ॥ ౩౨॥
 జ్ఞాత్వైనమాగతం కృష్ణో నిర్యయౌ నగరాద్భూహిః ।
 పదాతిరగ్రే తస్యాభూద్యవనస్య జనార్దనః ॥ ౩౩॥
 పీతామ్బరధరః శ్రీమాన్ప్రాహసన్మధుసూదనః ।
 తం దృష్ట్వా పురతో యాన్తం కృష్ణం కమలలోచనమ్ ॥ ౩౪॥
 యవనోఽపి పదాతిః సన్స్పృష్ఠతోఽనుగతః ఖలః ।
 ప్రసప్తో యత్ర రాజర్షిర్ముచుకున్దో మహాబలః ॥ ౩౫॥
 ప్రయయౌ భగవాంస్తత్ర సకాలయవనో హరిః ।
 తత్రైవాన్తర్దధే విష్ణుర్ముచుకున్దం సమీక్ష్య చ ॥ ౩౬॥
 తత్రైవ యవనః ప్రాప్తః సుప్తభూతమపశ్యత ।
 మత్వా తం వాసుదేవం స పాదేనాతాడయన్నృపమ్ ॥ ౩౭॥
 ప్రబుద్ధః క్రోధరక్తాక్షన్తం దదాహ మహాబలః ।

తం దగ్ధ్వా ముచుకున్దోఽథ దదర్శ కమలేక్షణమ్ ॥ ౩౮ ॥

వాసుదేవం సుదేవేశం ప్రణమ్య ప్రస్థితో వనమ్ ।

జగామ ద్వారకాం కృష్ణో బలదేవసమన్వితః ॥ ౩౯ ॥

ఉగ్రసేనం నృపం కృత్వా విజహార యథారుచి ।

అహరద్రుక్మిణీ కామం శిశుపాలస్వయంవరాత్ ॥ ౪౦ ॥

రాక్షసేన వివాహేన చక్రే దారవిధిం హరిః ।

తతో జామిన్వతీం సత్యాం మిత్రవిన్దాశ్చ భామినీమ్ ॥ ౪౧ ॥

కాలిన్దీం లక్షణాం భద్రాం తథా నాగ్నజితీం శుభామ్ ।

పుథకృపుథకృమాసీయాపుషపయేమే జనార్దనః ॥ ౪౨ ॥

అష్టావేవ మహీపాల పత్న్యః పరమశోభనాః ।

ప్రాసూత రుక్మిణీ పుత్రం ప్రద్యుమ్నం చారుదర్శనమ్ ॥ ౪౩ ॥

జాతకర్మాదికం తస్య చకార మధుసూదనః ।

హృతోఽసౌ సూతికాగేహాచ్ఛుష్పరేణ బలీయసా ॥ ౪౪ ॥

నీతశ్చ స్వపురీం బాలో మాయావత్స్యై సమర్పితః ।

వాసుదేవో హృతం దృష్ట్వా పుత్రం శోకసమన్వితః ॥ ౪౫ ॥

జగామ శరణం దేవీం భక్తియుక్తేన చేతసా ।

వృత్రాసురాదయో దైత్యా లీలయైవ యయా హతాః ॥ ౪౬ ॥

తతోఽసౌ యోగమాయాయాశ్చకార పరమాం స్మృతిమ్ ।

వచోభిః పరమోదారైరక్షరైః స్తవనైః శుభైః ॥ ౪౭ ॥

శ్రీకృష్ణ ఉవాచ ।

మాతర్మయాతితపసా పరితోషితా త్వం

ప్రాగ్జన్మని ప్రసుమనాదిభిరర్చితాసి ।

ధర్మాత్మజేన బదరీవనఖణ్డమధ్యే

కిం విస్మృతో జనని తే త్వయి భక్తిభావః ॥ ౪౮ ॥

సూతీగృహాదపహృతః కిము బాలకో మే

కేనాపి దుష్టమనసాప్యథ కౌతుకాద్వా ।

మానాపహారకరణాయ మమాద్య నూనం

లజ్జా తవామృ ఖలు భక్తజనస్య యుక్తా ॥ ౪౯ ॥

దుర్గో మహానతితరాం నగరీ సుగుప్తా
తత్రాపి మేఽస్తి సదనం కిల మధ్యభాగే ।
అస్తఃపురే చ పిహితం నను సూతిగీహం
బాలో హృతః ఖలు తథాపి మమైవ దోషాత్ ॥ ౫౦॥

నాహం గతః పరపురం న చ యాదవాశ్చ
రణావతీవ నగరీ కిల వీరవర్త్యైః ।
మాయా తవైవ జనని ప్రకటప్రభావా
మే బాలకః పరిహృతః కుహకేన కేన ॥ ౫౧॥

నో వేద్యుహం జనని తే చరితం సుగుప్తం
కో వేద మన్దమతిరల్పవిదేవ దేహీ ।
క్వాసౌ గతో మమ భటైర్ను చ వీక్షితో వా
హర్తాఽప్యికే జవనికా తవ కల్పితేయమ్ ॥ ౫౨॥

చిత్రం న తేఽత్ర పురతో మమ మాతృగర్భో
సీతస్త్యయార్ధసమయే కిల మాయయాసౌ ।
యం రోహిణీ హలధరం సుషువే ప్రసిద్ధం
దూరే స్థితా పతిపరా మిథునం వినాపి ॥ ౫౩॥

సృష్టిం కరోషి జగతామనుషాలనం చ
నాశం తథైవ పునరప్యనిశం గుణైస్త్యమ్ ।
కో వేద తేఽమృ చరితం దురితాన్తకారి
ప్రాయేణ సర్వమఖిలం విహితం త్వయైతత్ ॥ ౫౪॥

ఉత్పాద్య పుత్రజననప్రభవం ప్రమోదం
దత్త్వా పునర్విరహజం కిల దుఃఖభారమ్ ।
త్వం క్రీడసే సులలితైః ఖలు తైర్విహారై-
ర్నో చేత్కథం మమ సుతాప్తిరతిర్వృథా స్యాత్ ॥ ౫౫॥

మాతాస్య రోదితి భృశం కురరీవ బాలా
దుఃఖం తనోతి మమ సన్నిధిగా సదైవ ।
కష్టం న వేత్సి లలితేఽప్రమితప్రభావే
మాతస్త్యమేవ శరణం భవపీడితానామ్ ॥ ౫౬॥

సీమా సుఖస్య సుతజన్మ తదీయనాశో

దుఃఖస్య దేవి భవనే విబుధా వదన్తి ।
తత్కిం కరోమి జనని ప్రథమే ప్రనష్టే
పుత్రే మమాద్య హృదయం సుపుటతీవ మాతః ॥ ౫౭ ॥

యజ్ఞం కరోమి తవ తుష్టికరం వ్రతం వా
దైవం చ పూజనమథాఖిలదుఃఖహా త్వమ్ ।
మాతః సుతోఽత్ర యది జీవతి దర్శయాశు
త్వం వై క్షమా సకలశోకవినాశనాయ ॥ ౫౮ ॥

వ్యాస ఉవాచ ।
ఏవం స్తుతా తదా దేవీ కృష్ణేనాక్లిష్టకర్మణా ।
ప్రత్యక్షదర్శనా భూత్వా తమవాచ జగద్గురుమ్ ॥ ౫౯ ॥

శ్రీదేవ్యువాచ ।
శోకం మా కురు దేవేశ శాపోఽయం తే పురాతనః ।
తస్య యోగేన పుత్రస్తే శమ్భరేణ హృతో బలాత్ ॥ ౬౦ ॥

అతస్తే షోడశే వర్షే హత్వా తం శమ్భరం బలాత్ ।
ఆగమిష్యతి పుత్రస్తే మత్ప్రసాదాన్న సంశయః ॥ ౬౧ ॥

వ్యాస ఉవాచ ।
ఇత్యుక్త్వాన్తర్ధే దేవీ చణ్డికా చణ్డివిక్రమా ।
భగవనపి పుత్రస్య శోకం త్యక్త్వాభవత్సుఖీ ॥ ౬౨ ॥

ఇతి శ్రీమద్దేవీభాగవతే మహాపురాణేఽష్టాదశసాహస్ర్యాం సంహితాయాం
చతుర్థస్కంధే దేవ్యా కృష్ణశోకాపనోదనం నామ చతుర్వింశోఽధ్యాయః ॥ ౪.౨౪ ॥

౪.౨౫ పంచువింశోఽధ్యాయః । పరాశక్తిః సర్వజ్ఞత్వకథనమ్ ।

రాజోవాచ ।
సన్దేహో మే మునిశ్రేష్ఠ జాయతే వచనాత్తవ ।
వైష్ణవాంశే భగవతి దుఃఖోత్పత్తిం విలోక్య చ ॥ ౧ ॥

నారాయణాంశసమ్భూతో వాసుదేవః ప్రతాపవాన్ ।
కథం స సూతికాగారాద్ధృతో బాలో హరేరపి ॥ ౨ ॥

సుగుప్తనగరే రమ్యే గుప్తేఽథ సూతికాగృహే ।
ప్రవిశ్య తేన దైత్యేన గృహీతోఽసౌ కథం శిశుః ॥ ౩ ॥

న జ్ఞాతో వాసుదేవేన చిత్రమేతన్మమాద్భుతమ్ ।
జాయతే మహదాశ్చర్యం చిత్తే సత్యవతీసుత ॥ ౪॥

బ్రూహి తత్కారణం బ్రహ్మాన్న జ్ఞాతం కేశవేన యత్ ।
హరణం తత్రసంస్థేన శిశోర్వా సూతికాగృహాత్ ॥ ౫॥

వ్యాస ఉవాచ ।

మాయా బలవతీ రాజన్నరాణాం బుద్ధిమోహినీ ।
శామ్భవీ విశ్రుతా లోకే కో వా మోహం న గచ్ఛతి ॥ ౬॥

మానుషం జన్మ సమ్రూప్య గుణాః సర్వేఽపి మానుషాః ।
భవన్తి దేహజా కామం న దేవా నాసురాస్తదా ॥ ౭॥

క్షుత్ప్రణ్నిద్రా భయం తన్ద్రా వ్యామోహాః శోకసంశయః ।
హర్షత్వైవాభిమానశ్చ జరామరణమేవ చ ॥ ౮॥

అజ్ఞానం గ్లానిరప్రీతిరీర్ష్యాసూయా మదః శ్రమః ।
ఏతే దేహభవా భావాః ప్రభవన్తి నరాధిప ॥ ౯॥

యథా హేమమృగం రామో న బుబోధ పురోగతమ్ ।
జానక్యా హరణశ్చైవ జటాయుమరణం తథా ॥ ౧౦॥

అభిషేకదినే రామో వనవాసం న వేద చ ।
తథా న జ్ఞాతవాన్ రామః స్వశోకాన్మరణం పితుః ॥ ౧౧॥

అజ్ఞవద్విచచారాసౌ పశ్యమానో వనే వనే ।
జానకీం న వివేదాథ రావణేన హృతాం బలాత్ ॥ ౧౨॥

సహాయాన్ వానరాన్కృత్వా హత్వా శక్రసుతం బలాత్ ।
సాగరే నేతుబన్ధుశ్చ కృతోఽత్తిర్య సరితృతిమ్ ॥ ౧౩॥

ప్రేషయామాస సర్వాసు దిక్షు తాన్కపికుఙ్జరాన్ ।
సంక్రామం కృతవాన్హోరం దుఃఖం ప్రాప రణాజరే ॥ ౧౪॥

బన్ధనం నాగపాశేన ప్రాప రామో మహాబలః ।
గరుడాన్మోక్షణం పశ్చాదన్వభూద్రఘునన్దనః ॥ ౧౫॥

అహనద్రావణం సంక్లేష్ట కుమ్భకర్ణం మహాబలమ్ ।
మేఘనాదం నికుమ్భుశ్చ కుపితో రఘునన్దనః ॥ ౧౬॥

అదూష్యత్వం జానక్యా న వివేద జనార్దనః ।
 దివ్యం కారయామాస జ్వలితేఽగ్నో ప్రవేశనమ్ ॥ ౧౭ ॥
 లోకాపవాదాచ్చ పరం తతస్తత్యాజ తాం ప్రియామ్ ।
 అదూష్యాం దూషితాం మత్వా సీతాం దశరథాత్మజః ॥ ౧౮ ॥
 న జ్ఞాతౌ స్వసుతౌ తేన రామేణ చ కుశీలవౌ ।
 మునినా కథితౌ తౌ తు తస్య పుత్రౌ మహాబలౌ ॥ ౧౯ ॥
 పాతాలగమనం చైవ జానక్యా జ్ఞాతవాన్న చ ।
 రాఘవః కోపసంయుక్తో భ్రాతరం హస్తుముద్యతః ॥ ౨౦ ॥
 కాలస్యాగమనశ్చైవ న వివేద ఖరాస్తకః ।
 మానుషం దేహమాశ్రిత్య చక్రే మానుషచేష్టితమ్ ॥ ౨౧ ॥
 తథైవ మానుషాన్భావాన్నాత్త కార్యా విచారణా ।
 పూర్వం కంసభయాత్పాప్తో గోకులే యదునన్దనః ॥ ౨౨ ॥
 జరాసన్ధభయాత్పశ్చాద్ ద్వారవత్యాం గతో హరిః ।
 అధర్మం కృతవాన్కృష్ణో రుక్మిణ్యా హరణం యత్ ॥ ౨౩ ॥
 శిశుపాలవృతాయాశ్చ జానన్దర్మం సనాతనమ్ ।
 శుశోచ బాలకం కృష్ణః శమ్భరేణ హృతం బలాత్ ॥ ౨౪ ॥
 ముమోద జానన్పుత్రం తం హర్షశోకయుతస్తతః ।
 సత్యభామాజ్ఞయా యత్తు యుయుధే స్వర్గతః కిల ॥ ౨౫ ॥
 ఇన్ద్రేణ పాదపార్థం తు స్త్రీజితత్వం ప్రకాశయన్ ।
 జహోర కల్పవృక్షం యః పరాభూయ శతక్రతుమ్ ॥ ౨౬ ॥
 మానినీమానరక్షార్థం హరిశ్చిత్రధరః ప్రభుః ।
 బద్ధ్వా వృక్షే హరిం సత్యా నారదాయ దదౌ పతిమ్ ॥ ౨౭ ॥
 దత్త్వాథ కానకం కృష్ణం మోచయామాస భామినీ ।
 దృష్ట్వా పుత్రాన్పురుగుణాన్ప్రద్యుమ్నప్రముఖానథ ॥ ౨౮ ॥
 కృష్ణం జామ్బవతీ దీనా యయాచే సన్దతిం శుభామ్ ।
 స యయౌ పర్వతం కృష్ణస్తపస్యాకృతనిశ్చయః ॥ ౨౯ ॥
 ఉపమన్యుర్మునిర్యత్ర శివభక్తః పరస్తపః ।
 ఉపమన్యుం గురు కృత్వా దీక్షాం పాశుపతో హరిః ॥ ౩౦ ॥

జగ్రాహ పుత్రకామస్తు ముణ్ణీ దణ్ణీ బభూవ హా ।
ఉగ్రం తత్ర తపస్తేవే మాసమేకం ఫలాశనః ॥ 3౧॥

జజాప శివమన్త్రం తు శివధ్యానపరో హరిః ।
ద్వితీయే తు జలాహారస్తిష్ఠన్నైకపదా హరిః ॥ 3౨॥

తృతీయే వాయుభక్షస్తు పాదాఙ్గాష్ట్రాగ్రసంస్థితః ।
షష్ఠే తు భగవాన్ రుద్రః ప్రసన్నో భక్తిభావతః ॥ 33॥

దర్శనఙ్గా దదౌ తత్ర సోమః సోమకలాధరః ।
ఆజగామ వృషారూఢః సురైరిన్ద్రాదిభిర్భూతః ॥ 3౪॥

బ్రహ్మవిష్ణుయుతః సాక్షాద్యక్షగన్ధర్వసేవితః ।
సమ్పాధయన్వాసుదేవం శక్కరస్తమువాచ హా ॥ 3౫॥

తుష్టోఽస్మి కృష్ణ తపసా తవోగ్రేణ మహామతే ।
దదామి వాచ్ఛితాన్కామాన్బ్రూహి యాదవనన్దన ॥ 3౬॥

మయి దృష్టే కామపూరే కామశేషో న సమ్భవేత్ ।
వ్యాస ఉవాచ ।

తం దృష్ట్వా శక్కరం తుష్టం భగవాన్దేవకీసుతః ॥ 3౭॥

పపాత పాదయోస్తస్య దణ్ణవత్ప్రేమసంయుతః ।
స్తుతిం చకార దేవేశో మేఘగమ్భిరయా గిరా ॥ 3౮॥

స్థితస్తు పురతః శమ్భోర్వాసుదేవః సనాతనః ।
శ్రీకృష్ణ ఉవాచ ।

దేవదేవ జగన్తాథ సర్వభూతార్తినాశన ॥ 3౯॥

విశ్వయోనే సురారిఘ్న నమస్త్రైలోక్యకారక ।
నీలకణ్ఠ నమస్తుభ్యం శూలినే తే నమో నమః ॥ ౪౦॥

శైలజావల్లభాయాశ్చ యజ్ఞఘ్నాయ నమోఽస్తు తే ।
ధన్యోఽహం కృతకృత్యోఽహం దర్శనాత్తవ సువ్రత ॥ ౪౧॥

జన్మ మే సఫలం జాతం నత్వా తే పాదపఙ్కజమ్ ।
బద్ధోఽహం స్త్రీమయైః పాశైః సంసారేఽస్మిజ్ఞాగద్గురో ॥ ౪౨॥

శరణం తేఽద్య సమ్ప్రాప్తో రక్షణార్థం త్రిలోచన ।

సమ్ప్రప్య మానుషం జన్మ ఖిన్నోఽహం దుఃఖనాశన ॥ ౪౩॥

త్రాహి మాం శరణం ప్రాప్తం భవభీతం భవాధునా ।
గర్భవాసే మహద్దుఃఖం ప్రాప్తం మదనదాహక ॥ ౪౪॥

జన్మతః కంసభయజమనుభూతం చ గోకులే ।
జాతోఽహం నన్దగోపాలో బల్లవాణ్ణాకరస్తథా ॥ ౪౫॥

గోరజఃకీర్ణకేశస్తు భ్రమన్స్వప్నావనే ఘనే ।
మ్లేచ్ఛరాజభయత్రస్తో గతో ద్వారవతీం పునః ॥ ౪౬॥

త్యక్త్వా పితృం శుభం దేశం మాధురం దుర్లభం విభో ।
యయాతిశాపబద్ధేన తస్మై దత్తం భయాద్విభో ॥ ౪౭॥

రాజ్యం సుపుష్టమపి చ ధర్మరక్షాపరేణ చ ।
ఉగ్రసేనస్య దాసత్వం కృతం వై సర్వదా మయా ॥ ౪౮॥

రాజాసౌ యాదవానాం వై కృతో నః పూర్వజైః కిల ।
గార్హస్థ్యం దుఃఖదం శమోభా స్త్రీవశ్యం ధర్మఖణ్డనమ్ ॥ ౪౯॥

పారతస్త్వం సదా బన్ధమోక్షవార్తాత్ర దుర్లభా ।
రుక్మిణ్యాస్తనయాస్థస్థ్వా భార్యా జామ్బవతీ మమ ॥ ౫౦॥

ప్రేరయామాస పుత్రార్థం తపసే మదనాన్తక ।
సకామేన మయా తప్తం తపః పుత్రార్థమద్య వై ॥ ౫౧॥

లజ్జా భవతి దేవేశ ప్రార్థనాయాం జగద్గురో ।
కస్తామారాధ్య దేవేశం ముక్తిదం భక్తవత్సలమ్ ॥ ౫౨॥

ప్రసన్నం యాచతే మూఢః ఫలం తుచ్ఛం వినాశి యత్ ।
సోఽయం మాయావిమూఢాత్మా యాచే పుత్రసుఖం విభో ॥ ౫౩॥

కామిన్యా ప్రేరితః శమ్భో ముక్తిదం త్వాం జగత్ప్రతే ।
జానామి దుఃఖదం శమ్భో సంసారం దుఃఖసాధనమ్ ॥ ౫౪॥

అనిత్యం నాశధర్మాణం తథాపి విరతిర్న మే ।
శాపాన్నారాయణాంశోఽహం జాతోఽస్మి క్షితిమణ్డలే ॥ ౫౫॥

భోక్తుం బహుతరం దుఃఖం మాయాపాశేన యన్త్రితః ।
వ్యాస ఉవాచ ।

ఇత్యుక్తవన్తం గోవిన్దం ప్రత్యువాచ మహేశ్వరః ॥ ౫౬॥

బహవస్తే భవిష్యన్తి పుత్రాః శత్రునిషూదన ।
 స్త్రీణాం షోడశసాహస్రం భవిష్యతి శతార్థకమ్ ॥ ౫౭ ॥
 తాను పుత్రా దశ దశ భవిష్యన్తి మహాబలాః ।
 ఇత్యుక్త్వాపరరామాశు శఙ్కరః ప్రియదర్శనః ॥ ౫౮ ॥
 ఉవాచ గిరిజా దేవీ ప్రణతం మధుసూదనమ్ ।
 కృష్ణ కృష్ణ మహాబాహో సంసారేఽస్మిన్నరాధిప ॥ ౫౯ ॥
 గృహస్థప్రవరో లోకే భవిష్యతి భవానిహ ।
 తతో వర్షశతాన్తే తు ద్విజశాపాజ్జనార్దన ॥ ౬౦ ॥
 గాన్ధార్యాశ్చ తథా శాపాద్భవితా తే కులక్షయః ।
 పరస్పరం నిహత్యాజౌ పుత్రాస్తే శాపమోహితాః ॥ ౬౧ ॥
 గమిష్యన్తి క్షయం సర్వే యాదవాశ్చ తథాపరే ।
 సానుజస్త్వం తథా దేహం త్యక్త్వా యాస్యసి వై దివమ్ ॥ ౬౨ ॥
 శోకస్తత్ర న కర్తవ్యో భవితవ్యం ప్రతి ప్రభో ।
 అవశ్యమ్భావిభావానాం ప్రతీకారో న విద్యతే ॥ ౬౩ ॥
 తత్ర శోకో న కర్తవ్యో నూనం మమ మతం సదా ।
 అష్టావక్రస్య శాపేన భార్యాస్తే మధుసూదన ॥ ౬౪ ॥
 చారేభ్యో గ్రహణం కృష్ణ గమిష్యన్తి మృతే త్వయి ।
 వ్యాస ఉవాచ ।
 ఇత్యుక్త్వాన్తర్దధే శమ్భుః సోమః ససురమణ్డలః ॥ ౬౫ ॥
 ఉపమన్యుం ప్రణమ్యాథ కృష్ణోఽపి ద్వారకాం యయా ।
 యస్మాద్ బ్రహ్మాదయో రాజన్ సన్తి యద్యప్యథీశ్వరాః ॥ ౬౬ ॥
 తథాపి మాయాకల్లోలయోగసజ్జుభితాన్తరాః ।
 తదధీనాః స్థితాః సర్వే కాష్ఠపుత్తలికోపమాః ॥ ౬౭ ॥
 యథా యథా పూర్వభవం కర్మ తేషాం తథా తథా ।
 ప్రేరయత్యనిశం మాయా పరబ్రహ్మాస్వరూపిణీ ॥ ౬౮ ॥
 న వైషమ్యం న నైర్భ్రుణ్యం భగవత్యాం కదాచన ।
 కేవలం జీవమోక్షార్థం యతతే భువనేశ్వరీ ॥ ౬౯ ॥

యది సా నైవ సృజ్యేత జగదేతచ్ఛరాచరమ్ ।
 తదా మాయాం వినా భూతం జడం స్యాదేవ నిత్యశః ॥ ౭౦॥
 తస్మాత్కారుణ్యమాశ్రిత్య జగజ్జీవాదికం చ యత్ ।
 కరోతి సతతం దేవీ ప్రేరయత్యనిశం చ తత్ ॥ ౭౧॥
 తస్మాద్ బ్రహ్మాదిమోహేఽస్మిన్కర్తవ్యః సంశయో న హి ।
 మాయాన్తఃపాతినః సర్వే మాయాధీనాః సురాసురాః ॥ ౭౨॥
 స్వతన్త్రా వైవ దేవేశీ స్వేచ్ఛాచారవిహారిణీ ।
 తస్మాత్సర్వాత్మనా రాజన్ సేవనీయా మహేశ్వరీ ॥ ౭౩॥
 నాతః పరతరం కిఞ్చిదధికం భువనత్రయే ।
 ఏతద్ధి జన్మసాఫల్యం పరాశక్తేః పదస్మృతిః ॥ ౭౪॥
 మాభూత్తత్ర కులే జన్మ యత్ర దేవీ న దైవతమ్ ।
 అహం దేవీ న చాన్యోఽస్మి బ్రహ్మైవాహం న శోకభాక్ ॥ ౭౫॥
 ఇత్యభేదేన తాం నిత్యాం చిన్తయేజ్జగదమ్భికామ్ ।
 జ్ఞాత్వా గురుముఖాదేనాం వేదాన్తశ్రవణాదిభిః ॥ ౭౬॥
 నిత్యమేకాగ్రమనసా భావయేదాత్మరూపిణీమ్ ।
 ముక్తో భవతి తేనాశు నాన్యథా కర్మకోటిభిః ॥ ౭౭॥
 శ్వేతాశ్వతరాదయః సర్వే ఋషయో నిర్మలాశయాః ।
 ఆత్మరూపాం హృదా జ్ఞాత్వా విముక్తా భవబంధనాత్ ॥ ౭౮॥
 బ్రహ్మవిష్ణ్వాదయస్తద్వద్ గౌరీలక్ష్మ్యాదయస్తథా ।
 తామేవ సముపాసన్తే సచ్చిదానందరూపిణీమ్ ॥ ౭౯॥
 ఇతి తే కథితం రాజన్ యద్యత్పుష్టం త్వయానఘ ।
 ప్రపఞ్చతాపత్రస్నేన కిం భూయః శ్రోతుమిచ్ఛసి ॥ ౮౦॥
 ఏతత్తే కథితం రాజన్మయాఖ్యానమనుత్తమమ్ ।
 సర్వపాపహరం పుణ్యం పురాణం పరమాద్భుతమ్ ॥ ౮౧॥
 య ఇదం శృణుయాన్నిత్యం పురాణం వేదసమ్మితమ్ ।
 సర్వపాపవినిర్ముక్తో దేవీలోకే మహీయతే ॥ ౮౨॥
 సూత ఉవాచ ।

ఏతన్మయా శ్రుతం వ్యాసాత్కథ్యమానం సవిస్తరమ్ ।

పురాణం పంచమం నూనం శ్రీమద్భాగవతాభిధమ్ ॥ ౮౩॥

ఇతి శ్రీమద్దేవీభాగవతే మహాపురాణేఽష్టాదశసాహస్ర్యాం సంహితాయాం

చతుర్థస్కంధే పరాశక్తేః సర్వజ్ఞత్వకథనం నామ పంచవింశోఽధ్యాయః ॥ ౪.౨౫॥

॥ ఇతి శ్రీమద్దేవీభాగవతే మహాపురాణే చతుర్థస్కంధః సమాప్తః ॥

Encoded and proofread by Vishwas Bhide

——
4 Shrimaddevibhagavatamahapurane Chaturthah Skandhah

pdf was typeset on March 31, 2024

——
Please send corrections to sanskrit@cheerful.com

